

KASIM 2022
SAYI: 05

JOURNALIST

POST

06

Gergin ipte
bağımsız
gazetecilik
M. Hofmann

28

K. Mohloboli: 2 yıl
otistik oğlumdan
ayrı kaldım

42

Masha Efrosinina:
Yaşayan bir
ölüyüm!

CEVHERİ GÜVEN

Cesur gazeteciler direniyor [08]

Bürokrasi Yok
Başvuru Ücreti Yok
Kullanım Ücreti Yok

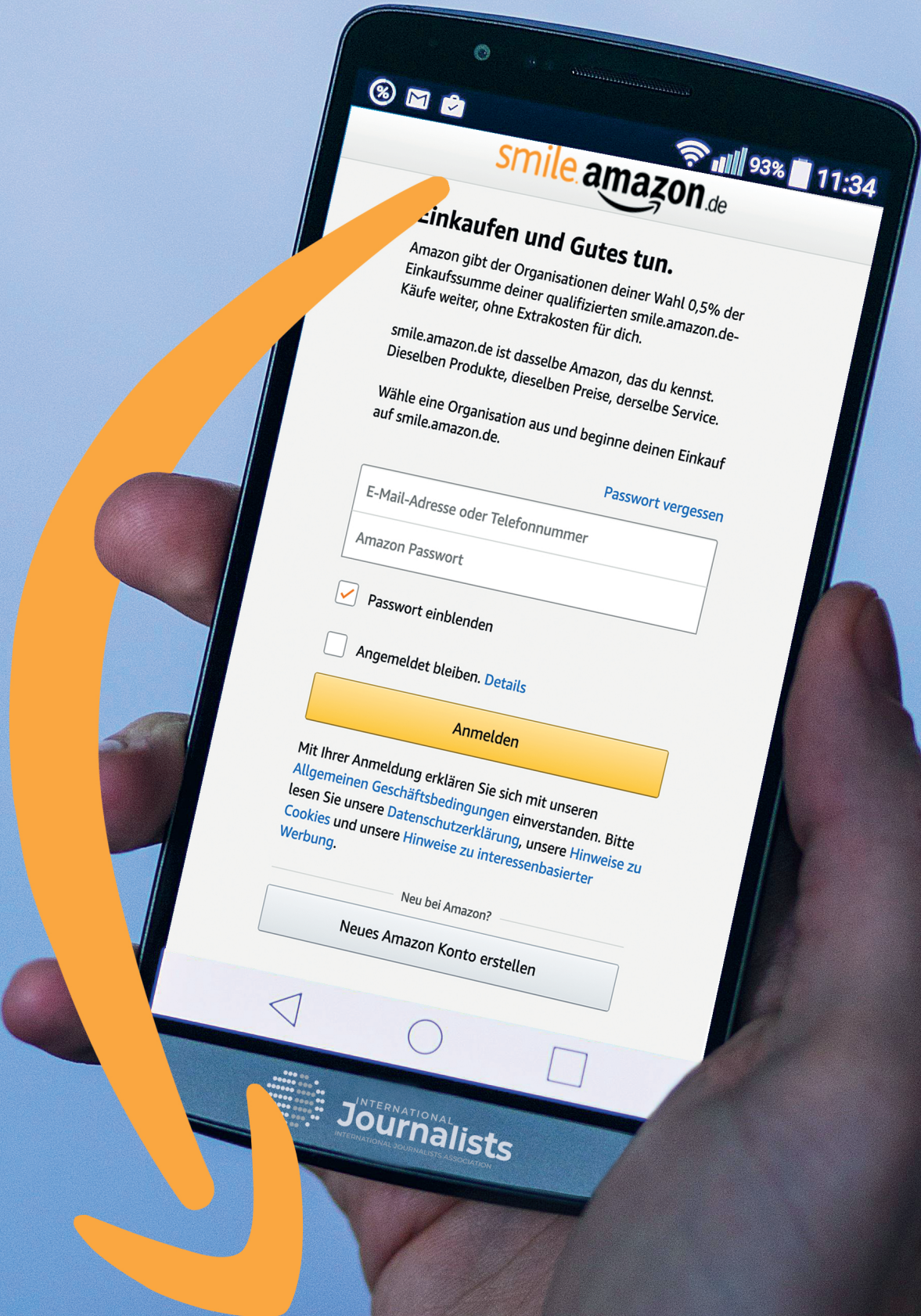
İndirim Var
Taksitli Alışveriş Var
Özgür Gazeteciliğe Destek Var

INTERNATIONAL
Journalists
INTERNATIONAL JOURNALISTS ASSOCIATION

Detaylı bilgi ve başvuru için
barkodu kullanabilirsiniz

Amazon alışverişlerinizde artık küçük bir değişiklik yapın.

Alış-Bağış başladı.

smile.amazon.de

- **Gergin ipte gazetecilik**
Monique Hofmann 6
- **Erdoğan'ın uzun kolları dünyayı sarıyor**
İsmail Sağıroğlu 8
- **Medya özgürlüğünü savunmak herkesin görevidir**
Salla Nazarenko 11
- **Tek adamların hedefinde gazeteciler var**
Hellen Schults 12
- **"Kalemimiz gerçekleri yazmaya devam edecek"**
Şemsi Açıkgöz 14
- **Medeni dünyada sivil ölüm**
Kerim Balcı 18
- **Politik şiddet**
Lilian Sanches 22
- **Bir daha asla!**
Sanna Camara 23
- **"Mesajı kontrol et!"**
Thomas Sideris 26
- **Pakistan'da gazetecilik öldü**
Taha Siddiqui 30
- **Uyanmamız için iki masum insanın ölmesi mi gerekiyordu?**
Monika Nagyová 32
- **Körfez ülkelerinde basın özgürlüğüne yer yok**
Jonathan Gorvett 34
- **"Sürekli ölüm tehditleri alıyorum"**
Lucas Siqueira 36
- **Medya savaşta nasıl etkili olabilir?**
Olga Myrovyh 39
- **Gazeteciler önemlidir**
Serhiy Tomilenko 40
- **Savaşı yaşamak kadar anlatmak da kolay değil**
Lyudmila Makei 46
- **"Hayat ölümü yenecek"**
Yunus Erdoğan 48
- **Çizgi** Carlos Latuff 50

ALMANYA'YA SİĞINAN UKRAYNALI SÜPERSTAR VE GAZETECİ MASHA EFROSININA

"YAŞAYAN BİR ÖLÜYÜM"

Ben buraya daha iyi bir hayat kurma hayaliyle gelmedim. İnsanlar, Ukrayna'dan daha iyi durumda olduğumuzu düşünüyorlar. Ama öyle değil. Ben sevdiğim ve sahip olduğum her şeyi, başarılarımı ve kariyerimi kaybettim. Sürekli yükselen bir hayat yaşadım. Biz özenilen bir hayatı bırakıp geldik. Bizler sömürülmüş ve kötü hayatlar yaşayan insanlar değildik.. 42

Keiso Mohloboli

**"2 YIL OTİSTİK
OĞLUMDAN AYRI
KALDIM"**

28

Bob Rugurika

**ÖZGÜRLÜK
UĞRUNA ÇARMIHA
GERİLMEK**

24

SAHİBİ:
INTERNATIONAL
JOURNALISTS
ASSOCIATION e.V.

TÜZEL KİŞİ TEMSİLCİSİ:
MUSTAFA KILIÇ

GENEL YAYIN EDITÖRÜ:
YÜKSEL DURGUT

YAYIN KURULU:
ŞEMİ AÇIKGÖZ
CILENE VICTOR
LILIAN SANCHES
İSMAİL SAĞIROĞLU
GÜLİZAR BAKİ
TÜRKMEN TERZİ
AHMET DOĞAN
ERSİN ŞANLI
İRFAN GALİP DURLU

GÖRSEL YÖNETMEN:
ÖMER AKBULUT

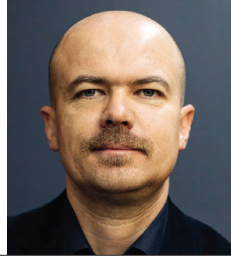
SAYFA TASARIM:
KEMAL KAHVECİ

KAPAK FOTOĞRAFI:
BARBAROS KAYA

İLETİŞİM BİLGİLERİ:
Adres: Poststraße 2-4,
60329 Frankfurt am Main
Deutschland
Tel: +49 069 84846306
GSM: +49 179 1385035
EMail: journalistpost@
internationaljournalists.org
www.internationaljourna-
lists.org

DESTEK İÇİN:
IBAN: DE29 5065 2124
0004 1249 13
PayPal: paypal@internatio-
naljournalists.org
Patreon: info@internatio-
naljournalists.org

Uzun kollar gazetecileri hedef alıyor

YÜKSEL DURGUT EDITÖR

Yayın ekibimiz ile derginin çalışmasını noktaladığımızda meslektaşımız Cevheri Güven'in olayı henüz gündeme düşmemişti. Gazetecileri sürgün hayatlarında bile rahat bırakmayan uzun kolları yani fişlemeyi kapak konusu olarak düşünmüştük.

Ancak Güven'in haberinin Türkiye'deki iktidarın güdümündeki bir gazetenin manşetinde yer alması seçime odaklanan ülkede klasik gündem değiştirme taktiklerinden birisi olarak karşımıza çıktı. Her seçim öncesi demokrasiden uzak, oy kaygısı yaşayan iktidarların, halkı uyutma politikası olarak uyguladığı güç gösterisi, bu sefer basın özgürlüğünün muteber olduğu Almanya'da meydana geldi. Almanya gibi bir ülkede bırakın bir gazeteciye, sıradan bir vatandaşın fotoğrafını herhangi bir mecrada izinsiz yayınlamak bile büyük bir suç. Cevheri Güven'in evini, ailesini ve tüm özelini ifşa etmek ise suçların en büyüğü.

Bu tür rejimlerin farklı yöntemleri var. Washington Post'un Hintli yazarı Rana Ayyub, Hindistan Başbakanı Narendra Modi'yi ve partisi BJP'yi eleştirdiği için, 27 ayda Twitter üzerinden ölüm mesajlarının da arasında olduğu yaklaşık 8,5 milyon tehdit aldı. Bu rakam onu, dünyada en fazla tehdit edilen gazetecilerinden biri yaptı.

Filipinler'deki haber kuruluşu Rappler'in CEO ve kurucu ortağı Nobel Barış Ödülü sahibi Maria Ressa, UNESCO'nun hazırladığı bir rapora göre, Facebook sayfasında hakaretlerden, ölüm tehditlerine kadar her gün yaklaşık 2 bin mesaj almakta. Raporda, bu mesajları gönderenlerin troller olduğu vurgusu yapılıyor. Bu trollerden kurtulmak neredeyse çok zor ve yalanları gerçeklerden daha hızlı bir şekilde yayılıyor.

Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğunda öldürülen gazeteci Cemal Kaşıkçı, ölümünden sonra yayınlanan son köşe yazısında, Arap dünyası ile ilgili acı bir teşhis ortaya koyuyor. Arap ülkelerinde yaşayanların çoğunun, dünya çapındaki siyasi olaylardan bihaber ya da yanlış bilgilendirildiğini yazmıştı. Halkın, yaşamlarını etkileyen olayları duymadığı gibi, kamuoyu önünde tartışmaktan korktuklarını ve devletlerin, yalan haberlerle halkı kandırdığını kaleme almıştı.

Devletlerin sınırlarının ötesindeki muhaliflerini susturmak için kullandıkları uzun kolları yeni bir olay değil. Rusya'nın yurtdışı suikastları en çok bilinenlerin başında geliyor. Libya lideri Muammer Kaddafi 1980'li yılların başında muhaliflerine "başıboş köpekler" benzetmesi ile ülkesinin sürgün toplumunu devrilinceye kadar hedef almıştı. Devrim sonrası İran, muhaliflerinin ülkeden kaçmasının ardından özellikle Avrupa'da sürgün yaşayan vatandaşlarına suikastlar gerçekleştirmişti.

Gazetecilerin kurşun geçirmez yeleklerle korunan, yalnızca kamera ve mikrofonlarla silahlanmış, miğferli savaş muhabirleri görüntüsü aklı geliyor. Habercilere karşı fiziksel tehditler en görünür tehlike. Gazeteciler ve gazeteciliğin kendisi, sansür, siyasi ve ekonomik baskı, yıldırma ve haber kaynaklarının korunmasına yönelik saldırılar gibi başka tehditlerle de boğuşuyor.

BM Özgürlük Hakkının Teşvik Edilmesi ve Korunması Özel Raportörü Irene Khan, dijital çağda medya özgürlüğü ve güvenliğinin insan hakları, demokrasi ve kalkınma üzerindeki etkisinden bahsediyor ve bunun da dünyadaki birçok gazeteci için tehlike oluşturduğunu savunuyor.

Khan, "Gazetecileri öldürerek susturmak, sansürün en korkunç şeklidir." diyerek gazetecilere yönelik saldırıların önlenmesi, soruşturulması ve kovuşturulması konusunda uluslararası bir görev gücünün oluşturulmasını savunuyor.

Gazetecilerimizi koruyamamak, bağımsız medyanın geleceğini koruyamamaktır. Karşılaştıkları tacize karşı koymak ahlaki bir zorunluluktur ve ortak bir duruş sergilenmelidir. ■

MONIQUE HOFMANN *

Gergin ipte bağımsız gazetecilik

Gazeteciler için iyi çalışma koşulları, medyanın demokrasi sorumluluğunu yerine getirebilmesi için bir ön koşuldur.

Almanya'daki serbest gazeteciler, tam zamanlı daimi meslektaşlarından ortalama 884 euro daha az kazandıkları, geçen yıl LMU Münih'teki gazetecilikte güvencesizleşme üzerine yapılan bir çalışma ile ortaya koyuldu. Bu fark 2014/2015'ten bu yana artmaktadır. Daha da korkutucu olan, serbest gazetecilerin çoğunluğunun, neredeyse üçte birinin ayda yalnızca 600 ila 1200 euro kazandığı bulgusu. Bu durum gazeteciler için, özellikle de yerel alanda çalışanlar üzerinde olumsuz bir etkiye sahip. Online yayınlar dâhil, gazetecilere satır başına 25 sent veriliyor. Bu rakam yeterli mi? Üstelik nadir görülen bir durum da değil. Protesto ederek makul bir ücret talep eden herkes, "Sizinle olan işbirliğimizi sonlandırmak istiyoruz." sözleriyle karşı karşıya kalıyor.

Bu nedenle, Landauer Zeitung'un yıllardır satır başına 14 sent ve fotoğraf başına 5 Euro ödediği serbest çalışan bir yerel gazeteci gibi, yalnızca birkaç gazeteci, başarı şansı yüksek olmasına rağmen ücret taleplerini mahkemeye taşımaya cesaret edebiliyor.

Nürnberg Yüksek Bölge Mahkemesi, 2020 yılında dava

açan söz konusu gazeteciye 70 bin Euro'nun üzerinde tazminat ödenmesine karar verdi.

Bu karar, Sendikalar ve Yayıncılar Birliği tarafından günlük gazetelerde kararlaştırılan ve mahkemenin 2017 yılında yayıncılar tarafından tek taraflı olarak feshedilmesine rağmen kılavuz olarak kabul ettiği Ortak Ücretlendirme Kurallarına (GVR) dayandırıldı. Ayrıca, özgürlüğün dayanışma içinde birleştiği kolektif mücadele sayesinde, geçmişte de böyle gelişmeler yaşandı. Örnek olarak, "Esslinger Zeitung" için serbest çalışan gazeteciler, 2018 yılında iki hafta boyunca gelen işleri artık kabul etmedi ve bu şekilde ücretlerinde ve gider ödeneklerinde gözle görülür bir artış sağladı.

Bununla birlikte, bu nadir başarı anları endişe verici gerçeği gizleyemez: Serbest gazetecilerin çoğunluğunun kendi kiralarnı ödeyebilmek için ikinci hatta üçüncü bir dayanak noktasına ihtiyacı var. Gazetecilik sektörünü tamamen terk edenlerin sayısı giderek artıyor. Bu da; özellikle diğer faktörler bu gelişmeyi desteklediğinden, medyanın demokrasiyi teşvik eden öneminin en açık şekilde etki altında olduğu yerel gazetecilik için hayati sonuçlar doğuruyor.

SERBEST GAZETECİLERİN EKONOMİK VE GÜVENLİK PROBLEMLERİ

Serbest gazetecilerin durumu sadece finansal açıdan istikrarsız değil. Medya çalışanları; yıllardır giderek artan dijital platformlardaki veya sokaktaki tehditler, internetteki nefret kampanyaları, fiziksel saldırılar, özellikle de korona karşıtı önlemlerin ülke çapında yayılmasından bu yana yanal düşünce grupların protestoları gibi saldırılara maruz kalıyorlar ve faaliyetten men talepleri ve hatta davalar gibi hukuki saldırılar da artarak devam ediyor. Neredeyse her türlü düşmanlık artık birçok medya çalışanı için günlük çalışma hayatının bir parçası. Ancak kadrolu gazeteciler yayınevlerinin veya yayın şirketlerinin desteğine güvenebilirken, serbest gazeteciler ön sırada savunmasız kalıyor. Özellikle kadrolu gibi çalışan serbest çalışanlar değillerse veya bir medya şirketine bile bağlı olmadan çalışan gazeteciler ise durum daha da vahim bir hal alıyor. Her gün düzinelerce nefret mesajı okumak ve tehditlerin tehlikeli olup olmadığını kontrol etmek çok zaman alır ve psikolojik olarak streslidir. Aynıısı, kendilerine fiziksel bir saldırı bildiren ve faillerin adil bir şekilde cezalandırılmasını sağlamak isteyen gazeteciler için de geçerlidir. SLAPP olarak adlandırılan yasal saldırılara, halkın katılımına karşı açılan stratejik davalara karşı kendilerini savunmak zorunda olan herkes, bunun için gereken zaman ve maliyet sebebiyle hızla yıpranır. Bu durum, hayati tehlike arzeden noktalara bile ulaşabilir.

Sonuç olarak serbest medya çalışmaları için bu sorunlu yapısal koşullar değişmezse, artık işlerini yapamayan daha fazla serbest gazeteci başka sektörlerle göç edecektir. Bu, bir bütün olarak demokrasinin kurucu bir yapı taşı olarak gazeteciliğe belirgin bir şekilde zarar verecektir. Peki ne yapmalı? Her şeyden önce, yayıncılar kendi başlarına harekete geçmezler, bu nedenle yasa koyucu merci bunları dikkate almaya çağırılmalıdır. Bundan dolayı, Ver.di'de (Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft), diğer şeylerin yanı sıra, şu anda tartışılmakta olan devlet basın desteklerinin yanında diğer sektörde doğrudan veya dolaylı desteklerin yalnızca toplu pazarlık ve sosyal standartlara bağlı şirketlere verilmesini talep etmemizin nedeni budur. (Serbest) Gazeteciler için iyi çalışma koşulları, medyanın demokrasi sorumluluğunu yerine getirebilmesi için bir ön koşuldur. ■

KALİTELİ GAZETECİLİĞİ SERBEST GAZETECİLER YAPIYOR

Mevcut istatistikleri bilmiyoruz ancak bazı göstergeler Almanya'daki gazeteciliğin artık tam zamanlı çalışanlardan çok daha fazla serbest çalışan gazeteciler tarafından yapıldığını gösteriyor. Gazetecilik için bu; kalitesinin büyük ölçüde serbest çalışanların çalışmalarına bağlı olduğu ve çalışmaları olmadan medyanın artık iş, politika ve toplumdaki olayları kamu misyonlarının yerine getirilmesi için gerekli olan şekilde gerçekleştiremeyeceği anlamına gelir. Bu nedenle özgür gazetecilik, medyanın demokrasiyle ilgili işlevini sürdürmek için temeldir. Gün gibi ortada bu çelişki serbest gazetecilerin sadece ekonomik durumlarıyla ilgili olarak değil, yıllar içinde artan güvencesizliğe maruz kaldıklarını gösteriyor.

MONIQUE HOFMANN

2014'te 'Europäische Bürgerinitiative für Medienvielfalt' (medya çeşitliliği için Avrupa Halk İnisiyatifi) yöneticiliğini yaptı. 2015'te medya sektöründe ver.di'de iletişim ve halkla ilişkilerden sorumlu olarak çalışmaya başladı. Kasım 2020'den beri ver.di'deki Deutsche Journalistinnen- und Journalisten-Union'un (Almanya Gazeteciler Birliği) yöneticiliğini yapan Hofmann, ver.di sendikasında örgütlenen tüm gazetecilerin haklarını temsil etmektedir. Basın çalışanları için çalıştaylar düzenlemekte ve hukuki destek sağlamaktadır. DJU yöneticisi olarak aynı zamanda basın kartlarından sorumludur. 2016'dan beri medya konularında medya dergisi "Menschen Machen Medien" adına serbest gazetecilik yapmaktadır.

ERDOĞAN'IN UZUN KOLLARI DÜNYAYI SARIYOR!

İktidarı kaybetmek ve yolsuzluklarının ortaya çıkması, Erdoğan'ın en büyük korkusu. Bu korku, akıl almaz hukuk dışı uygulamalara imza attırıyor. Kimi gazeteciler sokak ortasında saldırıya maruz kalıyor, kiminin özel yazışmaları, fotoğrafları paylaşıyor. Kimisinin de ev adresi paylaşılarak hedef haline getiriliyor.

İSMAİL SAĞIROĞLU

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan belki de en çok muhalif gazeteci ve yazarlardan korkuyor. Yolsuzluk ve hukuksuzlukları ortaya çıkaran bütün sesleri kısmak için her türlü yola başvuruyor.

Gazeteciler bir şekilde Türkiye dışına çıkmayı başarsa bile peşlerini bırakmıyor. Onları bulundukları ülkede huzursuz etmek için tüm gücünü kullanıyor. Mesela, üçüncü dünya ülkesi kabul edilen ülkelere, çeşitli yardımlar yapıyor veya damadının ürettiği insansız hava araçlarından vermeyi teklif ediyor. İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyeliğinde gündeme geldiği gibi; bazen de pazarlık kozu olarak kullanıyor.

Almanya gibi pazarlık yapamadığı güçlü ülkelerde ise kendisine çalışan paramiliter yapıları devreye sokuyor. Bu tür yapılara "Erdoğan'ın uzun kolları" deniliyor. Bu uzun kollar, daha önce Avrupa'da pek çok kez sahne aldı. Gazeteci Erk Acarer, Berlin'de evinin önünde saldırıya uğradı. Gazeteci Abdullah Bozkurt, yaşadığı Stockholm'de yine evinin önünde bekleyen kişiler tarafından hastanelik edildi. Yine gazeteci Ahmet Dönmez, İsveç'te çocuğunu okuldan almaya giderken arabası durdurularak saldırıya uğradı ve beyin kanaması geçirdi. Ölümünden döndü. Erdoğan'ın Avrupa'daki Türkleri organize etmek için Metin Külünk isimli milletvekilini görevlendirdiği biliniyor. Külünk, Avrupa'da yaşayan Türk gruplarını bazı dernekler üzerinden organize ederek bu tür olaylarda kullanıyor. Fakat bu konuda maalesef Almanya makamları tarafından açılan davalar sonuçlandırılmadı.

Erdoğan'ın uzun kolları, son zamanlarda YouTube üzerinden milyonlarca kişiye ulaşan gazetecilere de uzandı. Mesela Kana-

da'da yaşayan gazeteci Said Sefa'nın hesabı hacklenerek özel bilgileri paylaşıldı. Sefa bu tehditlere boyun eğmeyeceğini ve gazeteciliğine devam edeceğini belirtti.

Hedef gösterilen bir diğer isim ise Cevheri Güven. YouTube yayınları milyonlarca kez izlenen ve Türkiye'de yaşamamasına rağmen Türkiye'nin en etkili gazetecisi olan Cevheri Güven, Erdoğan'ın "gizli sahibi" olduğu Sabah gazetesi tarafından birinci sayfadan hedef gösterildi. Almanya'da yaşadığı evinin açık adresi, kendisinin ve çocuğunun fotoğrafları, yürüyüş yaptığı saatler gazetede yayınlandı. Evi, mahallesi, ailesiyle ilgili tüm ayrıntılar verildi. Alışveriş yaptığı market bile gösterildi. Türk gazeteciler, daha önce de Avrupa'nın güvenli sayılan şehirlerinde yumruklu, sopalı saldırılara maruz kaldığı için verilen mesajın anlamı çok açık. Güven'in "korkması" ve "susması" amaçlandı.

Gazeteci Güven, Erdoğan'ın kendi koltuğunu güçlendirmek için kullandığı 15 Temmuz "darbe" girişiminde Türk Milli İstihbarat Teşkilatı'nın rolünü haber yaptığı için hedef gösterildiğini söyledi. "Hakikati ve gazeteciliği engelleyemeyeceksiniz." diyerek korkmadan yayınlarını sürdürceğini dile getirdi.

Suudi Arabistan yönetiminin gazeteci Cemal Kaşıkçı'yı öldürtmesi, İran'ı yöneten Molla rejiminin ve Rusya'yı yöneten Putin rejiminin muhalifleri takip edip yok etmeye çalışmasının yeni bir versiyonunu görüyoruz. Erdoğan'ın uzun kolları durdurulmazsa "demokrasi ve özgürlüğün" kalesi gözükken Avrupa, büyük bir yara alacak.

Journalist Post olarak Gazeteci Cevheri Güven'e kendisinin hedef gösterilmesi olayını ve yaşadığı zorlu süreci sorduk.

SÜRGÜN GAZETECİLERİ KORUMAK, AVRUPA DEMOKRASİSİNİ KORUYABİLMEK İÇİN GEREKLİ

Erdoğan kontrolündeki Sabah Gazetesi, 22 Eylül tarihinde gazeteci Cevheri Güven'in ev adresini, evinin ve çocuklarının fotoğraflarını manşetten yayınlarak hedef gösterdi.

Türkiye'de özgür bir yayıncılık olmadığı için göç etmek zorunda kaldınız. Yeni yaşadığınız ülkede ne kadar güvendesiniz?

Şu an Almanya'da yaşıyorum, ifade özgürlüğümü kullanabileceğim şartlar var. Ancak bu güvenlik sorunu yaşamadığım anlamına gelmiyor. Yakın zamanda Almanya ve İsveç'te Türkiye'li sürgün gazeteci arkadaşlarım saldırıya uğradı. Aynı tehditle ben de karşı karşıyayım. İfade özgürlüğümü rahatça kullanıyorum, hapis tehlikesinden uzağım ama can güvenliği açısından tehlike altında olduğumu düşünüyorum.

Muhafız bir gazeteci olarak hedef gösteriliyorsunuz. Bu sizin çalışmalarınızı nasıl etkiliyor?

Mesleğimi yapamamam için rejimin çeşitli yöntemleri var. Beni, ailemi, Türkiye'deki yakınlarımı sürekli baskı ve stres altında tutmaya çalışıyorlar. Bunu yalan bilgilerle itibarsızlaştırma izliyor. Bunlarla mücadele etmek elbette büyük zaman ve enerji kaybına neden oluyor. Ancak mesleğime devam etme azmimi kırıyor.

Daha önce Avrupa'nın güvenli kabul edilen şehirlerinde bile gazetecilere saldırılar yapıldı. Sizin evinizin

adresini de açık şekilde yayınladı. Bu durum sizi ve ailenizi nasıl etkiledi? Bir B planınız var mı?

Ev adresimin ve evimin fotoğraflarının hükümete yakın Sabah Gazetesi'nde yayınlanması, yolda oğlumla yürürken ikimizin fotoğrafının yayınlanması elbette açık bir tehdit. Ayrıca açık adresimin yayınlanması Avrupa'da yaşayan fanatik Erdoğanistlere hedef gösterme amacını taşıyor. Bu açık bir can güvenliği tehdidi. Ev adresimizi, evimizin fotoğraflarını gazetede görmek; ailem için de benim için de başa çıkması kolay bir durum değil.

Almanya'da, güvenlik teşkilatları, güvenliğinizi sağlanması için gerekli hassasiyeti gösteriyor mu?

Almanya güvenlik teşkilatının gerekli hassasiyeti gösterdiğini düşünmek istiyorum. Bunu tam olarak bilemem. Türkiye'deki sorunları Almanya'ya taşımak gibi bir amacım yok. Ama Avrupa şunu görmeli: Otoriter rejimlere verilen tavizler daha büyük faturalar olarak Batı dünyasına dönüyor. Putin'e verilen tavizlerin Ukrayna'da oluşturduğu tablo gibi. Otoriter rejimlerle mücadele eden sürgün gazetecileri korumak, Avrupa demokrasisini koruyabilmek için de gerekli. ►

NORDIC MONITOR EDITÖRÜ **LEVENT KENEZ:**

İSVEÇ'İN HUKUK DEVLETİ OLDUĞUNA DAİR İNANCIMI KAYBETMEDİM

Erdoğan'ın kullandığı, farklı ülkelerde yaşayan muhalif gazetecileri Türkiye'ye getirmenin başka bir yöntemi de ülkelerle pazarlık yapmak. İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyelik başvurusunu fırsat bilen Erdoğan, kabul onayı karşılığında, bu ülkelere sığınan gazeteci ve yazarların iade edilmesini şart koştu.

Gazeteci Levent Kenez, Erdoğan'ın İsveç'ten istediği isimlerden biri. İsveç mahkemeleri, Türkiye'nin Kenez'i iade talebini daha önce reddetmişti. Kenez'le, iade edilme talebini ve yaşadığı süreci konuştuk.

Sığındığınız ülkede, bir gün pazarlık konusu yapılabileceğiniz aklınıza gelir miydi? Bu haberi ilk duyduğunuzda tepkiniz ne oldu?

İsveç'in NATO üyeliği gündeme geldiği zaman İsveç'te yaşayan diğer muhalif gazetecilerle aramızda şakalaşarak bizlerin mutlaka gündeme geleceğini tahmin etmiştik. Açıkçası Türkiye'nin Kuzey Makedonya'nın NATO üyeliği sürecindeki anti-demokratik taleplerini bildiğim için bunu tahmin etmek zor olmadı. Benim hakkımda iademin reddi ile ilgili olarak mahkeme kararı olduğu için açıkçası bir endişeye kapılmadım. Ama diğer talep edilen kişilerin siyasi bir pazarlığa kurban gitmeleri ihtimalini de yadsımamak lazım.

İktidara yakın gazeteler sizi hedef gösterdi. Kendinizi güvensiz hissettiniz mi? Yeni bir yolculuk yapmayı, daha uzak bir ülkeye taşınmayı düşündünüz mü? Aileniz bu durumdan nasıl etkilendi?

Tehdit ve tacizler NATO süreci öncesinde de yaşandığı için güvenlik ile ilgili risklerin her zaman var olduğu ihtimaliyle yaşıyorum. İktidar gazetelerinde hedef gösterilmek bu riski arttırmış oldu. İsveç'in hukuk devleti olduğuna inancımı kaybetmedim, mahkemenin ret kararı vermiş olmasını da önemsiyorum. Bir başka ülkeye gitmeyi düşünmedim. Ailem açısından tatsız bir durum ama Türkiye'deki rejim, aile üyelerimizi de bu tür tehdit ve riskler şaşırtmıyor.

Türkiye'ye iade edilmeniz durumunda başınıza ne gelecek?

Tutuklanma ve sonrasında hiç işlemediğiniz suçlardan dolayı mahkumiyet, uzun süreli hapis cezası. Elbette kötü muamele ve işkence ihtimali. Yurtdışından getirilmiş olmayı bir zafer gibi sunmak için iktidar medyasında itibar suikastları ve aile üyelerini taciz.

Avrupa'da birçok Türk gazeteci saldırıya uğradı. Erdoğan'ın uzun kolları olarak adlandırılan bu yapılanma yaşadığınız ülkede size bir tehdit oluşturuyor mu? Oluşturuyorsa korunmak için ne tür tedbirler alıyorsunuz?

Türklerin yoğun olarak yaşadığı her yerde olduğu gibi İsveç'te de iktidar partisinin destekçileri ve hükümet tarafından fonlanan yapılar mevcut. Elbette iktidarın şeytanlaştırdığı herkes için bu bir tehdit. İsveç'te geçtiğimiz yıllarda iki gazeteci, Abdullah Bozkurt ve Ahmet Dönmez saldırıya uğradı. Bu açıdan İsveç'in pek güvenli bir ülke olduğunu söyleyemeyiz. ►

INDEX OF CENSORSHIP GENEL YAYIN
YÖNETMENİ **JEMIMAH STEINFELD ***

ÇİN'İN UZUN KOLLARI

Çin hükümetinin uzun kolları, ülke hakkında söylenenleri kontrol etmek için Avrupa'daki gazetecilere kadar ulaşıyor. Bunu Çinli olmayan gazetecilerde tecrübe ettik. Özellikle pandeminin ilk günlerinde, Çin'e yönelik olumsuz haberlerle ilgili birkaç vakanın meydana geldiğini ve yayıncılarının cezasının kesildiğini gördük. Çok daha fazlalarını sürgün edilen, özellikle de Hong Kong'dan gelen, Çinli gazete-

cilere karşı olduğunu görüyoruz. Hong Kong Ulusal Güvenlik Yasası'nın yurt dışı mahiyeti, Çin hükümetinin dünyanın herhangi bir yerindeki Çin hükümetini eleştirenleri cezalandırabileceği anlamına geliyor. Söz edilen yasalar, bu gazetecilerin nerede yaşayabileceği ve seyahat edebileceği konularını etkileyen tehditlerdir. Ürpertici bir etki yaratıyor ve genellikle diğer tehditlerle birleşiyorlar.

* Şangay ve Pekin'de yaşayan ve çalışan Jemimah Steinfeld, özellikle gençlik kültürü, cinsiyet ve sansüre odaklanarak çok çeşitli konularda yazıyor. Küçük İmparatorlar ve Maddi Kızlar: Modern Çin'de Seks ve Gençlik kitabının yazarıdır. Jemimah, The Guardian, The Telegraph, The Independent, Vice, CNN, Time Out ve the Huffington Post gibi çeşitli yayınlar için çalışmalar yapmıştır.

SALLA NAZARENKO *

Medya özgürlüğünü savunmak herkesin görevidir

Bu yazının yazıldığı sırada kötü bir haber aldım. Belarus'ta bir meslektaşım tutuklanmıştı. Cesur bir adamdı ve bunun her an yaşanabileceğini biliyordu. Yine de tutukluluk haberini duymak beni çok üzdü. Bu ilk değildi. Kariyerim boyunca meslektaşlarımla kendi ülkelerinden kaçtığını, vurulduklarını gördüm. Bunlar birçok şeyi paylaştığım insanlardı: Meslek, değerler, mizah anlayışı, yaşama merakı, sosyal adalet özlemi. Aramızdaki tek fark, onlar için bu işin çok tehlikeli olmasıydı. Benim içinse tehlike söz konusu değildi.

Şunu açıklığa kavuşturayım. Finlandiya'nın, ifade özgürlüğü istatistiklerinde çok üst sıralarda yer alan açık bir demokrasiye sahip olmasıyla bilinir. Meslektaşlarımla çoğu yetkililer tarafından tehditlere maruz kalmıyor veya dava edilmiyor. Bazı durumlar hariç. Şu anda Helsingin Sanomat'ın üç gazetecisi bir devlet sırrının ifşa edilmesinden yargılanıyor. Süreç devam ediyor ve muhtemelen yıllar alacak. Sonuç henüz belli değil.

Zaman zaman yaşanan aksiliklere rağmen basın özgürlüğü toplumumuzda temel bir değerdir. "Terörist liderlerin" röportajlarını gösterdikleri için Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Finlandiya ve İsveç'teki "devlet televizyonlarının kontrol edilmesi gerektiği" konusunda ısrar etmişti. Finlandiya kamu yayın kuruluşu Yle Jouko Jokinen'in genel yayın yönetmeni Erdoğan'ın ifadelerini "tipik bir terör yanlışlaması" olarak nitelendirerek açık bir şekilde yanıt vermişti. Medyayı ve ifade özgürlüğünü kontrol etmeye çalışarak dünyanın daha iyiye gittiğini düşündüğünü belirten otokrata, "Diktatörlerin bize kızmaları, bizim iyi bir iş yaptığımızı ortaya koyuyor. "demişti.

Finlandiya'da politikacılar ve medya arasında gerginlik yaşanmıyor değil. Politikacılarımızın çoğu medyadan hoşlanmıyor. Başbakan Sanna Marin'in bir partiye katılması tüm dünya medyasının manşetlerine çıktı ve birçok gazeteci bunun abartıldığını düşündü. Genç bir kadın parti yapamaz mı? Evet yapabilir, ama aynı zamanda, eğer bu genç kadın Başbakan ise, partileri habere dönüştürülecektir. Konunun bizim için ne kadar haber değeri olduğu tartışabileceğimiz bir mesele ancak parti yapması haber yapılacağı gerçeğini değiştirmez. Demokrasi bu şekilde işler. Devlet başkanları, rahatsızlık verici veya sıradan görünebilecek şeylerden bile sorumlu tutulur. Finlandiya'daki Kitle İletişim Konseyi, sızan parti videolarıyla ilgili gelen şikayetler-

le ilgileniyor. Gazetecilik ilkelerinin ihlal edilip edilmediğine ilişkin karar birkaç hafta içinde açıklanacak.

Dünyanın birçok ülkesinin devlet lideri 'özgür basın' anlayışına sahip değil. Anayasaların çoğu olmasa da birçokunun ifade özgürlüğünü garanti etmesine ve çok az devlet liderinin buna karşı olduğunu açıkça beyan etmesine rağmen, pratikte basın özgürlüğü büyük gayret gerektiriyor, buna devlet başkanları da dahil. Basın özgürlüğü, onu teşvik edici kararları beraberinde almak anlamına gelir. Basın özgürlüğü, kamuya açık belgelere erişim ve herhangi bir sınırlama için iyi gerekçelendirilmiş nedenler anlamına gelir. Basın özgürlüğü, hareketlilik gerektirir ve gazetecilerin soruşturmalarını ve sorularını yanıtlama anlamına gelir. Basın özgürlüğü, insanlara farklı medya kuruluşlarına erişim sağlayan altyapıyı oluşturacak medya politikasını gerektirir. Çalışan bir posta servisi, internet bağlantıları ve daha fazlası anlamına gelir.

Ancak yollar çift yönlüdür. Profesyonel gazeteciler kendi kendine çekidüzen verir ve etik hususları çok ciddiye alırlar. Örneğin, birçok Fin medya kuruluşunda gazeteciler röportaj yaptıkları kişilerden herhangi bir hediye alamazlar. Misafirperverlik adına verilen iyi niyetli hediyeleri bile dürüstlük için bir risk olarak kabul ederler. Gazetecilerin gerçekleri kontrol etmeleri, birden fazla kaynak kullanmaları, röportaj yapacakları kişilere görüşmelerin nerede ve ne zaman yayınlanacağı konusunda doğru bilgi vermeleri gerekir.

Birçok toplumda medyaya olan güven azalmaktadır. Reuters Enstitüsü'nün gazetecilik araştırmaları alanında son olarak yayınladığı dijital medya raporuna göre Finlandiya haberleri, ankete katılan ülkeler arasında en çok güvenilen haber kaynağı olmaya devam ediyor.

Bu güven sadece sıkı bir çalışma ile kazanılır. Gazeteciler için gazetecilik süreçleri, kaynakları konusunda açık olmak demektir. Yetkililer için bu, kamu denetimine hazır olma anlamına gelir.

* Finlandiya Gazeteciler Sendikası'nda uluslararası ilişkiler uzmanı olarak çalışıyor. Finlandiya medyasında dış muhabir olarak çalıştı ve Orta Asya ve Kafkasya'da ifade özgürlüğü mücadelesi veren uluslararası kuruluşlarda rol aldı. Doktorasını, Rus ve Gürcü televizyonlarında vatanseverlik üzerine Ağustos 2021'de Finlandiya'daki Tampere Üniversitesi'nde gerçekleştirdi. Oxford Üniversitesi Reuters Enstitüsü ve Bangkok'taki Chulalongkorn Üniversitesi'nde Rotary Barış Üyesidir.

FOTO: ENVATO

Tek adamların hedefinde gazeteciler var

HELLEN SCHULTZ SERBEST GAZETECİ

Freedom House, "Out of Sight, Not Out of Reach" (Gözden uzakta, ulaşılabilir değil) adlı raporunda, 2014'ten bugüne sınır ötesi otoriter rejimlerin saldırılarına ilişkin 608 olayı kayıt altına aldı. Gözaltılar, saldırılar, fiziksel gözdağı, yasadışı sürgünler, iadeler ve şüpheli suikastlar.

Kayıtlardaki olaylar buzdağının sadece görünen kısmı. Her suikast, her gözaltı diaspora topluluklarında dalga etkisi yaratıyor, hedefteki kişiden çok daha fazlasını susturmayı hedefliyorlar.

Tek adam rejimleri, fiziksel tehditler ve şiddet yoluyla sürgündekileri sindirmek ve demokratik ülkelerde haklarını kullanmalarını engellemek için her türlü adımı atıyor. Sınır dışı baskının yaygın taktiklerinin başında sosyal medya üzerinden

Çin'in, Uygurlara ve Tibetlilere yaşattığı zulmü sadece insan hakları raporlarında okuyabiliyoruz. Tek adam rejimlerinin varlığını sürdürdüğü ülkelerin hedef gösterdiği kişiler hep gazeteciler oldu.

tehditler, casus yazılımlar ile taciz ve sürgündekilerin ailelerinin korkutularak hapsedilmesi gibi yöntemler kullanılıyor.

Fikir ve ifade özgürlüğü adına hayatlarını veren ve her ortamda farklı metotlar ile susturulmaya çalışılanlar basın emekçileridir. Medya özgürlüğüne yönelik tehditler, gazetecilere sıkılan ne kurşun ne de demir parmaklıkların ardına gönderilmelerinden ibaret. Bazı tehditler o kadar yaygın hale geldi ki, gazeteciler de bunları işlerinin normal birer parçası olarak kabul etmeye başladılar.

Sürgün hayatı yaşayanların yayınları sonrası takipçileri çoğaldıkça, rejimlerin bu sesleri susturmaya yönelik yöntemleri de artıyor. Günümüz internet dünyası gazetecilerin milyonlara ulaşmasını sağlıyor. Ancak bu yöntem, devletlere sürgündekilerin internetin sunduğu imkanlarla binlerce kilometre öteden istihbari bilgilere ulaşmasına olanak veriyor.

Fransa'da tanınmış bir mülteci gazeteci olarak yaşayan İranlı gazeteci Ruhollah Zam 2019 yılında Irak'taki İran Devrim Muhafızları tarafından kaçırıldı ve idam edildi. Çeçen lider Ramazan Kadirov rejimini eleştiren, Viyana'da sürgün hayatı yaşayan blog yazarı Mamikhan Umarov, bir banliyöde vurularak öldürüldü.

Ruanda hükümeti, Oscar adayı "Hotel Rwanda" filminin gerçek hayattaki kahramanı Paul Rusesabagina'yı BAE'de seyahat ederken kaçırdı. En az üç gün tecritte tutulduktan sonra terörü desteklemekten dolayı yargılandı.

Çin'in sınırlarının dışında Uygurlara ve Tibetlilere yaşattığı zulmü sadece insan hakları raporlarında okuyabiliyoruz. Tek adam rejimlerinin varlığını sürdürdüğü ülkelerin hedef gösterdiği kişiler hep gazeteciler oldu. Bunların en bilineni ise Suudi Arabistan'ın İstanbul'daki konsoloslukunda cinayete kurban giden gazeteci Cemal Kaşıkçı.

Bu şiddet olayları sürgündekilerin hayatlarını da şekillendiriyor. Yoğun depresyon sonucu birçok kişi mücadelesine ara veriyor. Sürgün hayatı yaşayan Ruandalı bir gazeteci, "Bedeninizi öldürmeseler de ruhunuzu öldürüyorlar." diyor.

Cezaevi, otokratik rejimlerin demokrasi mücadelesi veren gazetecileri susturmanın bir başka yöntemi. Türkiye'de, 15 Temmuz 2016'da sözde darbe girişiminden sonra 150'den fazla gazeteci hapse atıldı ve bu da ülkeyi dünyanın en büyük gazeteci hapishanesi haline getirdi. Mısır'da El Cezire'den Mahmud Hüseyin yargılanmadan iki yıl boyunca tutuklu kaldı. Birleşik Arap Emirlikleri'nde Ürdünlü gazeteci Tayseer al-Najjar, ailesinin sosyal medyada yaptığı bir paylaşım nedeniyle kendisine verilen 136 bin dolarlık para cezasını ödeyemediği için hapis cezasına çarptırıldı. Taliban'ın Afganistan'da gazetecileri açıktan hedef aldığını bütün dünya yakından biliyor.

Taciz ediliyorlar, yıldırılmaya çalışılıyorlar, fiziksel veya yasal tehditlere maruz kalıyorlar. Büyük küçük tüm bu tehditler her

gün yaşanıyor. Haberlerin halka ulaşmasından önce, despot rejimler ellerinden gelen tüm engelleri uyguluyor. Buna fiziksel saldırılar, sosyal medya karalamaları, gazetecilerin cihazlarını hackleme, ekipmanlarının çalınması, web sitelerinin engellenmesi, şeytanlaştırılma ve en dramatik olanı ise terör bağlantısı yalanını uydurmaları örnek olarak verilebilir. Bazı liderler, ABD eski Başkanı Donald Trump'ı taklit ederek gazetecileri "yalan haberler" yazan "düşmanlar" olarak görüyor.

Uluslararası Basın Enstitüsü'ne (IPI) göre, medya özgürlüğüne yönelik en büyük iki tehdit, gazetecilere uygulanan şiddet ve failerin cezasız kalması.

Susturma yöntemlerine sürekli farklı metotlar da ekleniyor. Journalist Post dergisinin son sayısında, sadece ifade ve düşünce özgürlüğü üzerine yazılar kaleme aldıkları için meslektaşlarımız suçlandı. Hiçbir delil ortaya koymadan, insanları yazı yazdıkları için "teröristlikle" suçlamak örneğine az rastlanır bir durum. Başka bir ülkede kanunlar çerçevesinde denetlenen bir dergiyi terörize ederek haklarında iddianame hazırlanmasını sağlamak sadece tek adam rejimlerinin yöntemidir.

Journalist Post'un son sayısında "Her şeye rağmen gazetecilik" kapak çalışmamızda yer alan gazetecilerin her biri, ülkelerinde uğradıkları tecrit sonrası başka ülkelerde mesleklerini tehdit altında sürdürmeye devam ettiklerini anlatmışlardı. Meksikalı gazeteci Alejandro Gutiérrez, "Beni tehdit edenler bugün hapiste." demişti. Ama Alejandro güvenli olmadığı için ülkelerinden uzaklarda yaşamını sürdürüyor.

Gazeteci Adem Yavuz Arslan da, "Erdoğan rejiminin adamlarından tehditler gelmeye devam ediyor. ABD'de oturduğum apartmanın önünde günlerce tuhaf adamlar dolaştı. Eşimin, çocuklarımla fotoğrafını çektiler, tüm medyada birinci sayfadan yayınladılar." açıklamasını yapmıştı. Iris Rohmann'ın haber çalışması ise Malta'da araştırmacı gazeteciliğinden dolayı suikasta kurban giden Daphne Caruana Galizia ile ilgiliydi.

Gazeteciliğin güvenli bir şekilde yapılmasını engelleyen her olay, medya özgürlüğüne yönelik bir tehdittir ve rapor edilmesi gerekir. Bu şikayetlerin değerlendirildiği birçok gazetecilik platformu var. Bu dernekler, gazeteciler için daha iyi korumaya veya medya özgürlüğünü savunan yasal reform da dahil olmak üzere değişiklikler talep etmek için bir araya gelmemize olanaklar tanıyor.

Medya çalışanlarına yönelik sopa göstermelerin, demokrasiye karşı işlenen birer tehdit olduğunu hepimiz biliyoruz. Bunları yeniden dile getirmeye gerek yok, çünkü bu tür rejimlerin bunu algılaması pek mümkün değil. Ancak medya özgürlüğünü korumalıyız ki, bizlere sadece yaşaması zor bir karanlık kalmasın. Ancak bunu kökünden değiştirebilmek gazetecilerin elinde mi? Hayır, bu konuda her bireyin yardımına ihtiyaç var. ■

TÜM BASKI VE YILDIRMALARA RAĞMEN GAZETECİLER DİRENİYOR:

“KALEMİMİZ GERÇEKLERİ YAZMAYA DEVAM EDECEK”

Türkiye’de 2023’teki seçimler öncesi, 20 yıldır ülkeyi yöneten Recep Tayyip Erdoğan, susturamadığı gazeteciler üzerinde baskısını artırıyor. Kimilerini yurt dışına ‘kaçmaya’ zorluyor, kimilerini de zorla demir parmaklıkların ardına dolduruyor. Sayıları çok az olsa da; gerçek gazeteciler tüm yaşanan baskılara rağmen direnmeye devam ediyor.

ŞEMSİ AÇIKGÖZ

Türkiye, medya bağımsızlığı konusunda, tarihinin belki de en karanlık dönemini yaşıyor. 20 yıldır iktidarda olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, medyanın yüzde 95’ini kontrolü altına aldı. Kalan yüzde 5’lik grubu susturmak için de çalışmalar yapıyor. Yurt dışına çıkararak mesleklerini yapmaya çalışan Türk gazeteciler, diken üstünde. Sürekli ölüm tehditleri alıyor ve Avrupa’nın ortasında çeşitli saldırılara maruz kalıyorlar. Türkiye’de görevlerini yapmaya devam eden gazeteciler ise; ya cezaevlerine konuluyor ya da haklarında çeşitli bahanelerle davalar açılarak susturulmaya çalışılıyor.

Son olarak haziran ayında AKP Hükümeti, 16

Kürt gazeteciye tutuklarken, Erdoğan’ın öfkesinden Journalist Post Dergisi de payını aldı. Journalist Post’un editör kadrosu ile birlikte Türkiye’den dergimize yazı yazan Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Genel Başkanı Gökhan Durmuş, TGS Yöneticisi ve Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ) Başkan Yardımcısı Mustafa Kuleli ve Dicle-Fırat Gazeteciler Derneği (DFG) Eş Başkanı Dicle Müftüoğlu hakkında polisin fişleme yaptığı mahkemede ortaya çıktı. Tüm bu baskılara rağmen fişlenen gazeteciler, cezaevinde olanlar ve yurt dışına çıkan gazetecilerin söylediği tek bir söz var; basın ve fikir özgürlüğünü savunmaktan geri adım atmayacağız. Bildiğimiz doğruları yazmaya devam edeceğiz.

Serdar Altan, Diyarbakır Cezaevi'nde 15 gazeteci arkadaşıyla birlikte kalıyor. Gazeteciler neden tutuklandıklarını ve mahkemenin ne zaman olacağını hala bilmiyor.

DİCLE FIRAT GAZETECİLER DERNEĞİ
EŞ BAŞKANI SERDAR ALTAN:

SUSTURAMADILAR YİNE BAŞARAMAYACAKLAR

Tutuklanan 16 Kürt gazeteciden, avukatları ve yakınları aracılığıyla görüşlerini aldık. Şu anda Diyarbakır Cezaevi'nde bulunan DFG Eş Başkanı Serdar Altan, açıklamayı cezaevinde birlikte kaldığı gazeteci arkadaşları adına yaptığını belirterek, “3 ayı aşkın süredir (16 Eylül 2022 itibari ile) hukuksuz bir şekilde tutuklu bulunuyoruz ve dosyamızdaki gizlilik kararı sebebiyle hala neyle suçlandığımızı bilmiyoruz. Eğer savcılığın elinde bir delil varsa bunu bilelim. Delil yaratma veya uydurma peşinde iseler, bu asla kabul edilemez.” şeklinde konuşuyor.

Tutuklamaların, gazetecilerin susturulmasına yönelik siyasi bir operasyon olduğunu söyleyen Altan, sözlerini şöyle sürdürüyor: “Çünkü bizi gözaltına almakla yetinmediler, çalıştığımız kurumları basarak iş yapamaz hale getirdiler. AKP iktidarı, bütün gazetecileri kontrol altına almak istiyor. Nasıl ki, dün yoğun saldırılara, yasaklamalara, sansüre rağmen bizleri susturamadılarsa bugün de bunu başaramayacaklar.”

Altan, cezaevindeki gazetecilerle dayanışmanın çok önemli olduğunu vurgulayarak, “Son günlerde ortaya çıkan gizli bir belgeyle gazetecilerin fişlendiğini öğrendik. Bu fişleme belgesi mevcut iktidarın gazetecilere yaklaşımını ortaya koymaktadır. AKP-MHP iktidarı hiç kimsenin konuşmasını, yazmasını istemiyor ve bunun için türlü yöntemlere başvuruyor. Başta basın meslek örgütleri olmak üzere, tüm gazeteciler hukuksuzluklara karşı daha etkin mücadele etmelidir.”

NEŞE TOPRAK: SANAT HABERLERİ YAPTIĞIM İÇİN TUTUKLUYUM

Kürt bir sanatçı ve gazeteci olarak “Sanata bakış” adlı programla toplumu sanat haberleriyle buluşturuyordum. Dünyadan sanat haberleri sunarken aynı zamanda savaşların yaşandığı, insanların canlarını kaybettiği bölgelerde yaşanan korkunç tabloya rağmen, bir şekilde hayata tutunmuş, sanata emek vermiş sanatçıların, yaşadıkları travmatik durumlardan ortaya çıkardıkları sanat eserlerinin haberini yapıyordum. Sanatın insan ruhunda oluşan tahribatları nasıl iyileştirdiğini, aynı zamanda günlük yaşamı nasıl etkilediğini anlatan hikâyeler sunduğum için tutukluyum.

8 Haziran 2022 sabahı saat 05:00'da evimden alınıp, 8 gün boyunca 22 arkadaşla gözaltında tutuldum. Hiçbir somut delil olmaksızın 15 arkadaşla birlikte tutuklandım. 4 aydır tutukluyum ve hala mahkeme tarihim belli değil. Tutuklu 4 kadın gazeteci olarak, hukuksuz tutuklanmamıza rağmen güçlüyüz, direniyoruz. Özgür irade ile sanat yapmak ve gazetecilik suç değildir. (Diyarbakır Kapalı Kadın Cezaevi)

SAFİYE ALAĞAŞ JİN NEWS
YAZI İŞLERİ SORUMLUSU

Kalemim gerçeklerin peşinde olacak

Bu ülkede kadın olmanın ağır yükünü, zorluklarını yaşadım. Bunun yanında gazeteci olmanın zorluklarını da yaşıyorum. 14 yıllık gazetecilik hayatımda hakkımda sayısız soruşturma açıldı, kimi zaman haber takibi sırasında darp ve tehdit edildim. Her şeye rağmen kalemim gerçeklerin peşindeydi. Şu anda da tutukluyum. Çürümüş sistem durmadan halklara, sosyalistlere, demokratlara, kadınlara saldırıyor. Şimdi yargılandığım dosyada Jin News'i neden kurduğum, burada kimlerin çalıştığı ve kullandığımız kavramlara kadar çeşitli sorular soruluyor ve bunlar suç sayılıyor. Kadın mücadelesine ve sorunlarına dikkat çektiğim için tutukluyum.

REMZİYE TEMEL MUHASEBECİ

Dayanışma içinde olanlara teşekkürler

Basın özgürlüğünün olmadığı ve gazeteciliğin suç sayıldığı bir ülkede gazeteci olmak her türlü baskı ve engeli insanın önüne çıkarıyor. Bütün bu baskı ve engellemelere rağmen gerçekleri gün yüzüne çıkarmaktan vazgeçmeyeceğiz. Baskı ve tutuklamaların bizi sindirme ve yıldırma politikası olduğunu biliyoruz. Fakat biz her zaman ve her koşulda yazmaya devam edeceğiz. Bizimle dayanışma içinde olan herkese teşekkür ederim.

ZEYNEL A. BULUT DİCLE FIRAT GAZETECİLER DERNEĞİ YÖNETİCİSİ

“Gerçekler karanlıkta kalmayacak”

Yaşananların sebebini çok iyi bildiklerini belirten Bulut, mektubunda şunları ifade ediyor: “1990’lardan bu yana kaç gazetecinin öldürüldüğünü, kaçının tutuklandığını, işkencelerden geçtiğini, kaç tane basın yayın organının kapatıldığını bildiğimiz için hiçbir hukuki gerekçe olmadan tutuklanmamız bizim için sürpriz olmadı. Bizler ilkel gazetecilik yaparak Kürt halkına uygulanan insanlık dışı ve insanlık suçu kapsamındaki bu politikaları sessiz kalmadık. Bizi tutuklayarak gerçeklerin karanlıkta kalmasını isteyenler bilsinler ki hiçbir gerçek karanlıkta kalmayacak.

İktidar insanlık dışı politikalarını teşhir ettiğimiz için bizi susturamamış ve cezaevine

atmıştır. Tutuklanmamız siyasi olduğu için cezaevine konulduğumuz ilk andan itibaren özel bir uygulama ile karşılaştık. İlk iki ay izole edildik ve her türlü hak ihlaline maruz kaldık. İnanıyoruz ki meslektaşlarımız iktidarın kirli politikalarını teşhir edip bu gidişata dur diyecek ve toplumsal birliktelikle mücadele edeceklerdir. Çünkü ezilmiş tüm halklar, dışlanmış, ötekileştirilmiş tüm kesimler iyi bilmeliler ki, kendilerine yapılan tüm anti-demokratik uygulamalar ancak toplumsal bir birliktelik ve ortak mücadele ile düzeltilebilir.

Bize düşen ise bu haklı mücadelenin sesi olmaktır. Halkımız da verilen mücadelenin başarılı olması için gazetecilere sahip çıkmalıdır.

ELİF ÜNGÜR GAZETECİ

“Bedenim cezaevinde fakat yüreğim ve aklım özgür”

Ben bir “Kültür” ve “Ekoloji” programı sunucusu olarak, insanları ötekileştirmeden dünyanın neresinde olursa olsun, haber niteliği taşıyan her olayı sunmakla sorumluyum. Bizlere yapılan bu baskılarla, aslında haberlerin, tek tip ve tek haber dili ile sadece bir kesime hitap etmesine çalışılmaktadır. 4 aydır tutuklu olan

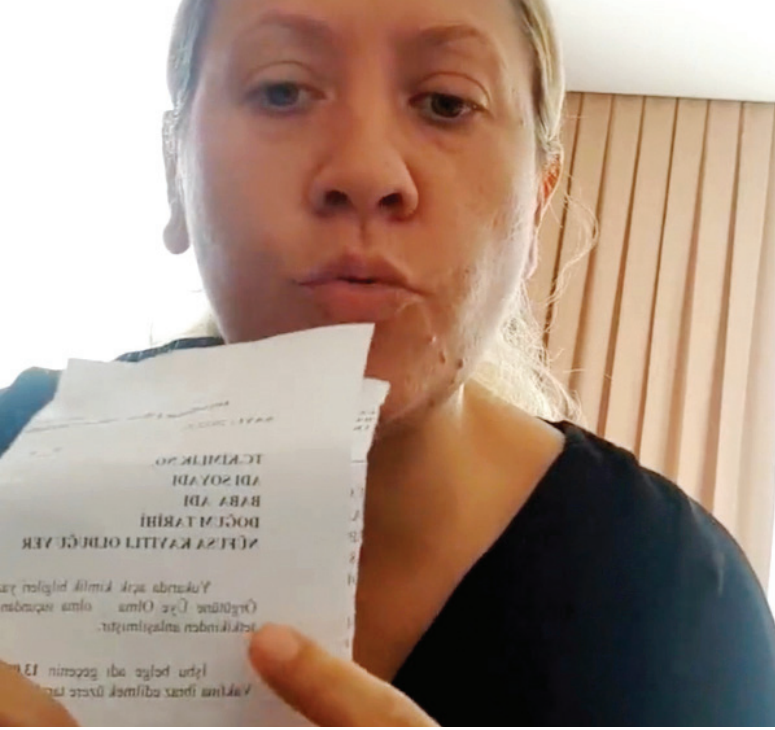
16 gazeteciyiz ve hala neden tutuklandığımızı bilmiyoruz. Mahkeme tarihimiz bile belli değil. Yaşadığımız durum her ne kadar adaletsiz ve kabul edilemez olsa da inancım ve umudum hep diri. Bedenim bir cezaevinde tutuklu fakat yüreğim ve aklım kapılar ardına kilitli kalmayacak kadar özgür.

RAMAZAN GECİKEN
KAMERAMAN

Hukuksuz tutuklamalara ortak ses çıkarmalıyız

Kameraman Ramazan Geciken, tutuklanmalarının en büyük sebebinin yaklaşan seçim sürecinde gerçekleri yazmanın önüne geçmek olduğunu belirten mektubunda şu görüşlere yer veriyor, “Bu tutuklamaların hukuki olarak değil, bir emirle gerçekleştiğine tanıklık ettik. Cezaevinde en basit haklarımız geciktirilerek veriliyor. Mektuplarımız 2 ayın sonunda elimize ulaştı. Yasaklama kararı olmamasına rağmen talep ettiğimiz gazeteler bizlere verilmiyor. Hem çalışmalarımıza hem kameralarımıza el koyan iktidar, şimdi de cezaevinde ailelerimizle iletişimimizi engellemeye çalışıyor. Ayrıca, gazetecilere olan desteğin artması gerekir. Çünkü bizim sesimizi kısımayı hedefleyenler, sessizlik derinleşirse daha fazlasını yapacak. Bazı gazetecilerin verdiği destek çok değerli. Ancak sessizliğini sürdüren gazetecilerin yarın hedef olmayacağını bir garantisi yoktur.”

HÜLYA ORUÇ GAZETECİ AZİZ ORUÇ'UN EŞİ

“Çocuklarımız da hedef haline getiriliyor”

Mezopotamya Haber Ajansı editörü Aziz Oruç'un eşi Hülya Oruç, eşinin tutuklu olmasının cezasını kendisinin ve çocuklarının da çektiğini söylüyor. Oruç yaşadıklarını şöyle anlatıyor, “Cezaevi yönetiminden, çeşitli kurumlara ve çocuklarımızın okuluna vermek üzere belge aldım. Belgede şöyle bir ifade var: “Silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan Ceza İnfaz Kurumumuzda bulunmaktadır.” Bu bilerek beni ve çocuklarımı hedef göstermektir. Bu belgeyi çocuklarımızın okuluna nasıl verebilirim? İki çocuğumla psikolojik bir savaşın ve mücadelenin içindeyim. Yetkililerden tek bir cevap istiyorum: Bizim suçumuz ne? Benim 4 ve 5 yaşındaki çocuğumu topluma karşı nasıl fişlersiniz ve hedef haline getirirsiniz? Böyle binlerce çocuk var. Hani suç kişiseldi? Niçin çocuklarımız bedel ödüyor?”

16 Haziran 2022'den bu yana tutuklu olan gazeteciler:

Aziz Oruç: Mezopotamya Haber Ajansı editörü. “Terör örgütü propagandası yapmak” iddiası ve sosyal medya paylaşımları sebebiyle 28 yıla kadar hapsi istenmiş ve tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edilmişti.

Safiye Alağaç: JinNews haber müdürü. 2011'de, Maria Grazia Cutuli adına verilen uluslararası ödüle değer görüldü. “Terör örgütü propagandası yapmak” suçlamasıyla, 8 yıl 9 aya kadar hapsi istendi, beraat etti.

Serdar Altan

DFG Eş Başkanı. Çalıştığı basın yayın kuruluşları, AKP Hükümeti tarafından kapatıldı. “Terör örgütü propagandası yapmak” suçlamasıyla 13 yıla kadar hapsi istendi ve beraat etti.

Ömer Çelik

Haberleri sebebiyle yargılandı ve bazı davalardan beraat etti. Hakkında 15 yıla kadar hapis cezası isteniyor.

Lezgin Akdeniz

Ekim 2018'de haber takibi sırasında gözaltına alındı ve üç gün gözaltında kaldı. “Silahlı terör örgütüne üye olmak” ve “Örgüt propagandası yapmak” suçlamasıyla yargılandı ve 28 yıla kadar hapis cezası talep edildi.

Zeynel Abidin Bulut

Dicle Fırat Gazeteciler Derneği yöneticisi. Xwebün Gazetesi editörü. Pek çok kez gözaltına alındı, cezaevinde kaldı. 2011'de yaşamını yitiren gazeteci Mazlum Erenci'nin, 2020'deki anmasına katıldığı için “Örgüt propagandasından” 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Mehmet Şahin

Xwebün gazetesi yazarı ve Kürt dilbilimci. Katıldığı toplantılarda, dil ve anadil konusundaki fikirlerini dile getirmesi sebebiyle yargılandı. “Örgüt üyesi olmak” suçlamasıyla 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Mehmet Ali Ertaş

Xwebün Yazı İşleri Müdürü. Aralık 2017'de 10 Ekim Ankara Gar saldırısına ilişkin sosyal medyada ‘katliam’ dediği gerekçesiyle 1 yıl 3 ay ceza aldı.

Neşe Toprak

Pel Yapım'da kültür sanat programları sunması sebebiyle tutuklandı.

Elif Üngür

Pia Yapım'da kültür ve ekoloji programları hazırlayıp sunuyordu.

Suat Doğuhan

Sin ve Gün TV ve Ari Yapım'da kameraman olarak çalıştı.

İbrahim Koyuncu

Kameraman ve video editörü.

Abdurrahman Öncü

Gün, Sim TV ve Pia Yapım'da kameraman olarak çalıştı.

Ramazan Geciken

Pel Yapım'da kameraman olarak çalışıyordu.

Mazlum Güler

Pia Yapım'da belgesel hazırlıyordu.

Remziye Temel

Pia Yapım'da ön muhasebeci olarak çalışıyordu. Tutuklanma sebebi burada çalışıyor olması.

Solidarität mit unseren türkischen Kolleg*innen und unserer Schwestergewerkschaft [@TGS_org_tr](#) ☺ Umso deutlicher wird daran aber, wie wichtig die Arbeit von Medien wir der [@journalist_post](#) ist, die auch wir unterstützen. [#JournalismsNotACrime](#)

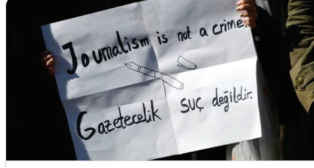
EFJ @EFJEUROPE

#Turkey: Solidarity with the 20 journalists blacklisted by the Turkish General Directorate of Security. ☺ Together with [@TGS_org_tr](#) & [@MediaFreedomEU](#) we denounce this attempt at intimidation. [#JournalismsNotACrime](#) [europeanjournalists.org/blog/2022/09/0...](#)

EFJ @EFJEUROPE · Takip et

#Turkey: Solidarity with the 20 journalists blacklisted by the Turkish General Directorate of Security. ☺ Together with [@TGS_org_tr](#) & [@MediaFreedomEU](#) we denounce this attempt at intimidation. [#JournalismsNotACrime](#)

europeanjournalists.org
Turkey: Twenty journalists including TGS leadership blacklisted... The European Federation of Journalists (EFJ) joined the partner organisations of the Media Freedom Rapid Response (MFRR) L...

ARTICLE 19 @article19org · Sep 12

#Turkey: ARTICLE 19 alongside [@MediaFreedomEU](#) partners and [@TGS_org_tr](#) expresses solidarity with the 20 journalists blacklisted by the Turkish General Directorate of Security for their writing in an apparent attempt to intimidate journalists.

article19.org
Turkey: Security unit blacklists 20 journalists including union leaders ... Turkish authorities have blacklisted 20 journalists, including union leaders, for their work on freedom of expression and press freedom.

Basın özgürlüğü için 3 dilde yayın yapan Journalist Post dergisinin yazar ve editörlerinin fişlenmesine uluslararası basın meslek örgütlerinden tepki yağdı.

Fişlemeye uluslararası meslek örgütlerinden büyük tepki

ARAŞTIRMA TUTANAĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü Dış İlişkiler Başkanlığından alınan ve Terörle Mücadele Daire Başkanlığının05.2022 tarih ve 2022051815474983023 sayılı yazı ile bildirilen Bilgi Notunda; FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün faaliyetlerinin tespit ve desifresine yönelik yapılan açık kaynak çalışmalarını kapsamında; Almanya'da faaliyet gösteren ülkemiz aleyhinde kara propaganda üretmek, algi oluşturmaya çalışan International Journalist Association (Uluslararası Gazeteciler Derneği) isimli derneğin uluslararası ölçekte medya çalışanları arasında -sözde- diyalogo ve dayanışmayı sağlamaya yönelik destekleyici faaliyetlerde bulunma amacıyla 2019 yılında kurulduğu, derneğin @journalists_org isimli/tumuzu twitter hesabı ve internationaljournalists.org internet sitesinin bulunduğu.

Demek faaliyetleri kapsamında farklı erkelerden gazeteci, yazar ve medya çalışanının medya özgürlüğü ve fikir hürriyeti dair görüş ve düşüncelerinin paylaşılmasını amacıyla 2020 yılında -sözde- uluslararası dergi niteliğinde "Journalists Post" adı altında İngilizce, Almanca ve Türkçe dillerinde dergi yayımlanmış, (1.000) adet baskısı yapılan derginin yılda (2) defa yayımlanmasını planlandığı, derginin oluşturulması için International Journalist Association (Uluslararası Gazeteciler Derneği) isimli derneğin bağlı topladığı, support@internationaljournalists.org/fomail adresine bağlı yapmak isteyenlerin bililerinin gönderilmesini istendiği.

Journalist Post isimli derginin ilk sayısının Kasım 2020, ikinci sayısının Mayıs 2021, üçüncü sayısının Kasım 2021, dördüncü ve son sayısının ise Mayıs 2022 tarihlerinde yayımlandığı, internationaljournalists.org isimli internet sitesinde derginin PDF versiyonunun da bulunduğu, anılan dergi'in yayın kurulunda FETÖ/PDY ilişkili şahısların yvr aldığına gözlemlendiği ve dergide görev alan veya yazıları yayımlanan şahıslardan açık kimlik bilgileri tespit edilen şahıslardan;

S.N	ADI SOYADI	TCKN NO	DERGİDEKİ POZİSYONU	UYAP BİLGİSİ
1	...	...	...	...

Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ), Avrupa Basın ve Medya Özgürlüğü Merkezi (ECPMF), Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Article 19 ve İtalya merkezli düşünce kuruluşu OBC Transeuropa ortak bir açıklama ile yapılan fişlemeyi kınadı. Ortak açıklamaya dünyanın ve Almanya'nın en büyük gazetecilik derneği DJU da destek verdi.

Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ), bağımsız gazetecileri ve sendikacıları sindirmeye yönelik fişleme girişimini kınayarak Medya Özgürlüğü Hızlı Müdahalesi'nin (MFRR) ortak kuruluşlarına katıldı. EFJ, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) tarafından yazıları nedeniyle yasa dışı fişlemeye maruz kalan 20 gazeteciyle dayanışma mesajında bulundu.

Mezopotamya Haber Ajansı (MA), 5 Eylül'de Emniyet Genel Müdürlüğü'nün (EGM), sürgünde yaşayan gazetecilerin yayınladığı Journalist Post dergisinde yazılarıyla ilgili olarak 20

gazeteciyi fişlediğini açıklamıştı. Fişlemeyi içeren gizli belge, MA Genel Yayın Yönetmeni Dicle Müftüoğlu'nun terör suçlamasıyla yargılandığı davada ortaya çıktı.

Listede derginin yönetiminde yer alan ya da dergiye katkıda bulunan gazetecilerin isimleri, kimlik numaraları, pozisyonları ve Ulusal Yargı Ağı'nda (UYAP) kimlik numaralarıyla giriş yapıp yapmadıkları yer alıyor.

5 Uluslararası meslek örgütü tarafından yapılan ortak açıklamada; "Türk makamlarını medya özgürlüğü savunucularına yönelik baskılara son vermeye ve listede yer alan gazetecilere yönelik yasal işlemleri durdurmaya çağırıyoruz. 38 gazeteci ve medya çalışanı, işlerini kamu yararına yaptıkları için hala Türk hapisanelerinde parmaklıklar ardında bulunuyor." denildi.

Fişlenen gazeteciler ise basın ve ifade özgürlüğünden vazgeçemeyceklerini söylüyor:

GERÇEKLERİ YAZDIĞIMIZ İÇİN HEDEFTEYİZ

Bulunduğumuz coğrafyanın koşulları ve kimliği-miz haber önceliklerimizi de belirliyor. Ne yazık ki yok sayılan, katliamlardan geçirilen bir halkın mücadelesini yazıyoruz. Kürt halkını katliamlardan geçirmekte beis görmeyen bir iktidar ona dair ihlalleri gündeme getiren gazetecileri de hedef alıyor. Bir örnek verecek olursak; Van'ın Çatak ilçesinde askerler tarafından, işkence edilerek helikopterden atılan Servet Turgut ve Osman Şiban isimli 2 yurttaşın yaşadıkları. Arkadaşlarımız bu olayı haberleş-tirdiği için 6 ay özgürlüklerinden yoksun kaldılar. Bu ülkede ne yazık ki gerçekleri açığa çıkartmak suç olarak kabul ediliyor.

Mesela, devam eden dava dosyama bu belge gönderildi. İktidarın gazetecileri kriminalize etmek için başvurduğu yöntemlerden biri. İktidarın söz-

cülüğünü yapmayan tüm kesimleri “terörist”, “dış mihrak” olarak tanımlayan anlayış, gazetecileri de aynı kefeye koyuyor. Hiçbir delil bulunmayan dava-ya bir ek dosya gönderilerek hakkımda algı yaratıl-mak isteniyor. Bu durumun kabul edilebilir bir yanı yok. Ben gazeteciyim ve her yerde sözümü söyleme hakkım var. Hele hele bir meslek örgütü temsilcisi olarak verdiğimiz mücadeleyi kaleme aldığım bir yazı nedeniyle fişlenmem kabul edilemez.

Biz Dicle Fırta Gazeteciler Derneği ve Kürt ga-zeteciler olarak Türkiye’de basına yönelik engellere ses çıkartıyoruz. Türkiye’deki tüm gazeteci ve mes-lek örgütlerinden de aynı tepkiyi bekliyoruz. Biz tu-tuklandığımızda, ‘Bunlar Kürt gazeteciler. Devletin bir bildiği vardır.’ ya da ‘Belki bir şey çıkar ardından.’ sorusunu sormadan tepki vermelerini bekliyoruz.

TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI BAŞKANI
GÖKHAN DURMUŞ:

NE YAPARLARSA YAPSINLAR BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ SAVUNACAĞIZ

Emniyet Genel Müdürlüğü’nün aralarında şahsımın da olduğu 20 meslektaşımızı yazı yazdıkları için fişlediğinin ortaya çıkması ül-kemiz açısından utanç vericidir. Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı olarak sayısız medya kuruluşuna demeçler veriyor, yazılar yazıyorum. Türkiye’deki basın özgürlüğünün durumuna ilişkin ver-diğim demeçlerin de yazdığım yazıların da arkasında duruyorum. Gerçek olmayan hiçbir şeyi bugüne kadar söylemedim bundan son-ra da söylemeyeceğim. Medya alanındaki gerçekleri ifade ettiğim için birileri beni fişliyorsa varsın fişlesin. Bundan yana korkum yok. Ama tehlikeli olan ve asıl olarak konuşulması gereken basın özgür-lüğü sorununu dile getirenlerin, bu sorunu yaratanlar tarafından

fişleniyor olması. Yazı yaz-mayı, konuşmayı, sorunu ifade etmeyi suçmuş gibi gösterme durumu bu ülke-nin demokrasisine bir sal-dırı niteliğindedir. Bizler ne yaparlarsa yapsınlar basın ve ifade özgürlüğünü sa-vunmaya devam edeceğiz.

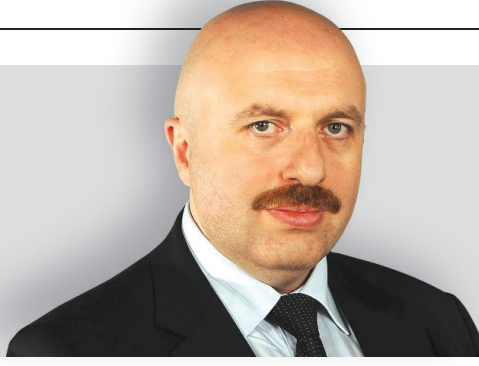

AVRUPA GAZETECİLER FEDERASYONU
BAŞKAN YARDIMCISI / TGS YÖNETİCİSİ
MUSTAFA KULELİ:

TEKRAR EDİYORUM; TÜRKİYE ERDOĞAN’DAN BÜYÜKTÜR

Gazeteciliği, hak savunuculuğunu terörle yan-gıya getirerek kriminalize etmeye çalışıyorlar. Aba altından sopa göstererek akıllarınca bize göz-dağı veriyorlar. Bu tehditlerden çekinecek olsak bu görevlere talip olmazdık. Gazetecileri, gazeteciliği ve demokrasiyi savunmaya devam edeceğiz. Fişleme-ye konu olan yazımda da söylediğim gibi: Türkiye, Erdoğan’dan büyüktür. Türkiye, üzerine giydirilmek istenen diktatörlük gömleğine sığmaz. Türkiye halkı zorbalığı, despotluğu eninde sonunda yenecektir.

KERİM BALCI *

Medeni dünyada sivil ölüm

Eylül 2016'da ödüllü Suriyeli gazeteci Zaina Erhaim Londra'nın Heathrow Havaalanı'nda durduruldu ve Suriye Hükümeti'nin, çalıntı olduğunu iddia ederek "geçersiz" kabul ettiği pasaportuna el konuldu. O zamana kadar Suriye rejiminin zulmünden kaçan Erhaim, İngiltere sınır idaresi tarafından neredeyse vatansız bırakıldı ve sığınma talebinde bulunmak zorunda kaldı. Esad'ın uzun kolu Interpol'ün Çalıntı ve Kayıp Seyahat Belgeleri veri tabanından Heathrow Havalimanı'na ulaştı.

Diktatörler diktatörlerden öğrenirler.

Birçok Türk muhalifin geçerli pasaportlarına Batı elçiliklerinin vize daireleri tarafından el konuldu ve üçüncü ülkelerdeki Türk kurumlarına teslim edildi. Sınır polisini kendi pasaportunuzu çalmadığınıza ikna etmeye çalışmak gerçekten garip bir durum. Yaşanan sıkıntıya ve ardından gelen fiili vatansızlık durumuna da çare bulunmuyor.

FINANSİ SİLAH GİBİ KULLANMAK

INTERPOL, Çalıntı ve Kaybolan Seyahat Belgeleri veri tabanının kötüye kullanıldığını fark edince, Türkiye gibi ülkelerin taleplerini reddetmek için bir mekanizma kurdu. Ancak diktatörler işbirliği yapmaya hazır uluslararası örgütler bulma konusunda isteklidirler. Türk hükümeti son dönemde ulusötesi baskısını, terörle mücadele finansmanının önlenmesini silah haline getirerek ve finansal kurumları yurtdışındaki muhaliflerine karşı kirli işlerini yapmaları için işe alarak yapmakta. Sadece İçişleri Bakanlığı ve ülkenin Emniyet Müdürü tarafından imzalanan varlık dondurma idari listesi mali idare makamlarına, mali istihbarat teşkilatlarına ve uluslararası finansal işlem kuruluşlarına dağıtıldı ve iş halloldu. Banka hesaplarının kapatılması, çevrimiçi işlem hesaplarının engellenmesi ve Uber şoförlüğü tarzı çalışma sözleşmelerinin iptali gerçekleşti. Erdoğan'ın uzun kolu her yerdeydi ve Batı demokrasilerinin saygın finans kurumları kılıfına girmişti...

BUNUN ADI EKONOMİK SUİKAST

Çevrimiçi banka hesabınızın hiçbir açıklama yapılmadan kapatılması, pasaportunuza el konulması kadar radikal

gelmiyor, ancak uzun vadede yankıları büyük. Herhangi bir otoriter rejimin muhaliflerinin tecrübe ettiği en büyük zorluk, yeni ülkelerinde istikrarlı ve sürdürülebilir bir yaşam kurmaktır. Batı'da bir banka hesabına ve güvenilir bir kredi puanına sahip olmak, bu yaşamı kurabilmeye doğru atılan ilk adımdır. Bir banka hesabı olmadan, bir ev kiralayamaz, araba alamaz, fatura ödeyemez, spor salonuna, okula kayıt olamaz, telefon hattına abone olamaz, çevrimiçi oyun oynayamaz, kredi başvurusu yapamaz ve iyi bir kredi puanına sahip olamazsınız. Birçok Batı ülkesinde, banka veya kredi kartı destekleyici bir kimlik belgesi olarak kabul edilmektedir.

Erdoğan rejiminin varlık dondurma listeleri çıkarması onlar için neredeyse hiçbir şeye mal olmaz ve açık konuşmak gerekirse, Türkiye'de dondurulacak neredeyse hiç varlık kalmadığı için, Türkiye'deki muhaliflerin varlıklarının dondurulması da zarar getirmez ancak yankılar yurtdışına yayıldığına felaketle sonuçlanabilir.

VARLIK DONDURMA RAPORU

Bu potansiyel yayılımı gören ve üyelerinin birçoğunu Türkiye'nin varlık dondurma listelerinde bulunduran Uluslararası Gazeteciler Derneği, İngiliz avukat Michael Polak ve Belçikalı avukat Ali Yıldız ile "Terörle Mücadele Finansman Önlemlerinin Silahlaştırılması: Türk hükümetinin muhalifleri susturmak için yeni ulusötesi baskı aracı" konulu bir rapor hazırladı. Raporda, Türk rejiminin terörün finanse edilmesiyle mücadele için kurulan uluslararası anlaşma ve mekanizmaları gasp ederek terörle mücadeleyi zayıflattığı ve uluslararası örgütlerin değerli zaman ve enerjilerini boşa harcayarak onları sınır ötesi baskı silahına dönüştürdüğü vurgulanıyor.

Yurtdışındaki muhalifler, illiberal rejimlerin demokratikleşmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Onları uygar Batı'da bir tür sivil ölümüne mahkum etmek, Batı demokrasilerinin savunduğu değerlerle tam bir çelişki içindedir. ■

**Hükümet tarafından kapatılan Türk gazeteleri Zaman ve Today's Zaman'ın eski editörü ve Turkish Review'ın eski Genel Yayın Yönetmeni'dir.*

AFP

“

*Uluslararası haber ajanslarıyla birlikte çalışarak
zor durumdaki bağımsız gazetecileri destekliyoruz.*

”

INTERNATIONAL
Journalists
INTERNATIONAL JOURNALISTS ASSOCIATION

www.internationaljournalists.org

LILIAN SANCHES *

Politik şiddet

Doğrusunu söylemek gerekirse, Brezilya'da gazeteci olmak hiçbir zaman güvenli olmadı ancak seçim yıllarında gazetecilerin karşılaştığı tehlikeler siyasi meseleler kadar ciddi seviyelere ulaştı. 2021'de basına yönelik rekor sayıda saldırı ile Brezilya, Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün (RSF) Basın Özgürlüğü Dünya Sıralaması'nda kırmızı bölgeye dahil oldu. Analize göre, mevcut Cumhurbaşkanı Jair Bolsonaro'nun 2019'da iktidara gelmesinden bugüne, gazeteciler için çalışma ortamı daha da tehlikeli hale geldi. Sadece iki yıl içinde ülke sıralamada altı pozisyon gerileyerek 111. sıradaki yerini aldı. Brezilya, Latin Amerika'da en fazla gazetecinin öldürüldüğü ikinci ülke oldu.

Ulusal Gazeteciler Federasyonu (FENA) tarafından her yıl yayınlanan ve Brezilya'nın her eyaletindeki sendikalar tarafından hazırlanan verilere dayanan Gazetecilere Yönelik Şiddet ve Basın Özgürlüğü Raporu – 2021, Sınır Tanımayan Gazeteciler Derneğinin verilerini de doğrular nitelikte. Gazetecilere ve medya araçlarına yapılan saldırıların sayısı 2021'de yeni bir rekor kırdı ve bir yıl önce kaydedilen 428 olaydan iki fazla gerçekleşti. Böylece bu sayı 430 olarak kaydedildi.

Son raporlara göre medyaya uygulanan sansür, Cumhurbaşkanı'nın gazetecilere ve medyaya sistematik olarak saldırıya başlamasının ardından, 2019'daki itibarsızlaştırmanın yanı sıra en yaygın şiddet türü haline geldi. Geçen yıl, vakaların %32,56'sını oluşturan 140 sansür olayı kaydedilirken, itibarsızlaştırma ise % 30,46 oranını buldu. Sansüre ek olarak, fiziksel şiddet içeren davaların sayısı da arttı; gazetecilere 4 ve sendika kuruluşlarına/liderlerine 8 saldırı gerçekleştirildi.

Böyle endişe verici bir senaryoda bile, kurumsal olarak yardım önlemleri oldukça az. İnsan Hakları Savunucuları İçin Koruma Programı (PPDDH) 2007 yılında Brezilya'da da uygulandı. Ancak bu uygulamanın üzerinden 11 yıl geçtikten sonra çevreler ve gazeteciler bu listeye dahil olma şansına sahip oldular. Bugüne kadar programa katılmak için sadece 7 gazeteci seçildi. Bu gerçek Brezilya'nın sorunları çözmek için kamu politikası açısından ne kadar yavaş ilerlediğinin bir yansımasıdır. Özellikle seçim yıllarında, her basın özgürlüğü araştırması, şiddetin

tırmanma eğilimini, dolayısıyla suçları önlemek ve demokrasi güvence altına alma alanında basının oynadığı temel rolü korumak için daha fazla acil önlem paketine ihtiyaç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Seçim Günü yaklaşıyor ve bu konuda hiçbir yapısal veya kurumsal girişim yokken, Latin Amerika için Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), Brezilya'daki Kanada Yerel Girişimler Fonu'nun (FCIL) desteğiyle bir proje başlattı. Projeye göre, 2022'deki seçim sürecinde gazetecilere yönelik sosyal medya üzerinden yapılacak saldırıları analiz ederek, deşifre edecek ve raporlayacak. 30 Ekim'deki ikinci turun sonunda hem federal hem de eyalet düzeyindeki gazetecilerin, kamu görevlilerinin ve adayların 100'den fazla Twitter ve Facebook profili günlük olarak izlenecek. Proje ayrıca, gazetecilere ve genel olarak basına saldırmak için sosyal ağlarda tekrar tekrar kullanılan rahat-sız edici paylaşımlar ve hakaretleri de izleyecektir.

Bu çalışmanın sonuçları, kampanya boyunca RSF web sitesinde periyodik olarak derlenecek ve yayınlanacak. Seçimin sonunda ortaya çıkan eğilimler ve saldırılara ilişkin ayrıntılı bir rapor da paylaşılacak. Projenin temel amacı, çevrimiçi saldırıların kökenini, yapısını ve organizasyonunu daha iyi anlamak, failleri açığa çıkarmak ve fanatiklerle mücadelede etkili ve kalıcı çözümler bulmaktır.

Acil olarak bu tür siyasi bir şiddetin cezasız kalmaması ve önemsizleştirilmemesi gerekir. Sadece profesyoneller değil toplum, adaletsizliğin önlenmesi, korunması ve kanuni haklara erişimde açıkça belediye, eyalet ve federal düzeylerde ifade edilmiş tedbirler talep etmelidir. Gazetecileri korumak sadece özgürlüğün kendisini korumak için değil, demokrasinin zaten iç içe geçmiş temel taşıını önemseyerek değer vermektir. ■

* Lilian Sanches, gazeteci ve sosyal psikoloji doktora adayı. Araştırmacı olarak insani ve barış gazeteciliği alanında çalıştı. Terörizm ve medya temsili olgularına odaklanmıştır. Uluslararası ilişkiler, ekonomi, şehir yönetimi ve kamu hizmetlerini kapsayan 10 yılı aşkın mesleki deneyime sahip. 2019'da Jornal da Cultura için Irak ve Lübnan'a uluslararası elçi olarak beş özel haber yayımlattı.

SANNA CAMARA *

BİR DAHA ASLA!

(#NeverAgain)

T 994'te Gambiya ordusunda teğmen rütbesindeki Yahya Jammeh ve bağlı bulunduğu birlikler, kurucu Cumhurbaşkanı Dawda Kairaba Jawara'ya karşı kansız darbe gerçekleştirerek yönetimi ele geçirdi. Gazeteci ve medya çalışanlarına yönelik bu dönemde baskı ve şiddet içeren 140 vaka yaşandı. Nüfusu iki milyon olan bir ülke için insan hakları ve basın özgürlüğü ihlalleri açısından bu yüksek bir rakamdır. Bu olaylar, üç cinayet, çok sayıda işkence, kumpas davalarla hapis cezaları, eleştirel yayın yapan medya binalarının ve tesislerinin yakılmasını kapsıyor. Diktatör Yahya Jammeh tarafından işlenen bu suçlar, Afrika'nın en küçük ülkesini medyaya karşı işlenen ihlaller ile ilk sıraya getirdi.

ADALET VE BARIŞ FIGÜRÜ BİR LİDER

Gambiya, 1965'teki bağımsızlıktan darbenin olduğu 1994 yılına kadar Afrika kıtasındaki en güçlü demokrasilerden birine sahipti. Kıtanın insan hakları organı olan Afrika Halk ve İnsan Hakları Komisyonu'nun merkeziydi. Geçen yıl ülke, iktidar partilerinin baskın olmasına rağmen, 70 yıllık bir demokrasi tarihine sahip olduğunu ortaya koydu. Cumhuriyetin kurucu Cumhurbaşkanı Dawda Kairaba Jawara, hem Afrika kıtasında hem de uluslararası arenada adalet ve barışın inşasında kilit bir figürdü. Liberya'daki savaşı bastırma konusunda 1992'de Sierra Leone'deki darbe sürecinde olumlu katkı sağladı. Dünyanın farklı ülkelerinde barış müzakereleri için görevlendirildi. Ülke, yoksulluğuna, jeolojik ve küçük ekonomik boyutuna rağmen, "Afrika'nın Gülümseyen Kıyısı" sloganıyla tanınan, kıtanın en huzurlu ülkesi olarak kabul gördü.

AFRİKALI GAZETECİLER İÇİN EMNİYETLİ LİMANDI

Ülkenin darbeden önce sahip olduğu bu barış ve demokrasi atmosferi sayesinde Gambiya, Güney Senegal, Liberya, Bissau, Conakry ve Sierra Leone gibi savaştan zarar gören ülkelerden çok sayıda mülteciye ev sahipliği yaptı. Yine bu sayede Batı Afrika'nın alt bölümünde çok sayıda gazeteci de Gambiya'da ikamet etmeye başladı ve mesleklerini burada sürdürdüler. Bu barış ve demokrasi atmosferi, Liberyalı bir gazeteci olan Kenneth Y. Best tarafından ülkedeki ilk günlük gazetenin kurulmasının zeminini hazırladı. Edward Francis Small ülkedeki bağımsız gazeteciliğin ilk fikir babası olarak görülür. Ülkenin ilk gazetecisinin kurucusu Keneth Y.

Best ise günümüz gazeteciliğinin babası olarak kabul edilir.

DARBE DÖNEMİNDE GAZETECİLER KOVULDU

1994'e gelindiğinde, birçok Batı Afrikalı gazeteci, Gambiya medyasında kilit pozisyonlarda çalışmaya başladı. Yahya Jammeh rejiminden sonraki beş yıl içinde bunların yüzde 85'i ya sınır dışı edildi ya da ülkeyi terk etmek zorunda kaldı.

Yahya Jammeh, bu gazetecileri "Afrika'nın gayri meşru çocukları" olarak adlandırdı. Görevdeki onuncu yılında, yerel gazete The Point'in kurucuları arasında bir gazeteci öldürüldü. Bu cinayet sonrası ise kimse tutuklanmadı. 2000 yılının başlarında öğrenci protestolarının haberini yapan genç bir gazeteci, Kızılhaç binasının önünde vuruldu. 2006 yılında başka bir meslektaşımız Ebrima Manneh, sivil kıyafetli güvenlik görevlileri tarafından kaçırıldı ve kendisinden bir daha haber alınamadı. Ülkede buna benzer birçok suç işlendi.

ÖZGÜRLÜĞÜN İNŞASI İÇİN GAZETECİLER ÇALIŞIYOR

Ülke, diktatör rejiminin insan hakları ihlallerini ve diğer suçlarını sorgulamak için kurulan Hakikat, Uzlaşma ve Tazminat Komisyonu'nun çalışmalarını hayata sokmak için çalışmalara başladı. Anayasal düzenlemeler çerçevesinde Gambiya'nın özgürlüğünün inşasını güvence altına almak için gazeteciler şimdi ellerinden geleni yapıyorlar.

Gambiya Anayasası 207. maddesinde "Basın ve diğer medya organlarının bağımsızlığı garanti altına alınmıştır." ifadesi yer almaktadır. Aynı maddenin bir diğer bölümünde, "Basın ve diğer medya organları, anayasanın ilkelerini, hükümlerini, hedeflerini ve hükümetin Gambiya halkına karşı sorumluluğunu ve hesap verilebilirliğini her zaman sorgulamakta özgür olacaktır." diye yazar.

Bunları bir rehber olarak görev bilen gazeteciler daha özgür ve ileri bir demokrasinin inşasını ve Gambiya medyasının diğer ülkelere de örnek olmasını umuyorlar. Gambiya'daki diktatör Jammeh döneminde basına karşı işlenen suçların bir daha tekrarlanmaması için #NeverAgain (Bir daha asla!) sloganıyla mücadele ediyor.

* Sanna Camara, Gambiya'da 20 yıldır çeşitli medya kuruluşlarında editörlük ve yöneticilik yaptı. Aynı zamanda Gambiya Basın Birliği'nin Gazetecilik Ödülleri Komitesi Başkanlığını da yürütüyor.

ÖZGÜRLÜK UĞRUNA ÇARMIHA GERİLMEK

Sürgündeki Burundili gazetecilerin hayat şartları giderek zorlaşsa da omuz omuza dayanışma içinde mücadele ediyorlar. Burundi’de gazeteciliğin hayatta kalması bu dayanışmaya bağlı.

BOB RUGURIKA *

Sandrine Nkurikiye, 3 çocuğu ve kocasıyla birlikte Ruanda’ya sürgün edilen genç bir Burundili gazeteci. 16 Eylül 2022’de babasının Burundi’deki ölümüyle yıkıldı. Öldürülme ya da kaçırılma riski taşıdığı için cenazeye gidemedi. Sürgünde, cenaze günü sevdiklerinin acılarını hissetti.

Sürgün ülkesinde, ekonomik başkent Bujumbura’nın 60 kilometre uzağında istihbarat ajanları tarafından tutuklandıktan sonra 22 Temmuz 2016’dan beri kayıp olan Burundili gazeteci Jean Bigirimana’nın eşi ile şimdi komşu. Iwacu gazetesindeki meslektaşları her 22 Temmuz’da Bigirimana’yı anmak için bir araya geliyor.

Ünlü Afrika Halk Radyosu’ndan (RPA) bir başka gazeteci olan Valentin Singirankabo iki kız kardeşini 2016 ve 2018 yıllarında Burundi’de kaybetti. Acısı hala taze. Kız kardeşlerinin cenaze merasimine katılamadı.

Sürgündeki Renaissance Televizyon muhabiri Olivia Gakima, 19 Temmuz 2021’de bir sabah babasını korona salgınında kaybetti. Babasının cenazesine gidemediği gibi sığınmak zorunda kaldığı ülkede ne komşularının ne de arkadaşlarının tesellilerini kabul edebildi.

RPA’dan bir başka kadın gazeteci olan Josiane

Muzaneza da dramatik olaylar yaşadı. Kocasıyla birlikte sürgüne gönderildi. Kocası arkasında birkaç aylık yetim bırakarak kolları arasında hayatını kaybetti. Josiane ve kocasının aileleri cenazeyi kendi ülkesinde defnetmeye karar verdiler. Ancak Josiane eşinin cenazesine katılamadı. Josiane Muzaneza’nın kardeşi de 25 Temmuz 2022’de hayatını kaybetti. İkinci kez cenazeye katılmasına izin verilmedi. Şu anda yaşadığı ruh halini açıklamak çok zor.

Sürgündeki Burundili gazeteciler, Osso takma adlı Prosper Nzisabira’nın ölümünün yasını her yıl tutuyor. Etrafına neşe saçan bu adam, daha iyi bir gelecek için sığınmak zorunda kaldığı Dakar/Senegal’de Kasım 2021’de kalp krizinden öldü. Geride bıraktığı karısına ve çocuklarına veda etme şansı olmadı. Dostları Prosper Nzisabira’nın ölümünün nedenini, “Hayatın endişeleri” olarak görüyorlar. Prosper’ın ölümünden 6 ay önce de aynı radyodaki meslektaşı Inzamba François Bizimana trafik kazasında hayatını kaybetmişti.

Bugün Prosper Nzisabira, Dit Osso ve François Bizimana’nın aileleri kendilerini hangi azize adayacaklarını bilmiyorlar. Sigorta yok, emekli maaşı yok, sığınacak eş yok ve ailenin geçimini sağlayacak kimse yok. Sürgünün ağırlığına, çocukların

“Artık gazetecilik yok, sadece iletişim yapıyoruz”

gelecek endişesi de eklendi.

Başka bir gazeteci sürgünde ölümün eşiğinde. Hermès Ntibandetse, RPA'da gazeteci ve sunucu olarak çalışıyor. Hastalıktan ölen karısının haberini aldıktan 3 yıl sonra, bir hastalığın pençesine yakalandı. Ruanda'daki hastanede 10 gün boyunca yaşam ile ölüm arasında mücadele verdi. Maalesef başaramadı. Şimdi görme yetisini tamamen kaybetti.

ARTIK GAZETECİLİK YOK

Burada, sürgündeki ailelerin yıkımları ve onların hikayeleri hakkında konuşmayacağız. Bu yaşanan büyük ızdırabın yanı sıra, gazetecilerin çoğunluğu güvensiz koşullarda yaşıyor. Günlük harcamalar ve aylık kiralara, birçoğu için büyük birer sorun haline geldi.

Ülke içinde yaşayan medya çalışanları da mutlu değil. Mesleklerinden dolayı korku içinde yaşadıklarını dile getiriyorlar. Bir daha asla soruşturma gerektiren haber konuları ve otoritelerle ilgili hassas konularla ilgilenmemeye karar vermişler.

“Artık gazetecilik yok, biz sadece iletişim yapıyoruz”, diyor Burundi merkezli özel bir radyo istasyonundaki gazeteci arkadaşım. Basın özgürlüğü açısından Burundi, Freedom House tarafından yayınlanan son dünya özgürlükleri raporunda 4 üzerinden 0 puan aldı.

AÇIK HAVA HAPİSHANESİ

Burundi'nin bir açık hava hapishanesi haline geldiği konusunda tüm gözlemciler hemfikir. Halk artık fikir ve ifade özgürlüğüne sahip değil. Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından insanlığa karşı işlenen suçlardan dolayı soruşturma altında olan bir ülkeden bahsediyoruz. Bu suçların içinde Ulusal Radyo Televizyonu'nun bir haber kameramanının öldürülmesi de var. Christophe Nkezabahizi, eşi, 2 çocuğu ve bir kuzeni ile birlikte cinayete kurban gitti. Polis tarafından 13 Ekim 2015'te öldürüldüler.

Yaşanan bu olay sonrası Imbonerakure milislerinin yanı sıra polis ve ordu, bağımsız medyayı hedef seçti. Afrika Halk Radyosu (RPA) ve Renaissance Televizyonu da bu öfkeden payını aldı.

Burundian Gazeteciler Birliği'ne göre, baskılar sonucunda 117'den fazla gazeteci sürgün edildi. Birçoğu Burundi'ye yakın ülkelere sığındı. Aile birleşimi ile Kanada ve Avrupa'ya ulaşabilen bir düzine gazeteci dışında, geri kalanlar günlük yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen çeşitli zorluklarla karşılaşıyorlar.

Bazı Batılı ülkeler, 2015 yılında yaşanan krizin ardından Burundi ile çıkarlarını koruma adına sürgündeki medya mensupları ile ilişkilerine son vermeye karar verdiler. Bu gazetecilerin yaşadığı zorlukları daha da arttırdı. Sadece Hollanda, Belçika ve Almanya'dan birkaç örgüt yardım elini uzattı. Ekonomik zorluklar, bağımsız Burundi medyasını zayıflattı.

GAZETECİLER OTOSANSÜRE ZORLANIYOR

Karuzi Eyaletindeki Radio Isanganiro muhabiri Blaise Kararumiye gözaltına alındı. Gözaltı gerekçesi olarak gazetecinin Uganda'dan getirilen ve daha sonra Rift Vadisi salgınında katledilen ineklerle ilgili hazırladığı araştırma haberi gösterilmişti.

Serbest bırakılmasına karşılık devlet yetkililerinin hazırladığı bir haber metninin yayınlanması şartı getirildi. Burundi'deki bir meslektaşım, Blaise'nin şimdi korku içinde mesleğini yapmaya çalıştığını ilettili. İktidar, gazetecileri otosansüre zorlayarak, otoritenin yaptığı her açıklamayı kabul etmesini emrediyor.

Burundi medyası ve gazetecileri, Ulusal İletişim Konseyi (CNC) tarafından başlatılan ve gazetecileri iktidara bağımlı hale getiren bir yasayla karşı karşıya. CNC'nin basın kartlarını istediği gazeteciden geri alması durumunda, bu onun kariyerinin sonunu getirebilir.

Cumhurbaşkanlığı, CNC ve Burundi gizli servisi yetkilileri, herhangi bir konunun haberleştirilmesinin ardından yayın yönetmenlerini aramaya devam ediyor. Gazeteciliğin bu ülkede kaygan bir zeminde olduğunu gösteren pek çok sebep var.

Bu karamsar tablo, ifade özgürlüğü ve insan haklarının desteklenmesi için yaptıkları çalışmalardan dolayı dünya çapında ödüllendirilen sürgündeki Burundi medyasının çalışmalarını hiçbir şekilde gölgede bırakmamalıdır. Tıpkı Afrika Halk Radyosu örneğinde olduğu gibi...

Sürgündeki Burundili gazetecilerin hayat şartları giderek zorlaşsa da omuz omuza dayanışma içinde mücadele ediyorlar. Burundi'de gazeteciliğin hayatta kalması bu dayanışmaya bağlı.

* Gazeteci ve İnsan Hakları savunucusu. Afrika Halk Radyosu (RPA) Direktörü. 2016 CNN Basın Özgürlüğü Ödülü Sahibi.

CESUR GAZETECİLER HALKIN KALBİNİ KAZANIYOR

Yaşanan olumsuzluklara rağmen, sürgündeki cesur gazeteciler hızla kendilerine yeni bilgi kaynakları buluyor. Sürgüne giden gazetecilerin %80'i mesleğine yeniden geri döndü. Bu gazeteciler sosyal medya ve kısa dalga yayınları ile kamuoyunu son dakika haberleri ile düzenli olarak bilgilendiriyorlar. Gazeteciler yeniden yaptıkları haberler ile Burundililerin kalbini kazandı.

Brüksel Vrije Üniversitesi, 2020 yılında Burundi medyasına ilgi gösterdi. “Radio Phenix, krizle karşı karşıya kalan Burundi gazetecileri” adlı bir dizi program yaptı. Program, Fransızca yayın yapan Belçika Radyo-Televizyon kanalı The First'te yayınlandı.

THOMAS SIDERIS *

YUNANİSTAN'DA BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ: “Mesajı kontrol et!”

Yunanistan'da, medyanın her zaman büyük ticari çıkarlara ve esas olarak hükümet yetkililerine güçlü bir bağımlılığı olmuştur. Hükümet, iş dünyası ve medya, karşılıklı bağımlılıklarla kendine özgü bir üçgen oluşturur. Özellikle, Ulusal Yayın Şirketi'nde (ERT) hükümet kontrolü boğulmaktan beterdur. Kamu yayıncılığı kurumu, bir 'devlet kurumu'nun tüm özelliklerine, yani tamamen devlete bağlı bir kurum olmanın özelliklerine sahiptir. Sadece bugün değil, geçmişte de bir politikacı canlı yayındaki bir programı telefon ederek kesebilir. Bu tür olaylar geçmişte yaşandı.

Ancak bugün Yunanistan'da basın özgürlüğü açısından olan şey adeta bir distopyadır. Hiçbir hükümet, Yunanistan'daki medyayı bu kadar açık ve agresif bir şekilde kontrol etmeye çalışmamış, “mesajı kontrol et” ilkesini benimsememiştir. Tipik bir örnek, 2019 seçimlerinden hemen sonra Başbakanlık Basın Ofisi Müdürü ve seçimleri kazanan partinin eski Basın Ofisi Müdürü'nün Kamu Yayın Kurumu'nun (ERT) başına getirilmesidir. Bu nedenle, bireyin yeteneklerinden bağımsız olarak, hükümetin kontrolü açıktır. 2019 yılı ve devamında Yunanistan'daki kamu medyası ve Ulusal İstihbarat Servisi, aynı zamanda “doğal başkanları” olan başbakanın doğrudan kontrolü altında. Paradoks, Yunan hükümetinin kendisini politik olarak “merkezin politik alanını” temsil eden liberal bir hükümet olarak göstermesi, an-

cak izlediği metodoloji, ülkedeki modern tarihin karanlık dönemlerini ve otoriter rejimlerin uygulamalarını anımsatmaktadır.

PANDEMİ SÜRECİ VE KAYBOLAN BAĞIMSIZLIK

Ancak sorunun ahlaki bir boyutu olduğu kadar hukuki bir boyutu da vardır. Pandemi sırasında hükümet, iddia ettiği gibi ‘sağlıklı kal mesajı’nı, yani Covid virüsünden korunmaya yönelik önlemleri teşvik etmek için özel medyayı oldukça fazla finanse etti. Ancak gerçekte, Yunan vatandaşlarının parası, hükümet tarafından medyanın siyasi mesajını tam olarak kontrol etmesine harcandı. Bugün, neredeyse üç yıl sonra, Yunan medyasının büyük çoğunluğu yalnızca hükümetin tutumlarını iletiyor, herhangi bir hükümet başarısızlığını veya hatasını örtbas ediyor ve farklı bir görüşü “vatan düşmanlığı” sayıyordu. Ancak, özgür basının demokrasinin bir ayağı olduğu aksiyomunu kabul ettiğimiz sürece, Yunanistan'daki demokrasinin komada bir hasta olduğunu anlıyoruz. Benim için bir hükümetin yapabileceği en etik olmayan şey sağlık krizini bu kadar alaycı ve kaba bir şekilde sömürmektir.

HÜKÜMET DEVE KUŞU POLİTİKASI İZLİYOR

Ancak bu durum sorunun sadece bir yönüdür. Politikacılara ve gazetecilere yönelik telefon gözetimi skandalı ortaya çıktığında, hükümet ‘deve

kuşu politikası' izledi. Hükümet başını bir deve kuşu gibi yere sapladı ve hiçbir şey olmuyormuş gibi davrandı. Bugün bile, aylar sonra, davanın soruşturmasına katkıda bulunmayı reddediyor, yalanlara ve bir sorun olmadığını iddia etmeye devam ediyor. Medyanın çoğunluğunu tamamen kontrol ettiği için, politikacıların ve gazetecilerin telefon gözetimi konusu, radyo ve popüler Yunan televizyon kanallarının haber gündeminde yer almıyor. Böylece Yunan vatandaşları kendilerini doğrudan ilgilendiren bir konuda bilgilendirilmiyor, çünkü başbakanın sözde 'personel devleti' yasası ile kontrol ettiği istihbarat servisinin yaptığı telefon dinlemesi demokrasinin bünyesine derin bir yara oluşturunur.

YUNANİSTAN BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNDE SONDA

Sınır Tanımayan Gazeteciler, basın özgürlüğünün durumuna ilişkin yıllık raporunu yayınladığında, Yunanistan dünyada 108. sırada ve Avrupa'da sonuncu sıradaydı. Sıralamada Yunanistan, yolsuzluğun ve iktidar ile medyanın birbirine karışmasının norm olarak tanımlandığı iki ülke olan Macaristan ve Polonya'nın arkasında kaldı. Bunun üzerine, Yunan hükümeti anlamamış gibi yaparak, basit bir 'sivil toplum kuruluşu' olarak adlandırdığı Sınır Tanımayan Gazeteciler'e saldırdı. Yunanistan'daki basın özgürlüğü konusu uluslararası medyada ele alınmaya başlandığında, hükümet isimsiz uluslararası çevreler tarafından bir 'komplo' ortaya çıkardı.

Bununla birlikte, yetkili uluslararası medya, esas olarak Yunanistan'da gerçekte göç, telefon dinleme ve basın özgürlüğü sorunları olduğunu açıkça fark edenlerdir ve bu, uluslararası basının Yunan medyasının sunduklarından tamamen farklı bir Yunanistan imajını ve gerçekliğini ilk kez ortaya koyması değil. Uluslararası medya geçen on yılın başında Nazi örgütü 'Altın Şafak'ın suç faaliyetlerini araştırmaya ve sunmaya başladığında, ancak o zaman sorunun gerçek boyutu Yunan medyasında kaydedilmeye başlandı.

EKONOMİK KRİZ YUNAN GAZETECİLİĞİNİ YARALIYOR

Bugün bile cevapsız kalan bir soru; Yunan gazetecilerin bu durumu neden kabul ettikleri, bu duruma nasıl tolerans gösterdikleridir. Yunanistan'ı yıllardır vuran derin ekonomik kriz, Yunan gazeteciliğinde de gözle görülür yaralar bıraktı. Bununla birlikte, ekonomik ve hükümet yolsuzluğu vakalarını gün ışığına çıkarmak için, zorluklara rağmen araştırmacı gazeteciliği uygulamaya devam eden Yunan medyası ve Yunan gazeteciler var. Bir kısmı Yunanistan'ı da ilgilendiren ilaç şirketi 'Novartis'in küresel mali yolsuzluk skandalıyla ilgili soruşturmadan özellikle bahsetmek istiyorum. Çoğu zaman, mali skandalları ve anlaşmazlıkları açığa çıkaran Yunan gazeteciler, Yunan gazeteci Yorgo Karaivaz'ın davası veya TOKAT (SLAP) davalarındaki gibi isimsiz bazı katiller tarafından hedef haline geliyorlar. Gazeteciler her şeye rağmen bildiklerini okumaya devam ediyorlar: Gerçeğin ortaya çıkması için birincil araştırma. ■

THOMAS SIDERIS

* Thomas Sideris, araştırmacı gazeteci ve film yönetmenidir. Greek Broadcasting Corporation'da çalışan gazetecinin ismi Avrupa'nın en iyi gazetecisi özel AB ödülü olan PRİX EUROPA ÖDÜLÜ için 3 yıl üst üste (2018, 2019, 2021) özel listede yer aldı. Avusturya merkezli Uluslararası Basın Enstitüsü üyesidir. İnsan hakları savunuculuğu konulu filmleri ile Pennsylvania, Mayıs 2021'de ABD'de Meşale Ödülü ile onurlandırıldı. Eylül 2019'da New York'ta Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Ödülü'nü aldı. Ocak 2018'de Atina'da Athanasios Botsis Gazetecilik Vakfı Ödülü'ne layık görüldü. Eylül 2017'de Viyana'da Albert Schweitzer Uluslararası Organizasyon Ödülü ile onurlandırıldı. Dünya çapında film festivallerinde 30'dan fazla ödülle onurlandırıldı. Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi okudu ve kitle iletişim araçlarında uzmanlaştı. Ege Üniversitesi'nden Beşeri ve Sosyal Coğrafya yüksek lisans diplomasına sahibidir. Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi (Florida, ABD) üyesidir.

Afrika'nın küçük ülkesi Lesotho'nun cesur gazetecisi Keiso Mohloboli:

Sürgündeyken 2 yıl otistik oğlumdan ayrı kaldım

Sürgünde bir kadın olarak yaşamını sürdürmek kolay değil. Sürgünde yaşadığım sürede otistik oğlumla 2 yıl ayrı kaldık. O zamandan beri hayatıma degecek, hiçbir hikâye olmadığını anladım.

LAILA MÜLLER

Lesotho Afrika kıtasının en güneyinde ve ülke topraklarının tamamı Güney Afrika Cumhuriyeti sınırları ile çevrili küçük bir ülke. Diğer Afrika ülkelerinde olduğu gibi Lesotho'da da gazeteciler birçok suistimallere maruz kalıyor. Gazetecilere yönelik taciz ve fiziki saldırılar son yıllarda oldukça artış gösterdi. Basın özgürlüğü de yok denecek kadar az. Yani medya bağımsız değil.

Lesotho'da, medyaya yönelik ihlaller yıllar içinde tekrar eden bir olgu haline geldi. Bu durum ülkeyi demokrasiyi yaşama konusunda çok geri-

de bırakıyor. Ödüllü gazeteci Keiso Mohloboli ile memleketi Lesotho'daki gazeteciliği konuştuk.

Nasıl gazeteci oldunuz? Ve sizi bugün olduğunuz kişi yapan özel bir olay var mı?

Gazeteci olmadan önce ailem, hemşire, öğretmen veya muhasebeci olmamı istiyordu. Aileme gazeteciliğe olan sevgimi dile getirdiğimde hep cesaretimi kırmışlardı. Ailem memnun olsun diye bir hemşirelik okuluna başlamıştım. Sevmediğim için de kısa bir süre sonra bıraktım.

Evde, okulu bırakmamdan dolayı gerginlik

sürerken, The Monitor Gazetesi Editörü deneyimli gazeteci Kekeletso Motopi bana hikâye yazma şansı verdi. İlk tecrübemi burada kazandım. Bir kadından mentorluk aldığım için şanslıydım. Erkek egemenliğinin ağırlığının hissedildiği medya sektöründe, bir kadın olarak sert hikâyeler yazmamı sağladı. Çalışırken aynı zamanda gazetecilik eğitimimi tamamladım.

World Learning bursu sayesinde Los Angeles Times araştırmacı gazetecilik bölümünde çalışma fırsatım oldu. Burada haber merkezlerinin yapamadığı pek çok şeyi öğrendim.

Gazeteciliğe olan tutkunuz nasıl ortaya çıktı? Sürgünden önce de ifade özgürlüğü savunucusu muydunuz?

Gazeteciliğe olan tutkumun asla körelmeyeceğini düşünüyorum. Her zaman meraklı genç gazetecilere, gazeteciliğin bir iş değil bir yaşam tarzı olduğunu söylerim. Gazeteciliği, yaptığım işe bakış açımı tetiklediği için seçtim. Bilgi toplamak, röportaj yapmak ve yazmak hayatı sonsuz yaşamak gibidir, daha çok gerçek hayatı bırakmak ve evrende daima var olmak gibidir. Bir kalemin kılıçtan daha güçlü olmasının çok ötesinde, kim olduğumu gösteren bir şeydir gazetecilik.

Sürgüne çıkmadan önce basın özgürlüğü konusuna fazla odaklanmamıştım. Ancak Güney Afrika Medya Enstitüsü (MISA-Lesotho) tarafından ifade özgürlüğünün savunulması konularında düzenlenen kampanyalara sürgünde aktif olarak katıldım.

Lesotho'da basının özgür olduğunu söyleyebilir misiniz?

Lesotho'daki basın özgürlüğü çok zayıf. Burada da suistimaller var. Gazetecilere yönelik saldırılarda her geçen gün artış var.

2013'ten sürgüne gittiğim 2016'ya kadar olan sürede bana yönelik açılan davalar ile Kasım 2021'de bir gazetecinin bir silah hırsızlığı hakkında makale yazdıktan sonra işkence edilerek öldürülmesi, gazetecilere yönelik şiddete örnek gösterilebilir.

Lesotho'da medyanın daha özgür ve etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacak elverişli bir yasal çerçeveye ihtiyaç var.

Sürgün sonrası ülkenize döndüğünüzde bir şeyler değişmiş miydi?

Lesotho'da 2016'dan bu yana hiçbir şey değişmedi. Medyaya yönelik ihlaller yıllarca kanıtlanmış bir durum. Bu ihlallerin sonucu olarak ülkede demokratik bir yaşam standardı beklemek zorlaşıyor. Medya, kâğıt üzerinde dördüncü güç olarak lanse edilse de "devletin düşmanı" olarak kabul ediliyor.

Ülke, ulusal reformların uygulanmasına yönelik adımlar atmaya başladı fakat Lesotho, medyayı korumaya yönelik düzenlemeleri hayata geçiremeyen bir ülke olmayı sürdürüyor.

Bir haberinizden dolayı sorgulamadan geçtiniz. Bir kadın gazeteci olarak neler hissettiniz?

23 Haziran 2016'da Lesotho Times'da Ordu Komutanı Korgeneral Tlali Kamoli hakkında bir makalem yayınlandı. Bu makalenin yayınlanmasının ardından akşam saatlerinde, polis nerede olduğumu öğrenmek için beni telefonla aradı. Kısa süre sonra iki polis memuru beni evimden alarak polis karakoluna götürdü. Burada altı polis tarafından sorgulandım.

Suçlanmadım; bana sadece komiser yardımcılardan biri-

si, ordu komutanının kendisi hakkında yazdıklarına çok kızdığını söyledi. Suçlama yoktu, herhangi bir yasağı çiğnediğimi söylemiyorlardı. Sadece Korgeneralin öfkesi; utanç verici bir sorgulamaya neden oldu.

Bilgi kaynaklarımı açıklamamı istedikleri için telefonuma el koydular. Avukat talebimi reddettiler. Su, yemek ve tuvalet izni vermediler. Kadın olarak özel durumlarımdan dolayı ihtiyaçlarımı karşılamadılar. Bundan dolayı da bakteriyel enfeksiyonlara maruz kaldım.

Sürgün hayatı sizi ve ifade özgürlüğü konusundaki görüşünüzü nasıl değiştirdi?

Yaşadığım bu olayların ardından benim için hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Ciddi güven sorunlarım var. Küçük ayrıntılara bile dikkat ediyorum. Halka açık yerlerde artık uzun süre vakit geçirmiyorum. Eskiden zevk aldığım şeylerden uzaklaştım.

Lesotho'da da "Ulusal ve Anayasal reform süreci" tamamlandıktan sonra işler olumlu yönde değişecektir. Şimdiye kadar, anayasada yer alan ifade özgürlüğü, beraberinde getirilen pek çok kısıtlama ile sadece 'dekor' olarak kalmıştı. Bunun değişeceğine inanıyorum.

Önümüzdeki yıllarda Lesotho'da medya özgürlüğü için ne hayal ediyorsunuz?

Lesotho'da medyanın daha özgür ve etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacak elverişli bir yasal çerçeveye ihtiyaç var. Bağımsız ve özgür bir medyanın hayalini kuruyorum. İfade özgürlüğü, bir toplumun önemli bir hakkıdır. Çünkü kamusal tartışmaya hizmet eder ve devletin şeffaf işleyişinde özgür ve bağımsız basını destekler.

Dünyada sürgün yaşayan çok sayıda gazeteci var. Sürgünde yaşayanlar için ne söylemek istersiniz?

Sürgünde bir kadın olarak yaşamını sürdürmek kolay değil. Uygun barınma, yiyecek ve ailenizin yanınızda olmaması yaşadığınız zorluklardan sadece birkaçı. Sürgünde yaşadığım sürede otistik oğlumla 2 yıl ayrı kaldık. O zamandan beri hayatıma degecek, hiçbir hikâye olmadığını anladım.

Eğer çocuklarınızdan ayrırırsanız, insan hakları örgütlerinden destek alarak çocuklarınızı yanınıza alın. Çünkü ayrı kaldığınız zamanki o boşluğu hiçbir gün doldurmaya zamanınız yetmez. ■

KEISO MOHLOBOLI

Namibya Politeknik, Güney Afrika'daki Witwatersrand Üniversitesi ve ALISON'da gazetecilik eğitimi aldı. Genel sağlık sorunları, kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, siyasi parti hikâyeleri ve GBV hikâyeleri hakkında haber yapan ödüllü Araştırmacı Gazeteci. Mopheme, The Monitor, Informative, Lesotho Times, Sunday Express ve Public Eye gibi yerel medyaya katkılarda bulunuyor. TechCamp'da medya eğitimliği yapıyor. Haberlerinden dolayı, 2016'dan 2018'e kadar öldürülme tehlikesi yaşadığı için ülkesini terk etmek zorunda kaldı.

TAHA SIDDIQUI *

Pakistan'da gazetecilik öldü

Pakistan'da basın özgürlüğü sürekli saldırı altında. Ülkedeki gazetecilerin ve medya aktivistlerinin, gazetecilik mesleğinin karşı karşıya kaldığı sınırlamalar nedeniyle ölmekte olduğunu söylediği bir dönem vardı. Bu kısıtlamalar zaman geçtikçe artıyordu. Şimdi geline noktada, basın sektörü öldü ve Pakistanlı gazeteciler, devletin özel medya üzerinde tam kontrole sahip olduğu bir dönemde yaşıyor.

Bunun sebebi ise Pakistan ordusunun, ülkenin günlük siyasi işlerinde artan etkisi ve ülke sınırlarında güvenlik ve emniyet sağlamadaki geleneksel rolleri dışındaki hemen hemen tüm alanlara müdahale edilmesi gösterilebilir.

HÜKÜMET ORDUNUN EMRİ ALTINDA

Pakistan ordusu, 1947'deki kuruluşundan bu yana ülkeyi hem gizliden hem de açık bir şekilde yönetiyor. Ülke yönetimi şu anda demokrasiye sahip olduğuyla övünse de, gerçek şu ki Pakistan hükümeti, ordunun emri altında ve perdenin arkasındaki Generaller hükümetin iplerini ellerinde tutuyor.

Pakistan medyasının tarihi, İngilizlerin sömürge si altındaki Hindistan'dan 1947'de çekilmelerine kadar uzanıyor. O dönemlerde yayın hayatını sürdüren hem İngilizce hem de Urduca birkaç özel gazete vardı. Devletin güdümündeki PTV (Pakistan Televizyonu) dışında hiçbir haber kanalına izin verilmedi. 2000'li yılların başında, o dönemin askeri diktatörü General Pervez Müşerref, medyayı özelleştirerek, haber kanallarının kuruluşları için lisanslar verdi. Kimileri, Pakistan'daki bu değişikliğin, askeri diktatörlüğün olduğu bir dönemde yaşanmasının güzel bir gelişme olduğunu düşünüyor. Ancak yaşanan gerçekler göründüğünden çok daha farklı.

Aslında özel yayıncılığın 1999 yılında Pakistan'ın

Hindistan'a karşı savaşı kaybetmesinin hemen ardından tepkileri azaltmak için önu açıldı. General Müşerref'in özel televizyonların yayın hayatına başlamalarına izin verdiği öğrenildi. Pakistan ordusuna bağlı askerlerin cihatçı kılığında, Hindistan'ın kontrolündeki bölgeye girmesi ve yenilmelerini bir asker olan Müşerref kabullenemedi. Ancak bu yenilginin dünya çapında kamuoyu oluşturmamasının sebebi, Hint medyasının iki ülke arasındaki tartışmalı bölge Kargil'deki şiddetin arkasında Pakistan'ın olduğuna dair haberler yayınlamasıdır.

Demokrasi adına Pakistan'da medyanın özelleşmesi basının güçlü bir ses haline gelmesine neden oldu. Bu özelleştirme, 2008'de General Müşerref'in devrilmesine yol açan "Avukatlar Hareketi"nin bir parçası oldu. Halk, Pakistan'da demokrasinin yeniden inşa edildiğini ve askeri vesayetin geçmişte kalacağını düşünmüştü. Ancak bu sadece bir temenni olarak kaldı.

PAKİSTAN İSTİHBARATI GAZETECİ KAÇIRDI

Gerçeklerle ilk yüzleşme Mayıs 2011'de uluslararası medyada çalışan gazeteci Saleem Shahzad'ın kaçırılıp vücudunda işkence izleriyle ölü bulunması sonrasında yaşandı. Araştırmaya göre, Saleem Shahzad, Pakistan ordusunun ve cihatçı grupların iş birliği içerisinde olduğu haberlerini asla kabullenmeyen silahlı kuvvetlere bağlı Pakistan İstihbarat Teşkilatı (ISI) tarafından kaçırılmıştı. Güpegündüz yaşanan bu cinayet Pakistan medyasında çok büyük ses getirdi. Gazeteci Shahzad, kaybolmadan önce kendisini tehdit eden bazı ISI yetkililerinin isimlerini ve iletişimlerini meslektaşlarıyla paylaşmış olsa da bugüne kadar bu suçlamlardan dolayı hiç kimse gözaltına dahi alınmadı.

Bu saldırı, Pakistan medya sektörüne tüyler ürpertici bir mesaj niteliğindeydi çünkü Shahzad, ülkenin başkenti İslamabad'da kaybolan ilk gazeteciydi.

Bu yaşanan olay sonrası, medya çok daha temkinli olmaya başladı. Neyi yayınlayıp, yayınlamayacakları konusunda daha dikkatli davranmaya başladı.

Ancak tabutun üzerindeki son çivi, Pakistan'ın en iyi haber programı sunucusu Hamid Mir'in iş yerine giderken silahlı saldırıya uğradığı 2014'te yaşandı. Mir saldırıdan kurtuldu. Gazetecilik faaliyetlerinden dolayı askeri istihbarat teşkilatından tehdit aldığını söyledi. Ana azmettirici olarak da ISI şefi General Zaheer-ul-Islam'ı işaret etti. ISI şefini hedef göstermek cesur bir hareketti. Ancak bu açıklama geri tepti ve Mir'in haber kanalıyla birlikte yayından kaldırılmasına neden oldu. Bu yaşananlar sonrası birçok gazete ve televizyon, sektörün en önde gelen isminin bile bu şekilde susturulmasından dolayı benzer bir durumun kendi başlarına gelebileceğinden korktular.

Pakistan ordusu, 2018'deki seçimlerde birçok muhalif sesin susturulmasını sağladı. Kendi seçtikleri bir politikacı üzerinden ülkeyi yönetebilmek için eski kriket oyuncusu Imran Khan'ı getirmek istediler.

ORDUYA BAĞLI SİLAHLI KİŞİLER TARAFINDAN SALDIRIYA UĞRADIM

2018, Pakistan ordusundan olduğuna inandığım silahlı adamlar tarafından gazetecilik çalışmalarım nedeniyle saldırıya uğradığım yılı. Kaçırılma ve suikast girişiminden kurtuldum. Ülkenin içişleri bakanı, Pakistan ordusu hakkında haber yaptığım sürece hayatımın tehlikede olduğunu özel olarak bana ilettiler. Bu haberden kısa bir süre sonra da ülkemden ayrıldım. New York Times, the Guardian, France24, Al Jazeera English ve birçok uluslararası medyayla çalışıyordum.

Kendimi sansürlemeyi reddettiğim için Mir saldırısının yaşandığı 2014 yılından beri tehdit alıyordum. Bana yapılan saldırıdan birkaç ay önce, Pakistan hükümetinin 2016 yılında çıkardığı Elektronik Suçların Önlenmesi Yasası olarak bilinen, ordunun baskısıyla kabul ettiği kanun uyarınca terörle mücadele ve siber suçlarla da suçlandım.

Pakistan'dan kaçıp Fransa'ya yerleştiğimde, ulaştıkları bazı bilgilere göre ismimin cinayet listesinde

olduğunu ve Pakistan'a dönersem öldürüleceğimi söyleyen iki Batılı istihbarat teşkilatı ile temasa geçtim. Aldığım bu bilgileri yayınladığım için Pakistan'da yaşayan ailem ülke makamları tarafından defalarca taciz edildi ve sessiz kalmam için onlara baskı yapıldı.

Bugün, sürgün hayatımın üzerinden dört yıldan fazla zaman geçti. Pakistan'daki gazeteciler için durum daha da kötüleşti. Risklere rağmen Pakistan'da kalmayı seçen gazeteci arkadaşlarımdan bazıları ya işlerini kaybetti ya da yıldırma yoluyla susturuldu. Birçok haber kanalı bitmeyen yayın kesintileriyle karşı karşıya kaldı ve lisansları iptal edildi.

Her ne kadar İmran Han ordu ile arasına mesafe koysa da Generaller geçmişte hiçbir zaman aynı kuldarda olmadıkları siyasi partilere el altından destek verseler de medya için durum hep aynıydı. Sansür sadece yazılı ve görsel medya ile sınırlı değil. Pakistan devletinin hoşuna gitmeyen içerikleri kaldırmadıkları takdirde sosyal medya siteleri de kapatılıyor. Yakın tarihte yayınlanan bir ankete göre, Pakistanlı gazetecilerin %90'ından fazlası bu baskılar neticesinde kendi haberlerine sansür uyguluyor. Pakistan şu anda Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 180 ülke arasında 157. sırada yer alıyor.

RSF son raporunda şöyle diyor: "Pakistan, gazeteciler için dünyanın en ölümcül ülkelerinden biri ve her yıl yolsuzluk veya kaçakçılık vakalarıyla bağlantılı 3-4 cinayet işleniyor. Pakistan Silahlı kuvvetlerinin medya ve halkla ilişkiler kanadı, istihbarat teşkilatının bir kolu olan ISPR tarafından dikte edilen kırmızı çizgileri aşan herhangi bir gazeteci, devletin hapisanelerinde mahkum edilmeye veya kaçırılma ve gözaltına alınmayı kabul etmiş sayılır. Ayrıca, Pakistan'ın önde gelen askeri istihbarat teşkilatı ISI, herhangi bir muhalifi sonsuza dek susturmaya hazırdır."■

** Pakistan asıllı Taha Siddiqui, 2018'den beri Fransa'da yaşayan ödüllü bir gazetecidir. Paris'te entelektüel bir kafe olan Muhalif Kulübü'nün yöneticisidir. New York Times, Guardian ve France24 dahil olmak üzere birçok haber kuruluşu için haber yaptı ve yazmaya devam ediyor. İlk kitabı Mart 2023'te yayınlanacak.*

MONIKA NAGYOVÁ *

Uyanmamız için iki masum insanın ölmesi mi gerekiyordu?

Gazeteciler korkmadı, çalışmalarının eşsiz bir görev olduğunu biliyorlardı. Slovak halkına önemli bilgiler sunmak için ezeli rekabetleri olan haber merkezleri bile bir araya geldi.

Slovakya'nın başkenti Bratislava'da Türkiye'den gelen bir arkadaşına "Türkiye sokaklarında Erdoğan'ı eleştirmek mümkün mü?" diye soruyorum.

"Yapabilirsin! Ama sonuçlarına da katlanırsın, seni hapse atıp ailenin canını yakarlar." diye cevaplamıştı.

Bu diyalog uzun süre hafızamı meşgul etti. Ülkemde böyle bir şeyin yaşanması bana akıl almaz geliyor. Sabahtan akşama kadar herkesin hükümeti eleştirdiği bir ülkede yaşıyorum. Politikacılar, medya başta olmak üzere, halk ve çeşitli örgütler tarafından eleştiriliyor. Karikatürler, sosyal platformlarda devletin en yüksek makamlarını eleştiriyor. Sağlık sisteminin, eğitim sisteminin iyi çalışmadığı ve iç siyasetin gülünç olduğu bir ülkede yaşıyorum. Ama hâlâ ifadelerimizi özgürce dile getirebileceğimiz gerçeği var.

Bu özgürlük elbette her zaman kalıcı değil. Ülkem, 40 yıl boyunca 'Büyük Ağabey' Rusya tarafından yönetildi. Halkın kendisini ifade etmelerine veya inançlarını özgürce yerine getirmelerine izin vermeyen komünist bir rejim altında hayatını sürdürdü. O zamanlar çocuktum ve bu zorlukların farkında değildim. Rejim birçok yazarın kitaplarını yayınlamasını yasakladı. Bugün böyle bir şey olma ihtimalini kesinlikle hayal edemiyorum. Okumayı seviyorum ve bu ülkede yasaklanmış yazarlar olsaydı, yazılarını bulup okumak için elimden geleni yapardım.

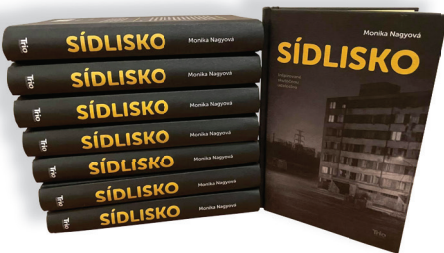
ÇİRKİN GERÇEKLER

En çok okunan fikri haber portalında blog yazarıyım. 17 yıllık yayıncılık kariyerim boyunca, yayıncım SME Daily'nin editör ekibi, metinlerime hiç dokunmadı. Siyasi makalelere odaklanmadığım doğrudur. Daha ziyade bu ülkede yaşayan insanları etkileyen çirkin gerçekleri sık sık yansıttım. Doktor sıkıntısı, çukurlu yollar, yoksulluk, yaşlılara kötü muameleler... Ayrıca, bu toplumun 'ötekilik' ile uzlaşmak için mücadele ettiği gerçeğini de yazıyorum. İnsanları küçümsüyoruz, mesela sırf bir psikiyatristten yardım alıyorlar diye. Neyin işe yaramadığına dair bir hikâye anlatmak, sorunu halkın bilinçaltına sokmanın iyi bir yoldur. Okuyucularımdan bugüne kadar çok güzel geri dönüşler aldım.

Geçen yıl ilk kitabımı yayınladım. Sídliško [The Estate] adlı kitap, Slovakya'nın doğusunda, Avrupa'nın en büyük Roman gettosu olan, yaklaşık 6 bin Romanın yaşadığı Kösice şehrinde geçiyor. Hikâye gerçek bir olaya dayanıyor ve eleştirmenler kitabımı sosyal bir drama olarak adlandırdı. Önde gelen bir sosyolog kitabımla ilgili yazısında görmek istemediğimiz şeyleri görünür kıldığımı söyledi. Gerçek olaylardan ortaya çıkan dehşet verici bir hikâye.

TEMEL HAKLARDANYOKSUNLAR

Su ve elektriğin kullanımı çok sınırlı. Evler ve yaşam alanları tahrip edilmiş. Aile içi şiddet ve ataerkil hiyerarşi

Öldürülen Jan Kuciak ve nişanlısı Martina Kusnirova.

FOTO: VLADIMIR SIMICEK / AFP

bu bölgelerde yaygın olarak kabul gören bir norm. Ülkemiz, nesiller arasındaki yoksulluğun kısır döngüsünü ve marjinalleşmiş Romanların sosyal dışlanmasını kırmakta başarısız oluyor. Bugün çocuklar bile, en temel hakları olan okula giderken karınları aç bir şekilde gidiyorlar. Kitapta, kimin suçlu olduğunu aramadım ve bir cevap aramadım. Sadece gerçekleri dile getirdim.

Devlet, aynı zamanda tüm toplumlar, azınlıklar, çoğunluklar ve en önemlisi de; bu olayların sorumlularının kim olduğunu ortaya koyarak cevap vermeli. Kitabım komünist rejim döneminde muhtemelen yayınlanmazdı, çünkü ülkedeki en büyük başarısızlıklardan birine ayna tutuyor.

GAZETECİLER SEFERBER OLDU

En önemli konuyu sona sakladım. Soğuk bir şubat ayıydı. 26 Şubat 2018 Pazartesi. İşe geldim, kendime kahve hazırladım ve bilgisayarı açtım. E-postama gelen maillerimi kontrol ettim ve internette gazetelere göz attım. Manşetler şu şekildeydi: Slovakya’da bir gazeteci ve nişanlısı öldürüldü.

Sanki başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Bu haber beni sadece gündelik rutin hayatımdan değil, aynı zamanda, yıllardır kayıtsız kaldığım yaşantımdan da sıyırdı. Gazeteci, 5 gün boyunca bir kan gölü içerisinde beklemişti. Cansız bedeni bulunduğu Slovakya’nın kahramanı olmuştu. Ján Kuciak, gerçeği ortaya çıkarmak için bilgiyi kullanan günümüz şövalyesi... Evinde eli silahlı bir katil tarafından susturulan yetenekli bir gazeteci... Nişanlısı bilgisayar başında düşüncesini için gelinlik seçerken hayatını kaybetti.

Bu korkunç haberdan başka hiçbir şey düşünemedim. Meslektaşları, hayatını kaybeden Ján’ı bir işkolik

olarak andılar. Gün boyu masasındaki kahvesiyle, bilgisayar başında, parmakları klavyede, tepe konumunda bulunan birilerinin yaptığı yolsuzlukları ortaya çıkarmayı tercih eden bir meslektaşımızdı. Masa başında sabahlayarak işletme kayıtlarını ve vergi beyannamelerini karıştırarak uzun günler geçirmişti. Ölümü Slovakya’yı sarstı. Sokaklara döküldük, gösterilere gittik, binlerce kişinin katıldığı konuşmaları dinledik.

YOZLAŞAN HÜKÜMET VE KORKUSUZ GAZETECİLER

Önemli bir şeyin ortaya çıktığını hissettim, tarihin akışını değiştirecek bir şey. O zaman kimse kati lin bulunacağına inanmadı. Ancak her şey değişmeye başladı. 12 yıldır burada hüküm süren hükümet özünde yozlaşmıştı. Her gün yeni vakalar ortaya çıktı. Gazeteciler korkmadı, çalışmalarının eşsiz bir görev olduğunu biliyorlardı. Slovak halkına önemli bilgiler sunmak için ezeli rekabetleri olan haber merkezleri bile bir araya geldi. Bunun sonucu olarak Başbakan istifa etti. Bulaştığı yolsuzluklar neticesinde 12 yıl sonra seçimle gönderildi. Şimdi herkesi rahatlatan yeni bir hükümet göreve geldi. Tüm kanıtlar Ján Kuciak cinayetinin tetikçisinin etkili bir Slovak oligarkı tarafından işlendiğini ortaya koyuyor.

Komünist rejimin yıkılmasından 30 yıl sonra, ifade özgürlüğünün ne kadar önemli olduğu dikkatimizden kaçmıştı. Demokraside ifade özgürlüğüne yer verildiğini düşünerek kandırılmışlık aslında. Uyanmamız için iki masum insanın ölmesi gerekiyordu. Slovakya’nın toparlanmasının uzun zaman alacağı bir travma yaşadık. ■

* Blog yazarı ve Sídlsko kitabının yazarı

JONATHAN GORVETT *

Körfez ülkelerinde basın özgürlüğüne yer yok

Bu günlerde, halkın artan yaşam maliyeti ile nasıl başa çıktıklarına dair haberler, dünya çapında birçok gazeteci için sıradan günlük bir iş olabilir. Fakat Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) bu sıradan haberlerin beklenmedik şekilde korkunç sonuçları yaşanabilir.

Haziran ayında, petrol zengini Emirlikler'de bile petrol fiyatlarının yükselmeye başlamasıyla birlikte, BAE gazetesi Al-Roeya, Umman sınırında daha ucuz benzin satın alan, nakit sıkıntısı çeken diğer Emirlikler hakkında bir haber yayınladı.

Uluslararası Af Örgütü'nden Devin Kenny (Beyrut), "Daha masum bir haber hayal etmek zor." açıklamasını yaptı. Ardından gazete personelinin topluca kovulduğu ve sonrasında da Al-Roeya'nın aniden kapandığı haberi geldi.

Haberler, büyük olasılıkla, devletin "durumunu veya prestijini" baltaladığı düşünülen, herhangi bir şey için kovuşturmaya izin veren acımasız medya ve siber suç yasalarına aykırıydı. Bu tür cezalandırıcı yasalar, Körfez boyunca Kuveyt'ten Umman'a, Bahreyn, Katar, BAE ve Suudi Arabistan üzerinden uzanan altı uluslu emirlik ve krallık grubu olan Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkelerinde olağandışı bir olay değil.

KİK ülkeleri arasında en çok gazeteci hapseden Suudi Arabistan'da, 26 gazeteci şu anda parmaklıklar arkasında. Suçlamaları ise "hakaret", "kaos oluşturmak", "krallık ve devletin itibarına zarar vermek" ve "ulusal birliği tehlikeye atmak".

Uzun zamandır bölgedeki en özgür medyaya sahip olan ülkelerden biri olan Kuveyt'in bile Emir'e veya devlete alenen "hakaret" edilmesine karşı yasaları var. İhlal edilmesi durumunda 5 yıl hapis cezasına çarptırılıyor.

İnsan Hakları grupları, petrol ve gaz zengini Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerine dünya sahnesinde ve özellikle periyodik olarak kritik Batı hükümetleri üzerinde çok daha fazla baskı yaptığı için Ukrayna'daki savaşın durumu daha da kötüleştirdiğini söylüyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nden (HRW) Joey Shea,

"İngiltere ve ABD gibi ülkeler Bahreyn gibi bir yerde büyük nüfuza sahipler." dedi. Yine de, "Şu anda bu nüfuzu kullanmaları için siyasi bir irade yok."

Sonuç ise gazeteciliği ve gazetecileri susturma söz konusu olduğunda devlet yetkilileri arasında artan özgüvenin yanı sıra bölgede medya özgürlüğünün sürekli olarak bozulmasıdır.

DEVLET KONTROLÜ

Körfez ülkeleri nispeten az sayıda nüfusa sahipken – Suudi Arabistan hariç – birçoğunda fazla sayıda medya kuruluşu var.

Örneğin, yaklaşık 4,2 milyon nüfusa sahip Kuveyt'te 11 günlük gazete, İngilizce yayın yapan 2 günlük gazete ve 3 Arapça haftalık gazete bulunmaktadır.

Bununla birlikte, tüm istatistiklere rağmen, yerel medya arasındaki görüş ayrılıkları çoğu zaman eksik kalıyor. Devlet mülkiyeti ya da hükümetle ve iktidardaki aile ile yakından bağlantılı kuruluşların medya organlarına sahip olmak genellikle yaygındır.

Kenny, "Tüm gazeteler isimsiz hükümet kaynaklarını kullanan ve hiçbir zaman başka görüş bildirmeyen protestolar gibi olayları haber yapıyor." diyor.

Bu duruma bir örnek olarak, Kuveyt'in vatansız Bidun topluluğunun üyeleri tarafından yıllardır tanınma ve vatandaşlık talep ettikleri son protestoların haber yapılması gösterilebilir. Böyle bir protestodan sonra 26 Ağustos'ta Kuveyt'te ulusal güvenlik suçu sayılan "izinsiz bir gösteriye" katıldıkları gerekçesiyle 18 kişi kovuşturma ile karşı karşıya kaldı.

Ancak olay yerel Al-Qabas gazetesi tarafından sadece iki cümleyle yer aldı. Cumhuriyet Savcısı'nın bir dizi "yasadışı sakini" gözaltına alma kararını, "ismi açıklanmayan doğru bir haber kaynağına göre" şeklinde haberleştirdi.

Yerel medyanın çoğu, yasaların ve ağır cezaların farkında, bu tür olayları yayınlamaya gelince de kendi kendini sansürlüyor. Örneğin, Suudi Arabistan'da, hükümet adına çalışan resmi sansürcüler, hükümetin istediği

çizgide uyumu sağlamak için medya kuruluşlarında da görev alıyor.

Yasaklanan konuların bir sınırı olmayabilir. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) medya sözcüsü Pauline Adès-Mével, “Toplumsal cinsiyet ve cinsellik konuları, basına dayatılan en belirgin ve katı şekilde uygulanan kırmızı çizgiler arasında yer almaya devam ediyor.” dedi.

Bu kırmızı çizgiler, Bahreyn veya Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi özgür medyanın yer bulmadığı ülkelerde olduğu kadar aynı zamanda Kuveyt gibi haberciliğin daha geniş yer aldığı ülkelerde de geçerlidir.

Gerçekten de son iki ülkede, bir şeyi araştırmaya çalıştıkları için yargılanan insanlarla ilgili haberler, bir şeylerin gerçekleştiğinin tek işareti olabilir.

Örneğin Ocak 24’te Yemen’deki Husi güçleri BAE’ye iki füze fırlattı ve ikisi de Emirlikler üzerinden vuruldu. Saldırının kendisi yerel gazeteler ve televizyonlar tarafından yayınlanmadı, sadece birkaç emirlikten vatandaşlar yaşanan olayın video kaydını Twitter’da yayınladı.

BAE’nin resmi haber ajansı WAM, Başsavcı imzası ile, bu tür videoları yayınlayanların “caydırıcı yasal önlemler” alma riskiyle karşı karşıya olduğu konusunda bir bildiri yayınladı. Bu, saldırının gerçekleştiğine dair tek resmi rapor oldu. Videoları sosyal medyada yayınlayan vatandaş gazeteciler daha sonra mahkeme karşısına çıkartıldı.

İSTİSNALAR VE NÖRMLAR

Kenny, “Bölgenin baskıcı doğası, hükümetin söylediklerini ve hükümetin yaptıklarını öven kutlama mekanizmalarıdır.” diyor.

Bununla birlikte, Körfez bazı istisnai haberlere de ev sahipliği yapmıştır. Katar merkezli ve devlete ait televizyon kanalı Al Jazeera, Körfez ülkeleri de dahil olmak üzere diğer Arap ülkelerindeki haberleri rutin olarak eleştirel bir şekilde ele alıyor.

Nitekim Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır’ın Katar’la diplomatik ilişkilerini koparıp ülkeye ambargo uyguladığı 2017’de kanalın eleştirel tutumu göz önüne alındığında Al Jazeera’nin kapatılması temel taleplerinden biriydi.

Ancak Katar televizyonu kapatmayı reddetti. Daha sonra gazeteci ve siyasi aktivist Cemal Kaşıkçı’nın 2018’deki Suudi güvenlik görevlileri tarafından öldürülmesine de geniş yer verdi.

Yine de, isimsiz kalmak isteyen Al Jazeera English’in (AJE) eski kıdemli editörlerinden birinin muhabirimize 2007’de başladığı sırada söylediği gibi, “[Katar makamları tarafından] her yerde ve her şeyi eleştirebileceğimiz söylendi ancak haberlerimizde Katar’dan hiç bahsedemedik.”

AJE’nin bu yıl Doha’da yapılacak FIFA Dünya Kupası’na kadar olan süreçteki bazı işçi sorunlarını, Katar makamları için tartışmalı bir konu olmasına rağmen, haberleştirmesiyle bu durum biraz değişti.

Ancak bu tür haberler Al Jazeera Arapça versiyonunda yer almadı. Bu arada, Katar’daki göçmen işçi hakları hakkında rapor veren blog yazarı Malcolm Bidali,

2021’de “dezenformasyon yaymak için yabancı fonlar aldığı” iddiasıyla yargılandı. Bidali daha sonra para cezasına çarptırıldı ancak ülkeyi terk etmesi yasaklandı.

2011 Arap baharının başlamasından önce, Bahreyn’in başka bölgelerinde, medyanın özgürleşme döneminde Al-Wassat gazetesi Bahreyn makamlarınca yapılan işkence ve istismar vakalarını bildirmişti. Bununla birlikte, bu çok dalgası Körfez çevresindeki baskıcı rejimleri çökertmek için harekete geçirdi, Al-Wassat’ın çalışmaları aksadı ve sonunda 2017’de kapandı.

Adès-Mével, “Umman, Suudi Arabistan ve Bahreyn merdivenin dibinde.” diyor. “Gazetecilerin artan gözetimi ve korkutulması nedeniyle bu ülkelerden güvenilir bilgi almak bile zor.”

DEĞİŞİM ADINA HABER YAPMAK

Nitekim, insan hakları örgütleri son zamanlarda Körfez ülkelerinde neredeyse evrensel düzeyde kötüleşen basın özgürlüğünü raporladılar.

RSF tarafından 180 ülke üzerinde hazırlanan 2022 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi’ne göre Suudi Arabistan 166., BAE 138., Umman 163., Bahreyn 167. ve Kuveyt 158. sırada yer aldı. 119. sıradaki Katar hariç bütün ülkeler, 2021 yılından daha kötü bir puan aldılar.

Bununla birlikte, bölgedeki basının sansürlenmesiyle ilgili haberler neredeyse yok denecek kadar az ve bunun yerine çoğu zaman bölgenin spor etkinliklerini, muhteşem mimarisini ve turizmini vurgulayan ılımlı haberlere yer veriliyor. Körfez rejimleri de rutin olarak sosyal medyayı kendilerini tanıtmak ve muhalefeti susturabilmek için kullanıyor.

Adès-Mével, “Avrupa’daki gazetecilerin sosyal medya platformlarının rolünü eleştirmeleri önemlidir.” diyor ve ekliyor: “Bu ülkelerde işlenen veri gizliliği ihlallerini haberleştiriyorlar. Avrupa’daki gazeteciler bu tür hikayeleri araştırarak ve büyük veri şirketlerine gazetecilerin çevrimiçi gizliliğine saygı duymaları için baskı yapacak konumda.”

Örneğin BAE, İsrail’in casus Pegasus yazılımını, kendi vatandaşından, İngiltere Lordlar Kamarası’ndaki meslektaşlarına kadar birçok kişiyi takip etmek için kullandı.

Yine de, “Ukrayna savaşı ve petrol ve gaz fiyatlarındaki artıştan bu yana,” diye ekliyor Kenny ve devam ediyor: “BAE’de ve diğer Körfez ülkelerinde, hükümetlerin baskıcı oldukları için eleştirilme olasılığının çok daha düşük olduğu hissi var, çünkü Batılı hükümetlerin sesi ni yükseltme olasılığı çok daha düşük.”

Şu an için bu kasvetli tablo gösterişli parlak kulelerin, dünya standartlarında spor etkinliklerinin ve Körfez’in patlayan petrol ve gaz piyasalarının arkasında kalıyor. ■

Jonathan Gorvett, 1990’lardan beri Doğu Akdeniz ve Ortadoğu’da yaşayan ve haber yapan serbest bir gazetecidir. Bu süre zarfında Avrupa, ABD ve diğer ülkelerdeki Dış Politika, Dışişleri, Asia Times, Al Jazeera İngilizce, Boston Globe ve diğer birçok gazete ve dergiye düzenli olarak katkıda bulunmuştur.

FOTO: GULSHAN KHAN / AFP

Filistin'in en genç muhabiri: Janna Cihad:

Sürekli ölüm tehditleri alıyorum

LUCAS SIQUEIRA *

Janna Jihad, İsrail hükümetinin Filistin topraklarındaki işgalini belgeleyen en genç Filistinli gazeteci olarak tarihe geçti. Yedi yaşında, amcası ve kuzeninin İsrail Kuvvetleri tarafından öldürülmesine tanık oldu. O günden beri de köyündeki askerlerin ihlallerini raporlaştırarak dünyaya duyuruyor.

"Herhangi bir çocuk gibi, sadece normal bir hayata sahip olmak ve bize göz yaşartıcı gaz bombası atılmadan arkadaşlarımla top oynayabilmek istedim." diyor genç muhabir.

Jihad, şu anda 16 yaşında. Uyandığı her gün hayatı tehlike ve tehditlere maruz kaldığını anlatıyor. Batı Şeria'da yaşayan genç kızın saklanma ihtimali yok. Çünkü Tel Aviv'in baskısı altındaki Nabi Salih köyünde yaşıyor.

Janna Jihad, 2017 yılında Filistinlilere karşı işlenen ihlalleri belgelediği için İstanbul'da Uluslararası Yardımseverlik Ödülü'nü aldı. Gazeteci ve aktivist, neslinin daha iyi,

daha özgür bir dünya için fark yaratacak ve gerekli değişiklikleri yapacak değişim kuşağı olduğuna inanıyor ve insan haklarına saygı duyuyor.

Janna, gençlere iletilmesini istediği mesajında şunları söylüyor: "Direniş farklı şekillerde gerçekleşebilir. Resim yaparak, dans ederek, şarkı söyleyerek protesto düzenlenebilir. Kimileri bunların küçük uğraşlar olduğunu düşünüyor. Aslında oldukça büyük adımlar. Umarım bu dünyayı adaletin, eşitliğin ve sevginin mekânı yapmak için bir araya gelebiliriz. Bir arada olmalıyız. Filistin'i özgürleştirmeli, yoksulluğu ortadan kaldırmalı ve dünyanın her yerinde, Brezilya, Filistin, Amerika veya Yemen'deki adaletsizliğe son vermeliyiz."

Gün ağarırken Filistinlilerin evlerine saldırılar gerçekleştiğinden ve bu olaylardan dolayı kimsenin sorumlu tutulmadığından, sıradan gündelik yaşamından normal bir şekilde bahsediyor Janna Jihad. Genç Filistinli

gazeteci ile zor geçen hayatını ve neden gazeteci olmak istediğini konuştuk.

“GAZETECİ OLMAYA 7 YAŞINDA KARAR VERDİM”

Dünyanın en genç gazetecilerinden birisiniz. Sizi motive eden nedir?

Köyümde yaşananları anlatacak yeterli bir kaynak olmadığını fark ettiğimde daha küçüktüm. Bu yüzden 7 yaşında gazeteci olmaya karar verdim. Topraklarının işgal edilmesine direnenlerin tutuklanmalarına, yaralanan ve hatta hayatını kaybeden birçok insana şahit oldum.

Gece yarısı yaşadığım ev birkaç kez saldırıya uğradı. Gaz bombalarının sesiyle uyandığımda daha çocuktum. Yedi yaşındaki bir çocuk bu dehşeti nasıl yaşayabilir?

Yine Yahudi kuvvetlerinin işgalini protesto etmek için bayraklarımız ellerimizde, şarkılar söyleyerek yürüdük. İşgal güçleri protestocuları bastırmak için gelmişti.

Filistinlilere karşı işlenen suçların ve ihlal edilen haklarımızın baskısı ile yaşayan milyonlarca Filistinli çocuktan biri olarak, çektiğim görüntülerin dünyaya duyurulmasını istiyordum. Ben de annemin telefonunu alarak yaşananları kayıt altına almaya başlamıştım.

ÖLÜMLERE ŞAHİT OLDUM

Janna Jihad'ın dünyadaki diğer gençlerden farkı nedir?

Dünyadaki çocuklarla aramdaki tek fark Filistinli olmam. Bu, topraklarımızın 74 yıldan fazla bir süredir işgal altında olduğu ve kısacık hayatımı bu rejimin baskısı altında yaşadığım anlamına geliyor. İnsani haklarımın çoğunu ihlal eden bir rejim var.

Normal bir çocukluk yaşamadım. Ailemin, arkadaşlarımın ve komşularımın yaralanmasına, tutuklanmasına ve öldürülmesine tanık oldum. Kendi evimde kendimi hiç güvende hissetmedim. Birer genç olarak bizler dahi ikinci sınıf vatandaş muamelesi gördük. Sadece Filistinli olduğumuz için ayrımcılığa uğruyoruz.

Aradaki fark bu. Bizi durdurmaya çalışıyorlar. Çünkü gelecek nesiller bizim yaşadığımız çocukluğu yaşamamasın diye işgali durdurmaya çalışıyorlar.

İŞGAL ALTINDA YAŞAMAK, KATLİAMDA YAŞAMAK GİBİDİR

İşgal altındaki bir bölgede büyümek nasıl bir şey?

İşgal altında yaşamak katliamda yaşamak gibidir. Köyüm çok küçük, işgal altındaki Batı Şeria'daki bir koloninin yanında. Filistin'deki diğer pek çok köydeki diğer pek çok çocuğun hayatı gibi bizim günlük yaşantımız da etkileniyor.

Köylerimizi işgal eden ve gecenin bir yarısı çocukları korkutan İsrail güçleri tarafından uyandırılıyorum. Pencereimin yakınında patlayan gaz bombalarının sesleriyle uyanıyorum. Sadece bir kişiyi tutuklayabilmek için gece yarısı insanları evlerinden atıyorlar. Şiddet gördüğümüz, biber gazı yediğimiz ve kışın soğukunda saatlerce sokakta kaldığımız birçok olay var. Bunu bizi korkutmak için yapıyorlar, toplu bir ceza olarak.

Gaz bombalarının altında elindeki silahlar ile evine giren

Hayatım için endişeliyim. Çünkü Filistinli bir çocuk kendi yuvasında asla güvende değil. Filistin'de İsrail'in işlediği suçları açığa çıkarmaya çalışan her gazeteci için yayıncılık son derece zor.

Yahudi hükümetin askerlerinin sesiyle uyanmak insanı etkiliyor. Böyle şeyler genellikle sabah 2 ya da 3'te oluyor. Yaşananlar sonrası yeniden uyumak çok zor. Bu yüzden 7'ye kadar uyanık kalarak, okula gitmeye hazırlanıyoruz.

Okula ulaşmak için araba ile 30 dakika yol almak gerekiyor. Kimliklerimizi doğruladıkları kontrol noktalarından geçiyoruz. Bazen askerler rastgele sokaklara bariyerler kuruyorlar. Okula ulaşmamız bazen 3,5 saat sürebiliyor.

Okulumun yanında İsrail güçlerinin bir yerleşkesi var. Burada birçok gösteri gerçekleştiriliyor. Atılan gaz bombalarının etkisinden dolayı sınıfların pencerelerini kapalı tutmak zorunda kalıyoruz.

“BU KIZI NASIL DURDURACAĞIZ!”

Sence başka bir ülkede büyümüş olsaydın gazeteci olur muydun?

Kendimi Filistin'in dışında yaşayan biri olarak hayal etmem çok zor. Hayatım diğer insanlardan çok farklı. Dünyada adaletsizliklerin yaşandığı tek yer Filistin değil. Sömürgeleştirme biçimi ve kapitalizm yöntemi herkesi etkiliyor. Bu yüzden de bu mesajları iletmeme yardımcı olarak bir kariyer seçmek istedim.

Gazeteci olmadan önce futbolcu ya da sanatçı olmak istiyordum. Gazetecilik mesleği ile mesaj iletebilmeyi seviyorum. Ancak yaşadığım tüm korku ve travmaları dünyaya duyurmanın farklı koşullarda gerçekleşmesini istedim.

Gazeteci olarak sana kim ilham veriyor?

Gazeteci olmadan önceki en önemli rol modellerimden biri amcam Bilal Tamimi'ydi. Ben 3 yaşındayken 2009 yılından beri beni gösterilere götürüyordu. Elinde kamera ve işgali belgeleyen tek kişiydi. Gazetecilik mesleğini seçmemde amcamın rolü büyük oldu. Kameranın gerçekleri ve doğruları iletmene en net yolu olduğunu keşfettim.

Filistinlilere yönelik baskıları dünyaya duyurmaya başladıktan sonra hayatınızda neler değişti?

Gazeteciliğe başladıktan sonra hayatımda pek çok şey değişti. Medya vasıtası ile mesajlarımı dünyanın dört bir yanına ulaştırabiliyorum. Elbette her şeyin bir bedeli var. Çok fazla tehdit alıyorum. Hakkımda 6 yıl önce İsrail için bir tehdit olduğumu belirten rapor hazırlanmıştı.

Köyümde yaşananları anlatacak yeterli bir kaynak olmadığını fark ettiğimde daha küçüktüm. Bu yüzden 7 yaşında gazeteci olmaya karar verdim. Gelecek nesiller bizim yaşadıklarımızı yaşamasın diye işgali durdurmaya çalışıyoruz.

12 YAŞINDA SORGULANDIM Ailenizden mesleğiniz ile ilgili destek görüyor musunuz yoksa korkuyorlar mı?

Tüm ailem, özellikle annem, bana her zaman çok destek veriyor ve ellerinden gelen tüm yardımı yapıyorlar. Onlar benim ailem ve bu yüzden de benim için korkuyorlar. Tüm ebeveynler gibi onlar da endişeleniyor. Ama yaşananları değiştirmek için bir şeyler yapmamız gerektiğini de biliyorlar.

Filistin'den yayıncılığın zorlukları neler?

İsrail devletinin işgalde işlediği suçlarını açığa çıkarmaya çalışan her gazeteci için yayıncılık son derece zor. Direnmeye çalışan herkesi susturmaya çalışıyorlar. Ben kendimi 12 yaşındayken sorgulanırken buldum. İsrail kanunlarına göre, Filistinli çocuklar 12 yaşından itibaren tutuklanabilir ve 6 aya kadar hapis cezasına çarptırılabilir.

Evime döndükten sonra yayın yapmaya başladım. Kameramı almaya ve kırmaya çalıştılar. Elbette, ihlal edilen sadece benim hakla-

rim değil. İşgali kınayan birçok medya platformu, sosyal medya hesabı ve internet sayfaları hacklendi. Birçok video kaldırıldı.

“KORKULARIMIN BENİ KONTROL ETMESİNE İZİN VERMİYORUM”

Askerlerin seni tutuklamasından mı yoksa sana bir şey yapmalarından mı korkuyorsun?

Ben bir çocuğum, diğer insanlar gibi korkuları ve duyguları olan biriyim ama korkularımın beni kontrol etmesine izin veremem. Eğer verseydim devam edemez-

dim. Korkunun beni kontrol etmesine izin vermeyeceğim.

Tutuklanmaktan korkuyorum. Yahudi hükümeti hapishanesinde kalmak hiçbir hakkınızın olmayacağı anlamına geliyor. Pek çok zihinsel ve fiziksel işkenceye maruz kalacaksınız. Sorgulamalara maruz kalacaksınız ve dış dünyayla, ailenizle, sevdiklerinizle iletişim kuramayacaksınız.

GAZ BOMBASIZ FUTBOL OYNAMAK İSTİYORUM

Gelecek için planlarınız neler?

İlk önce liseyi bitirmeyi hayal ediyorum, hala onuncu sınıftayım. Siyaset bilimi gibi bir alan ya da gazeteciliğimi geliştirecek başka bir alan üzerinde eğitim görmeyi planlıyorum.

Pek çok konuda tutkuluyum. Bu yüzden dünyadaki her türlü adaletsizlikle savaşma-yardımcı olacak bir kariyer inşa etmeyi umuyorum. Üniversiteye gitmeyi ve Filistin'i özgür görmeyi umuyorum.

Tüm haklarıma özgürce sahip olabileceğim özgür bir Filistin için umutluyum. Güneş doğarken Akdeniz'i görmek istiyorum. Umarım bir gün Kudüs'e ve Mescid-i Aksa'ya gidebilirim.

Umarım insanlar korkmadan yaşayabilir ve birbirlerinin haklarına saygı duyabilirler. Umarım insanlar tutuklanmaktan ya da öldürülmekten ve gazetelerde ölüm haberlerinin çıkmasından korkmadan özgürce gezebilirler. Umarım üç yaşındaki kuzenim benim yaşayamadığım çocukluğumu yaşayabilir. Umarım İsrail askerlerinin gaz bombalarından korkmadan futbol oynayabilirim. Umarım kimse ailesinin gözlerinin önünde öldürülmesini izlemek zorunda kalmaz. Umarım başka hiç kimse Filistinlilerin kanının döküldüğünü görmek zorunda kalmaz. Gerçekten Filistin'i işgalden arınmış görmeyi umuyorum.

Bir internet sitesi hakkımda şöyle bir haber yayınlamıştı: “Bu kızı nasıl durduracağız?” Bu haberin ardından tehditler almaya başladım: “Adresini biliyoruz. Bu onun aracı. Okula gittiğin yol bu. Onu öldürüp Dawabcheh'in ailesi gibi yakacağız.” Dawabcheh ailesi, baskı altındaki Filistin topraklarında çıkan bir yangında kendi evlerinde diri diri yakılmıştı. Kurbanlar arasında baba, anne ve 18 aylık bir bebek vardı. Saldırıdan kurtulan tek kişi, o sırada dört yaşında olan Ahmet'ti.

Hayatım için endişeliyim. Ama gazeteci olmak durumu pek değiştirmedik çünkü Filistinli bir çocuk kendi yuvasında asla güvende değil. ■

OLGA MYROVYCH *

Medya savaşta nasıl etkili olabilir?

Ukrayna'da görev sırasında sekiz gazeteci öldürüldü. Savaş suçları sessizliği sever ve sessiz tanıklar bir tehdit değildir. Gazetecilerin kahramanlıkları sayesinde hala adalet umudumuz var.

Savaş ne kadar hazırlanırsanız hazırlanın, savaş sizi her zaman hazırlıksız yakalar. İlk Rus füzelerinin barış yanlısı Ukrayna şehirlerine düştüğü 24 Şubat 2022'de sabahın erken saatlerinde binlerce gazeteci için durum bundan ibaretti.

Ukrayna'nın geniş çaplı Rus işgali, gazetecilere bir seçim yaptırdı; Bu savaşta kim olacaktı?

Çocuklarına veya yaşlı ebeveynlerine güvenlik sağlayan şefkatli bir aile üyesi mi yoksa ülkelerini silahlı kuvvetlerde savunan gönüllü bir asker mi veya izleyicileri için haber yapmaya devam eden bir medya uzmanı mı? Meslekte kalmayı seçenler, bir gecede savaş muhabirlerine dönüştüler. Hepsi cepheye gitmedi ama herkes savaşı ele almaya başladı.

SAVAŞTA ASKERLER KADAR BİLGİLER DE ÇATIŞTI

Savaşta medyanın bir ayrıcalığı olduğu kadar aynı zamanda gerçekliği belgeleme görevi de var. Bu görevi yerine getirmek için gazetecilerin en azından hayatta kalmaları gerekiyor. Geniş çaplı işgalin ilk günleri soğuk ve sert bir gerçeği ortaya çıkardı: Ukrayna medyası, Rus ordusuna Ukrayna Silahlı Kuvvetleri ile aynı öneme sahip bir hedef olarak hizmet ediyor. Ruslar televizyon kulelerini vurdu, interneti kapattı, editör ofislerini tahrip etti ve gazetecileri yakaladı. Bilgi kesintisi işgal altındaki bölgeleri neredeyse haber çöllerine çevirmekle birlikte, Rusya'nın savaş suçlarının dünyaya görünmez olması riski de oluştuyordu. Her iki güçlük de eşit derecede çetindi. Her iki durumda da, Ukraynalı gazeteciler mücadele sorumluluğunu üstlendi.

Muhtemelen işgal altındaki Mariupol'da Mstyslav Chernov ve Evgeniy Maloletka'nın çektiği çarpıcı resimleri görmüşsünüzdür. Bir zamanlar güzel Ukrayna liman kentinin yıkımını ve Rus ordusu

tarafından yürütülen soykırımı belgeleyerek kuşatma altındaki şehirde 20 gün kaldılar. Daha birçok cesaret, özveri ve bağlılık örneği daha sonra bilinir hale geldi. Düşmanın ele geçirdiği bölgelerde kalarak işkence ve tutuklanma tehlikesiyle karşı karşıya kalanlar, bilgileri anonim olarak meslektaşlarına iletiler. Bucha, Hostomel, Izium ve ülke genelinde onlarca kasaba ve köyde sivilleri öldürme emrini veren Rus askerlerini ve komutanlarını tespit etmek için OSINT analiz araçlarını kullanarak günler ve geceler geçirenler; savaş kurbanlarının anısını her gün yeni profillerle güncelleyenler; hikayelerini halka sunarak onları sonsuza dek hatırlamamızı sağlayanlar; kurtulanlara ses verenler ve vazgeçmeden kurtulmayı ümit edenleri hatırlayanlar; sosyal medya sayfalarını, podcast'lerini ve bloglarını, özgürlük ve kıyamet arasındaki savaşın cephesinde yan yana bir arada bulunan cesaret ve umutsuzluk vakalarını uluslararası toplumla paylaşan bir megafona dönüştürenler vardı.

GERÇEĞİN BEDELİNİ

ARKADAŞLARIMIZIN CANIYLA ÖDEDİK

Açık toplum için varoluşsal bir tehdit olan savaş, özünde yatan gerçek değerleri vurgular. Bu makaleyi yazarken, Ukrayna'da görev sırasında sekiz gazeteci öldürüldü. Bu, medyanın Rusya'nın insanlığa karşı işlediği suçlar hakkında gerçeği söyleme fırsatı için ödediği bedeldir. Ya medya görevlerini yapmaktan vazgeçerse? Savaş suçları sessizliği sever ve sessiz tanıklar bir tehdit değildir. Gazetecilerin günlük kahramanlıkları sayesinde hala adalet umudumuz var. ■

**Olga Myrovykh, Ukrayna ve yurtdışından medya çalışanlarını bir araya getiren bir şemsiye organizasyon olan STK Lviv Medya Forumu'na liderlik eden Ukraynalı bir medya uzmanıdır.*

SERHIY TOMILENKO *

Gazeteciler önemlidir

Canlarını tehlikeye atarak Ukrayna'ya gelen, yabancı gazetecilere büyük saygı ve minnet duyuyoruz. Onlar, ülkemizdeki gerçekleri dünyaya anlatabilme adına son derece önemli bir görev ifa ediyorlar.

Başın örgütümüzün son yıllardaki kilit sloganı: "Gazeteciler önemlidir!" Bu slogan insanlığın pandemi döneminde evlerine kapandığı, doktorlar ve diğer acil servis çalışanları ile gazetecilerin görevlerini yerine getirdiği COVID-19 salgınının küresel travması döneminde doğdu. Bugün ise Ukrayna'da "Gazeteciler önemlidir!" söylemi yeni bir anlam kazandı: Medyanın sıkı bir iş birliği olmasaydı, dünya Ukrayna halkının bugün yüzleşmek zorunda kaldığı füze saldırılarından, işkencelerden ve cinayetlerden haberdar olamazdı.

Ukrayna şehirlerine bombardımanın başladığı ilk günlerden itibaren, işgalciler barış yanlısı Ukrayna halkını sadece 'Ukraynalı' oldukları gerekçesiyle katletmeye başladı. Bu zor anlarda Ukrayna Milli Gazeteciler Cemiyeti (NSJU) "yardım hattı" düzenine geçti. NSJU, evlerini, işlerini, geçim kaynaklarını ve kariyerlerini kaybetmiş olan meslektaşlarımızdan yüzlerce ümidini yitirmiş telefonlar aldı.

Uluslararası gazetecilik örgütlerinin desteğiyle Cemiyet, savaştan etkilenen meslektaşlarına çeşitli yardımlar sağladı. Ruslar tarafından işgal edilen şehirlerden tahliye, şehir merkezlerinden uzak bölgelerde barınma, haber merkezlerinin güvenli yerlere taşınması, yeni haber merkezlerinin oluşturulması, teknik araç desteği gibi yardımların yanı sıra, mali yardımlarda da bulundu. NSJU, Rus saldırıları sırasında Ukrayna Savunma Kuvvetleri saflarına katılan gazeteciler ve saldırılarda ölen meslektaşlarının ailelerine destek sağladı.

Aynı zamanda "Gazeteciler önemlidir!" sloganı, beraberinde acıları da barındırıyor. Ukrayna'daki geniş çaplı savaşın başlangıcından bu yana 40 gazeteci Rus işgalcilerin kurbanı oldu. Bunlar arasında Ukraynalı; Yevheniy Sakun, Oleksandra Kuvşinova, Maksim Levin, Amerikalı Brent Renault, İrlandalı Pierre Zakrjevski, Rus Oksana Baulina, Litvanyalı Mantas Kvedaravicius, Fransız Frederic Leclerc-Imhoff ve diğerleri var.

RUS PROPAGANDACILAR YARGILANSIN

Gazeteciler Rusların açık hedefi oldu. Birçok meslektaşımız, işgalciler tarafından Kiev, Buça ve İrpin'in banliyölerinde hedef alınarak kasten öldürüldü. İşgalciler gazetecilerin yaptıkları vahşeti kayıt altına aldığını biliyor. NSJU, gazetecilere karşı işlenen suçların kayıt altına alınmasında Uluslararası ve Avrupa Gazeteciler Federasyonları (IFJ ve EFJ), Amerika merkezli Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) ve UNESCO ile işbirliğini sürdürüyor.

Cemiyet, özel bir mahkeme kurulmasını ve Ukrayna'daki gazetecilerin öldürülmesi nedeniyle Rusya'nın cezalandırılması için inisiyatifi eline aldı. Ukrayna'ya ve demokratik ülkelere karşı düşmanlık ve nefreti körükleyen Rus propagandacıların adalete teslim edilmesini talep ediyoruz.

Savaşta her ölüm, dünyevi değerlerle ölçülemeyen korkunç bir trajedidir. Bu nedenle mesleğini icra etmek için bilerek ve isteyerek Ukrayna'ya gelen, canlarını tehlikeye atan yabancı gazetecilere büyük saygı ve minnet duyuyoruz. Onlar, ülkemizdeki gerçekleri dünyaya anlatabilme adına son derece önemli bir görevi ifa ediyorlar.

İşgalcilerin gazetecileri birer tehdit olarak görmelerinin en açık örneği, işgal altındaki topraklarda meslektaşlarımıza yönelik sayısız baskıdır. Örneğin, Herson bölgesinden gazeteci Oleg Baturin, ailesiyle görüşmesine ve ilaçları almasına izin verilmeden, 8 gün boyunca esaret altında tutularak işkence gördü.

GAZETECİLERİN AİLELERİ REHİN ALINIYOR

Gazetecilerin binalarında arama yapılarak, bilgisayarlarına ve iletişim araçlarına el konuluyor. Meslektaşlarımızın çoğu kendi dairelerinde yaşamıyor. Yakın tanıdıklarında saklanıyorlar. Ancak yakınları da hedef oluyor. Mesela, işgalciler, gazeteci Kostyantın Rijenko'yu evinde bula-

madığı için küçük kardeşini tutukladılar.

Ruslar, gazetecilere ya susmalarını ya da yerel propagandacı olmalarını teklif ediyor. Melitopol'da bu baskının korkunç bir örneği yaşandı. Şehrin işgalcilerin eline geçmesinden kısa süre sonra, Ruslar online yayın yapan yerel "Ria-Melitopol" haber sitesinin Genel Yayın Yönetmeni Svitlana Zalizetska'nın dairesini aradı. Arkadaşımızı bulamayınca 75 yaşındaki yaşlı babasını rehin alarak bodrum katına kilitlediler. Ardından kızını telefonla arayarak, pişman olması ve işbirliği yapması durumunda babasını serbest bırakmayı teklif ettiler.

Bir gazeteci için 'BASIN' yazılı kurşun geçirmez yelek güvenlik standardıdır. NSJU, başta UNESCO, IFJ ve EFJ olmak üzere uluslararası gazetecilik ve insani yardım kuruluşlarının desteğiyle, Ukrayna'nın tehlikeli bölgelerine giden meslektaşlarına güvenlik donanımları ve tıbbi malzemeler sağlıyor. Ayrıca, IFJ'nin desteğiyle NSJU, Ukrayna'da ülke içinde evlerinden ayrılmak zorunda kalan gazetecilere barınak, destek ve yardım bulabilecekleri bir Gazeteci Dayanışma Merkezleri ağı kurdu. Bu merkezler maddi ve teknik yardım sağlamanın yanı sıra, gazetecilere güvenlik, kitle iletişim araçlarının dijitalleştirilmesi vb. konularda eğitimler veriyor.

Gazeteci Dayanışma Merkezi, Ukrayna'nın altı şehri Kiev, Lviv, Ivano-Frankivsk, Çernivtsi, Dnipro ve Zaporijya'da faaliyet gösteriyor. Temel görevimiz, mümkün olduğunca çok sayıda medya çalışanının ihtiyacını karşılamak, mesleklerini sürdürebilmeleri için yardımcı olmaktır.

NSJU olarak, zorlu savaş zamanlarında ülkemize ve Ukraynalı gazetecilere verdikleri destek için diğer ülkelerdeki ve uluslararası kuruluşlardaki meslektaşlarına içtenlikle minnettarlığımızı sunuyoruz. Bu desteklerin sürmesini temenni ediyoruz. ■

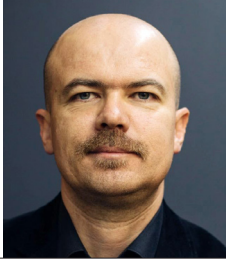
**Serhiy Tomilenko Ukrayna Milli Gazeteciler Cemiyeti (NSJU) Başkanı*

Almanya'ya sığınan
Ukraynalı süperstar ve
gazeteci Masha Efrosinina

YAŞAYAN BİR ÖLÜYÜM!

"Huzurlu
dönemlerdeki
Masha'nın
karanlık bir de-
likte kaldığını,
çaresizce
ağladığını
hissediyorum."

YÜKSEL DURGUT

Masha Efrosinina, Ukrayna'da bir süperstar. 43 yaşındaki gazeteci, ülkesinde en çok tanınan TV sunucularından biri. Sosyal medyada milyonlarca takipçisi var. Yayınladığı mesajlar büyük kitleler tarafından izleniyor. Televizyon kanallarında 20 kadar farklı program yapan, bir tiyatro oyununda ve 5 filmde rol alan Efrosinina, 150 milyon Avrupalı televizyon izleyicisinin önünde Kiev'de 50. Eurovision Şarkı Yarışması'nın da sunuculuğunu yaptı. Kendi moda markasının sahibi ve Ukrayna'da BM'nin ilk kadın İyi Niyet Özel Elçisi. Moda dergisi Elle'nin aranan yüzü olması gibi mesleğinde olduğu kadar şöhrette de en zirveye tırmanmış birisi. Efrosinina'nın ailesi de Ukrayna da nüfuzlu kimseler. Eşi Timur Khromayev eski bir bakan ve kız kardeşi ise eski Cumhurbaşkanı Viktor Yushchenko'nun gelini.

Kendisi ile sığınmak zorunda kaldığı Almanya'nın Münih şehrinde buluştuk. Masha ile röportajımız duygusal bir ortamda gerçekleşti. Oğlu ve kızı ile Almanya'ya sığınmış. Geride bıraktığı eşini, lüks yaşamını, gazetecilik kariyerini ve popülaritesini anlatırken hep gözleri doldu. Efrosinina ile kırk hayalleri ve yaşam planlarını konuştuk.

Savaşın ilk şok dalgası geçti. Bu süreçte Ukrayna'da neler değişti? Durum şimdi nasıl?

Bu hızlı bir şekilde cevaplaması zor bir soru. Bakış açımla birlikte bu süreçte çok şey değişti. Savaşın ilk günlerinde karışık ruh halim vardı. Yaşamaya güç ve hiç bilmediğimiz duygular yaşıyorduk. İnsanların bu kadar nefret duyabileceklerini hiç düşünmemiştim. Ukrayna halkında beklemedikleri olaylardan dolayı panik, korku ve gerginlik baş gösteriyordu. Halk arasında Ukrayna'da hiçbir şeyin yaşanmayacağı hissi çok güçlüydü.

Savaşın dillendirilmeye başladığı günleri hatırlıyorum. Kısa bir süre geçmeden Kiev'e tankların girdiğine inanabiliyor musunuz? "Bu bir şaka. Burası 5 milyonluk bir şehir, tanklar buraya gerçekten girebilir mi?" diye birbirimize soruyorduk. Hiçbir şey olmamış gibi, televizyon programlarına devam ettim ve çocuklarım okula gittiler. Ruh halimiz bile değişmedi belki öncekinden biraz daha sakindik sadece. Fırtınadan önceki sessizlik gibi. Ama bu sessizlik sabah saat beşte patlama sesiyle sona erdi.

Savaşın ortasında kalmak sizi nasıl etkiledi?

Kasım ayında Rus birliklerinin sınıra geldiği haberlerini aldık. Bu savaşın ilk ayak sesiydi. Arkadaş toplantılarında konuşulan konular değişti. Erkekler savaşı tartışır oldu. O sıralarda yeni yıl şovlarıyla yoğun bir zaman geçiriyordum. Çok seyahat etmemi gerektiren bir iş yapıyordum. Konferanslarım, çekimlerim ve hayranlarımla birlikte yapacak çok şeyim vardı. YouTube kanalında birçok yeni içerik planlamıştık. Ocak ayında katılmadığımız etkinlik, bulunmadığımız şehir kalmamıştı.

Ukraynalılar, kış ayları çok soğuk geçtiği için, sıcak bir yerlere gidiyorlar. Bu bizim de geleneğimiz. Ama kocam bu yıl uygun bir zaman olmadığını düşündüğü için bir yere gitmemiştik. Şubat ayı ile birlikte işlerimde yine yoğunluklar başladı.

KABUSTAN BOMBA SESİYLE UYANIYORDUK

Hiç korkunç bir rüya gördünüz mü? Kötü rüyadan uyanmışınızda hala rüyada mıyım diye düşünürsünüz. O anda öyle hissettim. O kabusun içinden çıkamaz ve etkisinden uzun süre kurtulamazsın. Kabustan patlama sesleriyle uyanmışınızda rüyada olmadığınızı anlıyorsunuz. Ama yaşananların bir rüya olmasını diliyorsunuz. Bunu aklınızla, kalbinizle anlayamazsınız. Çok daha derinden hissedilebilir. Her şeyin bittiğini ama düzeleceğine, küçük bir ümidin yeşereceğine dair bir ruh hali bu. Ancak umutların sonu geldi. Bizler için yeni bir hayatın başladığı zaman dilimi şubat ayı. Evimiz kalabalıklaşmaya başladı. Arkadaşlarımız ziyarete geliyorlardı. Eşim şehrin doğu bölgelerinde yaşayan tanıdığımız insanları çağırmanın istedi. Bizim yanımda güven- de olabileceklerini düşünüyordum.

Telefonum bir an bile boş kalmadı. Bütün televizyonlar canlı yayın yapmak istiyorlardı. Yayınlar sırasında ne diyeceğimi bilmiyordum, sadece ağlayarak korktuğumu söyleyebildim. Televizyon yayınlarında meslektaşlarımın ne kadar dehşete düştüğünü görebiliyordum. Sonrasını pek net hatırlamıyorum.

Sıcak savaşın içindeyken bile gazetecilik yapmaya devam ettiniz. Şimdi Almanya'da bir mültecisiniz. Şimdiki Masha nasıl?

Huzurlu dönemlerdeki Masha'nın karanlık bir delikte kaldığını, çaresizce ağladığını hissediyorum. Çünkü gazetecilik kariyerimde yaptığım her şey, röportajlarımda, hayatımda, ilişkilerimde duygularım her zaman ön plandaydı. Beni tanıyanlar duygusal olduğumu bilir. Fakat şu anda bunu nasıl açıklarım bilemiyorum ama şimdi yaşayan bir ölüyüm.

Bütün duygularım bir anda felç oldu ve derin bir çukurda kayboldu sanki. Yine de doğan güneşe, gökyüzüne etrafıma kör değilim. Bu da bana hala ümit veriyor. Çünkü Ukrayna halkının en zor zamanındaki birlikteliğini, kadınların güçlü duruşlarını gördüm. İnsanlar arasındaki bu bağ gerçekten inanılmazdı. Savaşın ilk anlarından itibaren halkın birlikteliğini görmek hayallerimin bile ötesindeydi.

Savaşı arkamızda bırakarak çocuklarımız ile batıya yol alırken, sadece beni televizyonda izleyen, tanımadığım binlerce takipçim bir bardak çay ikram etmek veya barınma sağlamak için birbirileri ile yarışıyor. Ruslar yolları kapattığı için kısa mesafeleri 3-5 günde kat edebiliştik. Her geceyi ayrı bir yerde geçirdik. Tanımadığımız ailelerle yerde birlikte uyuduk. Bu zorlukları yaşamadan nasıl birlik olunacağını göremezdik.

ÜLKEYİ TERK ETMEK HİÇ AKLIMIZDA YOKTU

Savaştan uzaklaşmak için yollardaydınız fakat ülkeden ayrılmak zorunda kaldınız. Bunu planlamış mıydınız?

Hayır. Ukrayna'nın batısına gitmeyi planlıyorduk sadece. Ülkeyi terk etmek hiç aklımızda yoktu. Lviv'de çocuklarımızla 4 hafta geçirdik. Bu sürede gönüllü olarak mültecilere yardımlar yaptım. Sosyal medyadan yardım videoları yayınladım. Japonya'dan Hindistan'a dünya çapında yüzlerce röportaj verdim. Medya o dönemde engellenmemişti. Birçok televizyon yayınlarına devam ediyordu. En büyük destek Gürcistan'dan geldi. ►

SAVAŞIN BAŞLAYACAĞI GÜN KIZIM 18 YAŞINA GİRDİ

Amerika, Şubat ayının 16'sında Rus birliklerinin saldırılarına başlayacağını söyledi. Haberi bana kızım getirdi; "Anne o gün benim doğum günüm. 18 yaşına gireceğim." Ben de ona "Savaş başlamaz" dedim. Savaşın kapıda olduğuna yönelik haberlere asla inanmadım. Hiçbir şey olmuyormuş gibi 16 Şubat'ta kızımın doğum gününü kutladık. Güzel bir gün geçirdik. Sabah yeniden işe gittim. 23 Şubat'a kadar komedi şovum için gece yarısına kadar çekim yaptım. O gün eşim ve arkadaşlarım gösterime geldiler. Eğlenceli bir program oldu. Eşim dönüş yolunda ortamın çok hareketli olduğunu söyledi. Bir şeyler olursa diye pasaportları ve acil durum çantalarımızı hazırlamamız gerekiyor demişti. İçine ne koyacağımı bilmiyordum. Çantaları sirenleri duymaya başladığım ertesi sabah hazırlamaya koyuldu. Her şey bir anda değişti.

EŞİM YERİNE BEN UKRAYNA'DA KALMAK İSTEDİM

Yayınladığım destek mesajları Rusları hedef alıyordu. Milyonlarca insanın sokaklara dökülmesi halinde Putin'in bir şey yapamayacağına inanıyordum. Kocam bir süre sonra askere alındı. Babalarının askere alınması en çok çocukları etkiledi. Ülkeden ayrılmaktan başka çaremiz kalmamıştı. Ben de ülkemde kalmak istiyordum. Kocama çocuklarla birlikte batı Avrupa'ya gitmesini söyledim. Onun yerine ben kalmayı istedim. Yasalar gereği erkekler, ülkeden ayrılamazlar. Bizim için çok zor bir karardı fakat çocuklarımızı düşünerek göç ettik.

► Geceleri sığınaklarda geçirmek zorunda kaldık. Rusya gece yarısından sonra herkes uykudayken bombalamaya başlıyordu. Çocukları uyandırıp sığınaklarına iniyorduk. Bir seferinde oğlum "Uyanmıyorum anne! Bombalar gelsin ölmek istiyorum." demişti. Haftalarca her gece derin uykudayken bomba sesi ile uyanıp sığınağa götürülmek insanı deli ediyor. Uyku sorunu yaşıyorsunuz. Sığınak ve kaldığımız yer arası mekik dokuyordum. Bir süre sonra eşimin uyarıları ile yayınlarımı iptal etmek zorunda kaldım.

EN BÜYÜK KORKUMU YAŞIYORUM:

BAŞKA ÜLKEDEYİM...

Şu an Almanya'da bir göçmen olarak bulunuyorsunuz. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

Hiç iyi hissetmiyorum. Herkesin bazı korkuları vardır hayatta. Benim korkularımdan biri başka bir ülkede yaşamaktı. Kırım'da doğdum. Tam bir Ukraynalıyım. Bu ülke bana milyonlarca insana, beni takip eden milyonlarca kadına ulaşma imkanı verdi. Kendimi hep ülkem için faydalı hissettim. Birleşmiş Milletler'de temsilci olma unvanı kazanan ilk Ukraynalı kadını. Başarılı hayatım vardı, sevdiğim şeyleri yapıyordum ve bu işlerde de iyiydim. Bunları kaybetmekten gerçekten korkuyordum

Eşimle çok seyahat ettik. Almanya, Avusturya veya İtalya'ya geldiğimizde; kimse bakmıyor ve tanımıyor! Tabii ki başka hiçbir yerde yaşamak istemiyordum. Kocam önceden siyasetin içerisindeydi. Poroshenko başkanlığı döneminde bakan olarak görev yaptı. Sonrasında çok başarılı bir iş adamıydı. Finans konusunda gerçek bir dâhidir. O da ülkemiz dışında yaşamayı hiç düşünmedi. Ancak korktuğumuz şey başımıza geldi.

Küçük yaşta çalışmaya başladım. 13 yaşında 7-11 yaş arası öğrencilere İngilizce öğretiyordum. Haftalık 10 Euro harçlığımı böylece çıkartıyordum. Her zaman çalıştım. Kırım'da sıradan bir aileden geliyorum. Her şeyi tırnaklarımla kazıyarak kazandım. Çalışmadan sürdürdüğüm bir hayat düşünemiyordum. 2022'nin sonuna kadar randevularım doluydu. Bugüne kadar takvim yaprakları boş olan bir yaşamım olmadı. Çocuklarımla telefonda zaman öldürdüğüm bir hayatımız olmadı.

Şoförüm vardı ve bir aşçımız vardı. Hayatımızdaki her şey çok düzenliydi. Masha eşittir çalışma hayatı demektir. Eşim ve ben kariyer yaparken bir yandan da biriktirdiklerimizle son beş yıldır çocuklarımızın doğduğu evimizi inşa ediyorduk. Bütün bunları küçük bir bavul ile terk ettim. 125 gün boyunca kor-

ku içinde, her gün akşam haberlerinde evimize bombalar isabet etmiş midir diye endişe duyarak sürdürdük.

Hala geri dönebilecek miyiz bilmiyorum. Hayatında silaha elini sürmemiş eşim şimdi savaşta. Gönüllü olarak orduya katılmak için başvurunca silah kullanabilmek için 2 ay boyunca günde 8 saat eğitim gördü. Seferberlikle beraber nereye gönderilecek hiç bilmiyoruz.

Beni buraya getiren Alman arkadaşlarım Daniel ve Caroline bana çalışmayı bırakmamam ve ülkem hakkında mücadeleyi sürdürmem için yardımcı oldular. Almanlar desteklerini esirgemediler. Burada tüm işleri yalnız yapıyorum. Yemek, bulaşık, temizlik, ütü. Kendime bir iş bulmalıyım. İş bulma kurumunun bana bir iş bulmasını bekliyorum.

SAVAŞTAN ÖNCE PROPAGANDANIN GÜCÜNÜ TAHMİN EDEMEDİM

Putin bu süreçte basın üzerinde rolünü iyi oynadı. Propagandasını iyi yaptı. Medya tamamen kontrol altında tutuluyor. Putin bu propaganda aracını halka karşı da iyi oynadı. Siz yayınlarınızda benzer sorunlar yaşadınız mı?

Ben Rusya için aslında pek bir şey ifade etmiyorum. Fakat beni bile propagandalarına alet ediyorlar. Videolarımı yeniden montajlayıp yayınlıyorlar. Mesela, Polonya, Macaristan ve diğer ülkelerin sınırlarında insan kaçakçıları yardım sözü vererek kadınları kandırıyorlar. Pasaportlarını teslim eden bu kadınlar ortadan kayboldu. Savunma bakanlığı, "Pasaportlarınızı kimseye vermeyin. Grup halinde hareket edin. Çocuklarınızın kimseyle bir yere gitmesine izin vermeyin!" mesajının duyurulmasını istedi. Bu mesajı yayınladığının günün akşamı, video Rus propagandasının aracı olmuştu. Haberlerde, Ukraynalılar kadınlara tecavüz ediyor, kaçırdıklarını gibi göstermişler.

SICAK SAVAŞIN YANINDA BİLGİ SAVAŞI

Öz amcam ve çocukları Rusya'da yaşıyor. Kimse arayıp hâl hatırımızı sormadı. Bir kere arayarak, "Soyadımız aynı, eğer sana yazarsam beni tutuklarlar diye düşündüm." dedi. Hipnotize olmuş gibiler. Televizyondan, yayınlardan tanıdığım meslektaşlarımdan da tek bir mesaj gelmedi. Birkaçı bana yazdıklarının bilinmesini istemedi. Bu inanılır gibi değil. Aynı dil, aynı kültür yine de birbirimize ne kadar uzağız. Savaştan önce propagandanın gücünü tahmin etmiyorduk. Şimdi anladık. Sıcak savaşın yanında bir de "Bilgi savaşı" var. Mücadele edilmesi gereken temel şeylerden biri de bu. Sahte kanallar, sahte haberler..

SUSMAK ÜLKENE İHANETTİR

Türkiye’de, Rusya’da, Çin’de, komşu ülkeniz Belarus’ta rejime muhalif olmaları nedeniyle gazeteciler cezaevlerinde. Bu dergiyi de pek çok sürgünde gazeteci ile birlikte oluşturuyoruz. Bu gazeteciler şimdi sizin gibi evlerinden uzaktalar. Putin’in propagandasından bahsediyorduk. Bu propaganda televizyon kanalları, gazeteler yani medya üzerinden yapılıyor. Gazetecilik ne kadar önemli sizin için?

Washington’dan Suriye’ye kadar insanlarla konuşuyorum. Hepsi barış ve kadın hakları için mücadele ediyorlar. Onlara savaşı anlatırken, gözlerinin kapanması bende artık susmam gerektiği hissini uyandırıyor. Bir seferinde yaşananları anlatırken, “Pardon sizi sıkamak istemedim.” dedim. Bana bir meslektaşım dedi ki: “Konuşmayı bırakamazsın! Çünkü bu ülkenin ihanet ettiğinin anlamına gelir.”

Almanya’da kalmak ülkenin ihanet etmek değildir, ancak savaştan konuşmamak öyledir. Bir gazeteci olarak her şartta konuşmaya devam etmeliyim. Hükümetlerle konuşmalıyız. Instagram ve Facebook gibi büyük şirketlerle paylaştığımız görselleri “hassas içerik” olması bahanesiyle sansürlememeleri için konuşmalıyız. Hassas içerik diye sansürlendiğiniz şey benim ülkemde yaşananlar! Bu yaşananlar bana konuşmaya devam etmem gerektiği için güç veriyor.

Röportajlar yapmaya başladığım ilk zamanlarda, ünlü ve tecrübeli bir gazeteci ile görüşmüştüm. Bana, “İleride nerede olacağını bilemezsin, fakat gazetecilik olduğun yerde değil senin içindedir. Nerede olduğunun bir

önemi yok. İçindeki bu tutkuyu kaybetme. Gazetecilik; insanlık için, sana ulaşan bilgiler ve analizlerinle, doğruyu yanlıştan ayırmak için çalışmaktır. İçinde asıl olan gazeteciliktir. Bunlarla hareket etmelisin. Kim olduğunla, nerede yaşadığınla zenginlik veya fakirlikle, ruh halinle değil. Her şeye olan ilgini kaybetme. Bir olayın doğruluğuna ulaşmaya karşı iştahını sürdür. Seni izleyenlere, takip edenlere ne verebiliyorsun? Onlara da bir bakış açısı kazandırabiliyor musun yoksa yalnızca kendin için mi çalışıyorsun?” demişti.

Benim gibi her şeyini kaybedip sıfırdan başlayan, yaşadıkları yeni ülkelerde mesleklerine sürdüren gazeteciler, mesleğimizin özünde gerçeği insanlara iletmek olduğunu daima hatırlamalıdır.

Ukrayna’da halen işlerine devam eden gazeteci meslektaşlarına iletmek istediğin bir mesajın var mı?

Dillere destan bir iş yapıyorlar. Savaş başlar başlamaz televizyon kanalları rekabete son verdiler ve bir vücut oldular. Şimdi kumandadan hangi kanala basarsanız basın aynı dayanışma ile kurulan bir yayın karşınıza çıkıyor. Gazeteciler 24 saatlik bir yayın yapıyorlar. Rekabet ortamı olmadan tek merkezden yayın yapılıyor. Savaşı belgeleyen yayınlar ile gurur duyuyorum. Yorulduk ama dayanmak zorundayız. Bu umudu içimizde taşımalıyız. Roketler, patlamalar insanı bitkin hale getiriyor. Umudumuzu ve zaferin geleceğine dair inancımızı kaybetmeye başladığımızda, bizim için kötü olur. ■

MASHA DERNEĞİ UKRAYNA’DA KADINLARIN YANINDA

Ukrayna’da aktif olan Masha Derneği’ni büyütüyoruz. Elimizden geldiği kadar kadın ve çocuklara yardım ediyoruz. Ukrayna’da istila edilmiş bölgelerden insanları çıkartmaya çalışıyoruz.

YANIBAŞIMIZDA ACI ÇEKEN HALKIMI UNUTAMAZSINIZ

Avrupa genelinde sesimizi duyurabilecek tüm talepleri kabul ediyorum. Ama insanlar Ukrayna’yı duymaktan sıkıldılar ve yorulular. Bunu anlayabilirim. 2014’te Donbas’ta çatışmalar başladığında bir süre sonra biz de böyle hissetmiştik. Çocuklarım da evde sıkıldıklarını ifade ediyorlar. Avrupa’dakilerin de bizim için artık böyle düşünmelerini normal görüyorum. Burada sahip olabileceğiniz her şey var. Marketler yiyeceklerle dolu. İstediklerinize ulaşabiliyorsunuz. Kimseyi suçlamıyorum ancak yan başımızda acı çeken halkımı nasıl unutabilirsiniz? Bütün ülke, Avrupa’ya ileri bir toplum olduğumuzu kanıtlamak için yenilenmişti. AB’ye girmemize ramak kalmıştı. Saçma sapan bir adam geldi ve yalnızca Ukraynalı ve özgürlüğümüzün peşinde olduğumuz için elimizden alabileceğini sanıyor. 21. yüzyılda yaşananları aklım almıyor.

LYUDMILA MAKEI

Savaşı yaşamak kadar anlatmak da kolay değil

“Savaş bölgelerinde gazeteci olmak kolay değil. Kendi ülkende savaşın hem mağduru hem de gazetecisi olmak ise hiç kolay değil. Yazılı basın, Rusya’nın Ukraynalılara karşı işlediği savaş suçlarının belgeli kanıtıdır.”

Savaşın önce Ukrayna’da mesleki olarak aktif bir hayatım vardı. Rusça yayınlanan popüler bir gazetede çalışıyordum. Ancak birçok meslektaşım gibi ben de Ukrayna’da basının dilinin ‘Ukraynaca’ olması gerektiğini düşünenlerdenim. Komşu devletin dili Rusça’yı kısa süre sonra da kullanmayı bıraktık.

Yöneticiliğini yaptığım gazete, korona krizi ile reklam gelirlerinin sona ermesinden sonra 2019 yılında kapandı. Gazete sahiplerinin bu kararı meslektaşlarımda çok etkisi yaratmıştı. Bazı meslektaşlarımla iş hayatına atılırken, bazıları da iş aramak için Kiev’e ya da yurt dışına çıktı. Ben de serbest olarak mesleğimi sürdürdüm. Çeşitli yayın kuruluşları ile iş birliğinde oldum. Aynı zamanda çeşitli çevrimiçi eğitimler alarak mesleki yarışmalara katıldım. Hatta ikisini de kazandım.

Bu üretici yeteneklerimin savaş öncesi ortaya çıkması büyük bir lütuf oldu. Bunun yanında ilk kitabımı yayınlama ve tanıtımını da şehrin en iyi müzesinde yapma fırsatı yakaladım. Kendime büyük hobim olan resim çizmek için daha fazla zaman ayırabildim. Böylece çizimlerim Amerika, Bulgaristan, Kosova, İsrail, Almanya ve Ukrayna’da sergilendi. Bazı kesimler yayınlarımdan rahatsız olsalar da ortaya koyduğum işlerle insanlara mutluluk aşılayabildiğim için çok mutluyum.

KOSAVA’DA SÜRGÜNDEYİM

Priştine’de sürgün hayatı yaşıyorum. Savaştan etkilenen Ukraynalıların hikâyelerini Ukrayna ve yabancı medya kurumlarında kaleme alıyorum. “Kosova’da gazeteciler için ikamet” projesi sayesinde mesleğimi yürütebiliyorum. İlk katılımcısı olduğum bu program ile 20 Ukraynalı gazeteciye geçici bir imkân sağlandı. Ukrayna, Kosova Cumhuriyeti’ni henüz resmi olarak tanımış değil. Buna rağmen ülkem adına bu insanların yardımlarını ve sıcak desteklerini asla unutamam.

BİLGİ SAVAŞLARI

Bilgi savaşı, sahada savaşın bir parçası. Kremlin bunu çok iyi biliyor ve kullanıyor. Bu nedenle propagandacılarını desteklemek için kaynak ayırmaktan kaçınmıyor. Rusya’nın Ukrayna’yı işgalinden çok önce sosyal trol sürüleri her çatlıktan hamam böcekleri gibi çıkmaya başladı. Ukrayna, sosyal bilgi kirliliğini engellemek için zaman bulamadı.

Rus gazetecilerin savaşın başlamasında oynadıkları rol ile ilgili, Ukrayna Ulusal Gazeteciler Birliği’nin resmi bir tutumu var. Ukraynalılara karşı yıllardır nefret besleyen bu insanlara zaten gazeteci denilemez. Bunlar, sözleriyle Rus tanklarının önünü açan birer propagandacıdır.

Halkı savaşta en çok etkileyen iletişim eksikliği.

Raşıstler (*İrkçı rasist ve faşist kelimelerinden türetilen işgalci Rus askerleri için kullanılan ifade*) kasaba ve köy sakinlerini bilgi kaynaklarından mahrum bırakmak için iletişimle-ri kestiler. Mikolayiv ve Herson bölgelerinde, önce yerel medyanın yazı işleri müdürlüklerini ele geçirdiler ve ar-dından Kremlin'in sözcülüğünü yapmaya başladılar.

Medya, özellikle yazılı basın, Rusya'nın Ukraynalılara karşı işlediği savaş suçlarının belgeli kanıtıdır. Ukrayna'da Rusya Federasyonu'nun savaş suçlarının kayıt altına alın-masını sağlayan özel birimler var.

Bu tür suçların zaman aşımı yoktur. Öldürülen, idam edilen ve işkence gören her Ukraynalı için umarım so-rumlular bulunur. Ancak öncesinde medyanın iyi bir iş çı-karması gerekiyor. Dünya Ukrayna'yı unutmamalı, çünkü bu savaş Avrupa'nın ve dünyanın geleceğini ilgilendiriyor.

GAZETECİLİĞİN TEMELLERİ KÖKTEN DEĞİŞTİ

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Ukrayna'da gazeteci-lik temellerini kökünden değiştirdi. İşgalin başladığı 24 Şubat sabahına, hepimiz farklı bir gerçekle uyandık. Bize yaşanan olayları kaleme almayı ve gazetecilik mes-leği öğretilmişti. Nasıl savaş muhabiri olacağımız konu-sunda hiç eğitilmemiştik. Çatışma bölgelerine habere giderken, kurşun geçirmez yelek ve kask takılmasının önemi teorik olarak öğretilirdi. Pratikte ise haber mer-kezlerinin bu anlatılanların hiçbirine sahip olmadığına şahit olduk.

Savaş kapıyı çaldığında Ukrayna Gazete Birlikleri ve yabancı kuruluşlar gazetecilere savunma ekipmanlarını dağıtmaya başladı. Savaşın başlaması ile ne kurşun ge-çirmez yelekler ne de "PRESS" yazısı bir işe yaramadı. Rus keskin nişancıların gazetecileri nasıl hedef aldıklarını gördük. Ukraynalı foto muhabiri Maks Levin, Amerikalı muhabir Brent Reno, Litvanyalı yönetmen Mantas Kve-daravicius, Fransız gazeteci Frédéric Leclerc-Imhoff ve İrlandalı Pierre Zakrevski'nin öldürülmelerinin ardın-dan, Ukrayna'da gazeteciliğin ne kadar tehlikeli bir mes-lek olduğu kanıtlanmış oldu.

BU ACIYA ALIŞMAK İMKANSIZ

Çoğu zaman meslektaşlarımın haber bürolarına asla geri dönmeyecekleri korkusu ile yaşadım. Horenka Kö-yü'nde topçu ateşi altında kalan genç televizyon muhabiri Oleksandra Kuvşinova gibi, görevi sırasında hayatını kay-beden meslektaşlarım oldu.

Sigma TV çalışanı Viktor Dedov, ailesiyle birlikte kal-dığı Mariupol'deki evinde top mermisinin hedefi oldu. Gazeteci Valeriya Hlodan ve üç aylık kızı Odesa'da roket saldırısı ile hayatını kaybetti. Başkent Kiev'in bombardı-manı sırasında gazeteci ve Radio Svoboda'nın yapımcısı Vira Griç kendi evinde öldürüldü. Savaş beraberinde geri getirilmesi zor, büyük kayıplar bıraktı. Bu acıya alışmak kesinlikle imkânsız.

Aynı zamanda, savaş birçok gazetecinin çalışma im-kanlarını da elinden aldı. Medya kurumları ya bombalan-dı ya da Raşıstler* tarafından yağmalandı. İşgal altındaki topraklardan, ülkenin güvenli yerlerine sığınmak zorun-da kalan birçok meslektaşımız oldu.

ARŞİVİMİ BIRAKIN, KAMERAMI ALIN

Hiç kimse Rus işgalcilerin; Harkiv, Mikolayiv, Mari-upol ve diğer Ukrayna şehirlerini harabeye çevireceğini hayal edemezdi. Soğuk kış günlerinde, Mariupol'un işgali sırasında, sığınaklarda Rus füzelerinden saklanan meslek-taşlarımızla 2 ay boyunca irtibatımız koptu. İnsanlık dışı koşullarda yaşam mücadeleleri verdiler. Beton zeminde uyuyarak, kar suyunu eriterek su ihtiyaçlarını karşılıyor-lardı. Bunlar korkutucu olduğu kadar, ürkütücü hikâyeler.

Mariupollu yetenekli fotoğrafçı Yevhen Sosnovs-ky'nun sığınakta çektiği ve haberleştiği fotoğraflar dünyanın gündemine oturmuştu. Sığınakta beraber kal-dığı 8 yaşındaki bir çocuğun günlüğüne yazdığı, sevdik-lerinin ölüm hikayelerini çarpıcı fotoğraflarla dünyaya duyurmuştu. Yevhen işgal altından kurtulduğunda, işgal-cilerin kendilerini yakalaması durumunda, "Arşivlerine dokunmazlarsa kameralarını vermeye" hazırlıklı olduğu-nu söylemişti.

BOMBA DEĞİL, GÖK GÜRÜLTÜSÜ

Mariupol'de gazetecilik yapan Olya Grigoryan ile sı-ğınakta yaşadığı o korkunç günleri konuşmuştum. Sa-bah uyanıp uyanamayacağını bilmediğini anlattı. Kızını, patlama seslerinin bombaların sesi değil, gök gürültüsü olduğuna ikna etti. Olya, birçok Ukraynalı anne gibi ço-cuğuyla birlikte Almanya'da yaşıyor. Eve dönme hayalleri kuruyor. Ama geri dönebilecekleri bir yer yok artık. Ne ya-şadıkları ev ne sokak, ne de şehrin kendisi var.

Savaşta hayatları kararan insanları dinlemek ve yaz-mak hiç kolay değil. Ancak dünyanın Ukrayna'yı unutma-ması için bunun kesinlikle yapılması gerekiyor. ■

DÜNYANIN EN ETKİLİ YÜZ KİŞİSİ LİSTESİNDE UKRAYNALI BİR GAZETECİ SEVGİL MUSAYEVA:

HAYAT ÖLÜMÜ YENECEK

Musayeva:
Hayat ölümü
yenecek,
ışık karanlığı
yenecek ve
Ukrayna'nın
gerçekleri de
kesinlikle yalan-
ları yenecek. Bu
mücadele ne
kadar zor olursa
olsun...

YUNUS ERDOĞDU

Ukraynska Pravda (Ukrayna'nın Gerçeği) Genel Yayın Yönetmeni Sevgil Musayeva, Time Dergisi'nin 2022 yılı "Dünyanın en etkili 100 kişisi" listesinde yer aldı. Listede Musayeva'dan başka iki Ukraynalı isim daha var. En etkili liderler kategorisinde Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski ile Ukrayna Genel Kurmay Başkanı Valeriy Zalujniy bulunuyor.

Time Dergisi okuyucularının oylarıyla hazırlanan liste 23 Mayıs'ta yayınlandı. Liste, ikonlar, titanlar, sanatçılar, liderler ve yenilikçiler kategorilerinden oluşuyor. Ukraynalı gazeteci Sevgil Musayeva ise listeye "Yenilikçiler" kategorisinden dahil edildi.

Time'da yer alan Musayeva hakkındaki yazıyı Ukrayna'daki savaşı takip eden muhabirlerden Amie Ferris-Rotman kaleme aldı. Rotman yazısında Musayeva için "Avrupa'da bu yüzyılın en kanlı savaşında Ukrayna, istikbali ve var olma hakkı için savaşıyor. Üst düzey bağımsız haber sitesi Ukraynska Pravda'nın Genel Yayın Yönetmeni Sevgil Musayeva, yayınlarının

çatışmanın her yönünü kapsamasını sağlıyor" ifadesini kullandı.

New York'ta, 7 Haziran'da gerçekleşen Time 100 Zirvesi'ne de katılan Sevgil Musayeva, burada yaptığı konuşmada, savaşın kendisi için ne anlama geldiğini anlattı. Savaşta gazetecilik yaparken her gün keder ve ölümle karşı karşıya kaldıklarını dile getiren Musayeva, "Hayat ölümü yenecek, ışık karanlığı yenecek ve Ukrayna'nın gerçekleri de kesinlikle yalanları yenecek. Bu mücadele ne kadar zor olursa olsun..." diye konuştu.

Musayeva'nın yönetimindeki Ukraynska Pravda haber portalının günlük yaklaşık 4 milyon ziyaretçisi bulunuyor. Rusya'da yasak olan site hem Ukrayna'dakiler hem de yurtdışındaki-ler için önemli bir haber kaynağı.

SEVGİL MUSAYEVA

Kırım asıllı gazeteci Sevgil Musayeva, 18 Haziran 1987'de Özbekistan'ın Cuma şehrinde sürgünde doğdu. Kırım Tatarlarının, 1989'da Kırım'a geri dönmelerine izin verilmesi akabinde ailesiyle birlikte Kerç'e yerleşti. Kırım'da lise hayatı döneminde gazeteciliğe başladı. Başkent Kyiv'de, Taras Şevçenko Gazetecilik Enstitüsü'nden mezun oldu. 2014 yılından bu tarafa Ukraynska Pravda haber portalının Genel Yayın Yönetmenliği'ni yürütüyor. 2011-2013 yıllarında, Forbes Ukrayna dergisinde muhabirlik yaptı. 2014'te çevrimiçi iş yayını Hubs'ı başlattı ve yayının genel yayın yönetmenliğini yaptı. Çeşitli medya kuruluşlarında, petrol, doğal gaz, yakıt ve enerji alanında önemli haberlere imza attı. Birçok defa hazırladığı dosyalarla habercilik alanında ödüle layık görüldü.

IJA, Strazburg adalet yürüyüşünü dünyaya duyurdu

24 Haziran'da Strazburg'taki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde 'adalet' çağrısı ile binlerce kişi bir araya geldi. Barışçıl eyleme Avrupa'nın dört bir tarafından katılan kişiler AİHM'e, Türkiye'de işlenen hukuksuzluklara 'Artık harekete geçin' çağrısı yaptı.

Türkiye'de 15 Temmuz 2016 sözde darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL sürecinde yüzlerce gazeteci tutuklandı, toplam 179 medya kuruluşu kapatıldı. Kapatılan medya kuruluşları arasında 53 gazete, 37 radyo istasyonu, 34 televizyon, 29 yayınevi, 20 dergi ve 6 haber ajansı bulunuyor. Binlerce gazeteci 2016'dan sonra işsiz kaldı. AİHM'nden bu hukuksuz el koymalara karşı harekete geçmesi talebinde bulunuldu.

Peaceful Actions Platformu'nun 8 kurucu üyesinden biri olan International Journalists Association e.V. (IJA) AİHM önünde yapılan adalet yürüyüşüne 50'den fazla üye siyle katılarak eyleme destek verdi. IJA bu önemli etkinliği; canlı yayınlar, video, fotoğraf ve sosyal medya paylaşımları ile eş zamanlı olarak bütün dünyaya duyurdu.

Mülküne el konan gazeteciler raporu açıklandı

Almanya'nın önemli gazetecilik etkinliklerinden 'Campfire 2022' medya buluşması kısa bir Korona arastından sonra 27 Ağustos Cumartesi günü Düsseldorf'taki eyalet parlamentosunun önünde yapıldı. Festivale International Journalists Association e.V.'de katıldı. 28 gazetecilik kuruluşunun katıldığı medya festivalinde, "Daha iyi bir gelecek" teması altında seçilen konu başlıkları tartışıldı. IJA Almanya'nın bu önemli medya buluşmasında yasa dışı şekilde mülküne el konulan gazeteciler için hazırlanan uluslararası bir raporu kamuoyu ile paylaştı.

Rapora göre; Türkiye'de mahkeme kararına bile gerek duyulmaksızın 2021 yılında yayımlanan iki KHK ile 'terörizmin

finansmanı' suçlamasıyla 770 kişinin mal varlığı donduruldu. Listede 34 gazeteci de yer alıyor. Söz konusu gazeteciler, bu suçlama yüzünden birçok finansal işlemlerini yapamaz hale getirildi.

Türkiye OECD bünyesinde kurulan Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Çalışma Grubu'nda (FATF) gri listede bulunuyor. Gri Liste, kara para aklama ve terörün finansmanı konusunda eksiklikleri bulunan ve risk içeren ülkelerin yakın gözetim altında tutulması anlamına geliyor. Uluslararası kuruluşlar da yurt dışından gelen kara parayı sorgusuz sualsiz kabul eden Ankara'yı sıkıştırıyor.

FATF, gri listedeki Türkiye'ye, 'Terörle bağlantılı varlıkları dondur' talimatında bulundu. Recep Tayyip Erdoğan Hükümeti bu isteği kendisi için fırsata çevirdi. Susturmak istediği ne kadar muhalif varsa bir torbaya doldurup Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkardı. 34 gazetecinin yer aldığı 770 kişilik liste terörle ilişkilendirilerek finansal istihbarat kurumlarına gönderildi. Şimdi ise son derece muğlak ve soyut bir suçlama yüzünden yurt dışındaki gazeteciler güncel bankacılık işlemlerinde bile engellerle karşılaşılıyor.

Malvarlığı dondurulanlar, sadece KHK listelerinde yer alan 34 gazeteci değil. Halen Türkiye'de yıllardır cezaevlerinde esir tutulan çok sayıda gazetecinin mallarına da el konuldu.

IJA'nın kamuoyu ile paylaştığı bu raporda; Uluslararası kuruluşların, Ankara'nın hukuksuz KHK'larını kabul etmemeleri gerektiği ve kötüye kullanımın engellenmesi isteniyor.

IJA yıllık üyeler buluşması gerçekleşti

International Journalists Association e.V. (IJA) tarafından geleneksel olarak düzenlenen yıllık üyeler buluşması 10 Temmuz'da Almanya'da gerçekleştirildi. Anti demokratik süreç sonrası ülkelerini terk etmek zorunda kalan sürgün gazeteciler, IJA çatısı

altında düzenlenen etkinlikle bir araya gelerek hasret giderdi. Büyük katılımın olduğu buluşmada Avrupa'nın değişik ülkelerinden, 150'ye yakın IJA üyesi gazeteci bir araya geldi. Ailelerin de katıldığı etkinlikte 400'den fazla davetli buluştu.

Bağımsız gazeteciliği destekleyin

Desteyiniz için teşekkürler

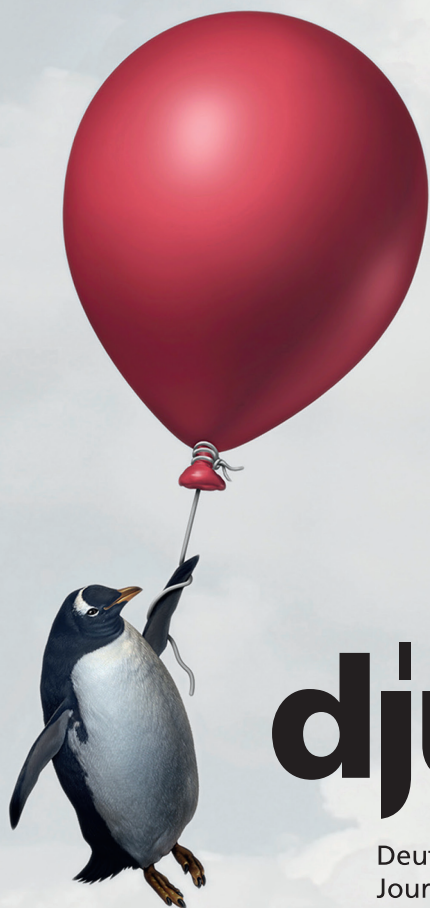
Sparkasse
Langen-Seligenstadt

International Journalists Association e.V.

IBAN : DE29 5065 2124 0004 1249 13

BIC : HELADEF1SLS

YOU'LL NEVER WRITE ALONE!

dju.

Deutsche
Journalistinnen- und
Journalisten-Union

Warum in die dju in ver.di?

dju.verdi.de

**Wir kümmern uns –
auch um deine Sicherheit**

Kompetente Rechtsanwälte beraten und
begleiten dich.

Presseausweis

In deinem Mitgliedsbeitrag enthalten.

Journalismustag

Jedes Jahr mit rund 200 Kolleginnen und
Kollegen über Trends und Themen im
Journalismus diskutieren.

M

**Menschen
Machen
Medien**

Das ver.di-Magazin mit aktuellen News
und Storys aus der Medienwelt –
hintergründig & kritisch – print & online.
mmm.verdi.de

ver.di